

vergadering **17**
zittingsjaar 2021-2022

Woordelijk Verslag

Plenaire Middagvergadering

van 22 december 2021

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

OPENING VAN DE VERGADERING	3
VERONTSCHULDIGINGEN	3
ONTWERP VAN DECREET houdende de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022 – 14 (2021-2022) – Nrs. 1 tot en met 4	
ONTWERP VAN DECREET houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022 – 15 (2021-2022) – Nrs. 1 tot en met 9	
ONTWERP VAN PROGRAMMADECREET bij de begroting 2022 – 986 (2021-2022) – Nrs. 1 tot en met 9	
Algemene bespreking (<i>Voortzetting</i>)	3
Financiën en Begroting	3
Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding	5
Mobiliteit en Openbare Werken	34
VOORSTEL VAN DECREET van Tinne Rombouts, Freya Perdaens, Steven Coenegrachts, Marius Meremans, Orry Van de Wauwer en Manuela Van Werde tot het nemen van dringende steunmaatregelen voor de jeugdsector naar aanleiding van de COVID-19-pandemie – 1082 (2021-2022) – Nr. 1	
Voorstel tot spoedbehandeling	51
ONTWERP VAN DECREET houdende de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022 – 14 (2021-2022) – Nrs. 1 tot en met 4	
ONTWERP VAN DECREET houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022 – 15 (2021-2022) – Nrs. 1 tot en met 9	
ONTWERP VAN PROGRAMMADECREET bij de begroting 2022 – 986 (2021-2022) – Nrs. 1 tot en met 9	
Algemene bespreking (<i>Voortzetting</i>)	51
Wonen en Onroerend Erfgoed	53
Brussel en Vlaamse Rand	61
Onderwijs en Vorming	63
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	86

OPENING VAN DE VERGADERING

Voorzitter: mevrouw Liesbeth Homans

– *De vergadering wordt geopend om 13.59 uur.*

De voorzitter: Dames en heren, de vergadering is geopend.

VERONTSCHULDIGINGEN

De voorzitter: Minister-president Jan Jambon en de ministers Hilde Crevits, Bart Somers, Ben Weyts en Zuhair Demir zijn verontschuldigd.

ONTWERP VAN DECREET houdende de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022

– 14 (2021-2022) – Nrs. 1 tot en met 4

ONTWERP VAN DECREET houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022

– 15 (2021-2022) – Nrs. 1 tot en met 9

ONTWERP VAN PROGRAMMADECREET bij de begroting 2022

– 986 (2021-2022) – Nrs. 1 tot en met 9

Algemene bespreking (*Voortzetting*)

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de voortzetting van de algemene bespreking van het ontwerp van decreet houdende de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022, het ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022 en het ontwerp van programmadecreet bij de begroting 2022.

Financiën en Begroting

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het onderdeel Financiën en Begroting.

De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Voorzitter, dank u. Als amuse-gueule voor het welzijnsdebat wil ik het nog even kort hebben over de begroting. Op deze hoogdag van het parlementaire jaar neemt voor onze fractie college Muyters normaal het woord met betrekking tot dit thema. Hij kan er om gezondheidsredenen niet bij zijn. Hij zal ongetwijfeld wel aan het kijken zijn, dus ik wil toch niet nalaten om hem van deze banken een goed herstel te wensen, zodat we hem snel opnieuw in ons midden hebben en van zijn deskundigheid kunnen genieten. Hij had me er al voor gewaarschuwd dat er op dit uur van de dag wellicht niet zo heel veel volk in de zaal zou zijn. Dat blijkt te kloppen. (*Gelach. Applaus*)

Ik kom ter zake. De begroting dus. Ik denk dat de grote verdienste van deze oefening is dat het op zich een verstandige oefening is, die het evenwicht zoekt tussen de groei of het herstel van de economie niet fnuiken door te drastisch te besparen, en het uitzetten van een pad richting evenwicht, met een ongebruikelijke, maar door corona noodzakelijke forse oefening halfweg de legislatuur. Tegelijk blijven we wel investeren in welzijn, onderwijs, infrastructuur en relance, en verlengen we nu ook noodgedwongen de coronasteun.

Dat alles heeft natuurlijk zijn impact op de schuldpositie van Vlaanderen. Daarstraks ging het daar al over. Collega Van Rompuy heeft op zijn eigen gedegen wijze geuid dat die schuldpositie op zich verdedigbaar is, zeker met de andere

entiteiten van dit land als perspectief. Voor onze fractie is dat echter geen reden voor zelfgenoegzaamheid.

Een eerste stap in het beheersen van die schuldpositie is het terugdringen van het structureel tekort. Dat is een goede eerste stap. Ik denk dat dat de logische keuze is. We zetten dat pad ook uit. Het is goed dat Vlaanderen in dezen het voortouw neemt, en we kijken uit naar de gelijkaardige trajecten bij de andere entiteiten van dit land. Bij ongewijzigd beleid bereiken we dat evenwicht tegen 2026-2027. Naast de onvoorspelbare coronakosten en de internationale instabiliteit zijn er echter ook nog wel een aantal Vlaamse beleidsbeslissingen die we nog moeten nemen en die wellicht een redelijke kostprijs hebben, die nog niet in de begroting vervat zit. Collega Rzoska had het daarover op het einde van het voormiddagdebat. Als we de Vlaamse begroting dus op koers willen houden, dan zullen we ook in de toekomst waakzaam moeten blijven.

Deze regering heeft een aantal instrumenten uitgerold om de begroting structureel op koers te houden. Ik wil ze graag kort overlopen met jullie. Ten eerste is er de Vlaamse Brede Heroverweging (VBH). We hebben het daar zonet ook al kort over gehad. Dat is een belangrijke eerste stap. Er is op korte tijd – en uit de evaluatie bleek ook dat die tijd wellicht te kort was – door diverse departementen heel degelijk werk geleverd. Er is een ruime catalogus aan opties aangeboden. De regering heeft daar ook uit geput. Daarstraks werd gezegd dat de regering daar niks mee heeft gedaan, maar de regering heeft er wel degelijk een aantal elementen uit gehaald in deze oefening. Ik ben ervan overtuigd dat ze dat in de rest van de legislatuur ook nog zal doen.

Mij lijkt het persoonlijk wel nuttig dat we dit instrument structureel inbouwen, dat we dus eigenlijk tegen het einde van elke legislatuur met de lessen die we hebben geleerd van deze eerste oefening, aan de administraties vragen om zo'n brede heroverweging te herhalen, zodat, telkens wanneer er moet worden onderhandeld over een regeerakkoord door een nieuwe Vlaamse Regering, er een duidelijk keuzemenu klaarligt met gedegen studiewerk van onze administraties. Dat lijkt me een zinvolle structurele inschakeling van die Vlaamse Brede Heroverweging.

Een tweede instrument is dat van de 'spending reviews' of, zoals we in het mooi Nederlands zeggen, de uitgaventoetsen. Toen ik nog niet zolang in de commissie Financiën zat, werd daar de eerste keer over gesproken. En als jong parlementslid verbaasde het mij dat we nog op zoek waren naar instrumenten om te onderzoeken of onze middelen wel efficiënt werden besteed. Ik dacht dat dat een kerntaak was van het parlement. Dus het verbaasde mij om in 2019-2020 vast te stellen dat we eigenlijk nog goede instrumenten aan het zoeken waren om die toetsing te doen. Maar ik ben blij dat ze er nu zijn en dat we ook structureel, jaarlijks een aantal van die oefeningen zullen doen. Wij steunen dat dan ook ten volle.

En derde instrument is dat van het subsidieregister. Dat is sneller dan verwacht goedgekeurd en zal ook dit jaar worden uitgerold. Wij zien dat als een eerste stap. Het is goed dat dat in kaart wordt gebracht, maar in kaart brengen alleen is niet voldoende. De volgende stap is dan op basis van het goed overzicht ook een grondige doorlichting te doen van de vele subsidies en ook die te toetsen op hun efficiëntie.

Een vierde instrument is voor onze fractie de uitgavennorm. Collega Muyters heeft er via een conceptnota al wat werk rond verricht. Wellicht zullen we daar met een aantal collega's in dit parlement het komende jaar verder stappen in kunnen zetten. Dat moet vooral dienen om wat af te stappen van de ad-hoc-benadering van begroting en dat eerder cyclisch te bekijken.

Tot slot wil ik namens onze fractie nog een vijfde instrument voorstellen, zijnde de fiscale autonomie. In de Werkgroep Institutionele Zaken (WIZ) hebben alle experts aangegeven dat we moeten afstappen van het dotatiefederalisme en fiscale autonomie aan de regio's moeten geven om meer responsabiliserend te werken. In afwachting daarvan vertrouwen wij op u, minister Diependaele, om onze Vlaamse financiën door deze woelige wateren te loodsen, de koers naar een structureel evenwicht aan te houden en op termijn werk te maken van de afbouw van de schuld. Ik dank u. (*Applaus bij de N-VA*)

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Alleen al uit waardering voor het feit dat de heer Coel hierover het woord heeft genomen, neem ik zelf ook graag het woord. Ik sluit mij trouwens ook graag aan bij zijn woorden over collega Muyters.

Ik kijk met spanning uit naar de trajecten van de andere overheden in dit land, maar er is één punt dat u zeer terecht hebt aangehaald en dat deze voormiddag ook aan bod is gekomen: we moeten waakzaam blijven. Iedereen weet dat er nog nieuwe uitdagingen op ons pad zullen komen, maar desalniettemin zullen we ervoor moeten zorgen dat we ook die nieuwe uitdagingen binnen een gezond begrotingspad kunnen houden. Ik verwijs in die zin graag naar het Nederlandse voorbeeld. Er is daar één minpuntje: jullie hebben wellicht allemaal het coalitieakkoord gezien, waarin ze Financiën niet als een onderdeel van, maar als een bijlage bij het begrotingsakkoord beschouwen. Daarin staat uitdrukkelijk dat men wil investeren, maar steeds "met een oog op ...". Ik heb het hier voor mij liggen: "De grote opgaven waar we de komende jaren voor staan, gaan in financieel opzicht wederom veel vragen. (...) Met het oog daarop hanteert dit kabinet een trendmatig begrotingsbeleid met daarbij duidelijke spelregels." En dan geeft men aan dat dat allemaal zal moeten gebeuren binnen die begrotingsrigiditeit die men wil laten gelden. En daar wil ik ook voor pleiten. We kunnen hier allemaal op elk moment nieuwe uitgaven naar voren schuiven. En er zijn nog uitdagingen waaraan we moeten voldoen, er zijn nog heel wat noden in Vlaanderen. Maar als we dat doen, moeten we ook de moed hebben om te kijken hoe we dat in een gezond begrotingstraject kunnen hanteren. Dat lijkt mij een gezonde uitdaging, waarmee we op lange termijn onze overheidsfinanciën overeind kunnen houden.

Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

De voorzitter: Dames en heren, we beginnen nu aan het onderdeel Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding.

De heer De Reuse heeft het woord.

Immanuel De Reuse (Vlaams Belang): Voorzitter, collega's, minister, voor het komende jaar voorziet de regering 13,6 miljard euro voor uw beleidsdomein, maar ondanks dit ogenschijnlijk groot budget zijn er toch nog vele onbeantwoorde noden. Ik raak niet alles aan; dat lukt me niet binnen de vijf minuten. Maar ik wil er toch enkele zaken uitlichten.

Ik val met de deur in huis als ik begin met een van de opvallendste zaken uit deze begroting. Het werd deze ochtend al zijdelings aangehaald, namelijk de daling van de indexering van het groeipakket. Net na het jaar waarin we dit evalueerden en aanpasten, is er dus al een eerste besparing op het groeipakket.

Nochtans biedt dit groeipakket voor vele Vlaamse gezinnen een cruciale ondersteuning. Uw ploeg kiest er uit besparingsoverwegingen voor om de indexatie te halveren naar 1 procent. En u argumenteert wel dat de sociale toeslagen onveranderd zullen blijven voor mensen in armoede, maar toch is het gevolg van deze beslissing dat mensen die nu balanceren op de grens, het nog moeilijker

zullen krijgen om in de behoeften en noden van hun kinderen te kunnen voorzien. Voor hen zijn wat voor u ogenschijnlijk kleine bedragen zijn, toch van groot belang.

Ik denk dat het toch ook niet de bedoeling kan zijn de groep van mensen met een zorgnood – u zei vanmorgen dat u die hebt verdubbeld naar 383.000 recht-hebbenden – te vergroten. Dat staat in schril contrast met de uitkering die er wel nog altijd is voor de minderjarige niet-begeleide asielzoekers en dat is, collega's, toch iets helemaal anders dan de retroactiviteit waarvan vanmorgen en enkele weken geleden sprake was.

Ik stelde u hier onlangs inderdaad een actuele vraag over en u lachte het probleem gewoon weg. Meer nog, u zei zelf dat de problemen op onze arbeidsmarkt zullen worden opgelost door deze mensen. En intussen, collega Parys, bevestigde collega Francken in de Kamer mijn stelling dat ons groeipakket inderdaad een wereldwijde aantrekkingspool is. Minister, staatssecretaris Mahdi feliciteerde u gisteren in de Kamer voor het feit dat u daar iets aan zou doen. We verwachten hier dus ook een oplossing voor.

Wat de wachtlijsten betreft, is er de blijvende uitzichtloosheid in de gehandicap-tenzorg. Binnen de gehandicaptenzorg wachten nog altijd ongeveer 15.000 men-sen op een budget. Door de ellenlange wachtlijsten die niet worden weggewerkt, moeten sommige mensen soms jarenlang wachten voor ze een budget krijgen. Recent werd inderdaad beslist dat de mensen uit prioriteitengroep 1 binnen het anderhalf jaar een budget zouden krijgen wanneer er natuurlijk een budgettaire marge is. Laat ons dus hopen. Deze mensen hebben gelukkig al perspectief. Maar u slaagt er niet in om perspectief te bieden aan de prioriteitengroepen 2 en 3. In plaats van hen het budget te geven waar ze recht op hebben, start u een experi-ment op met deelbudgetten voor de mensen uit prioriteitengroep 2. Voor de mensen uit prioriteitengroep 3 start u een bevraging waaruit u hoopt om tegen de zomer de nodige aanbevelingen te kunnen distilleren, en een proefproject om te onderzoeken welke alternatieve oplossingen soelaas zouden kunnen bieden. Maar intussen wachten deze mensen wel op de broodnodige ondersteuning waar ze recht op hebben en die hen werd beloofd.

Naast de wachtlijsten in de gehandicaptenzorg zit ook de kinderopvang in zwaar weer. Aanstaande ouders gaan soms radeloos op zoek naar betaalbare kinder-opvang, lang voordat hun kindje is geboren. Mensen die in de kinderopvang werken, hebben de laagste lonen, hebben een zeer zware werklust en de kleine doorstroming vanuit het onderwijs naar deze jobs is zorgwekkend voor de toekomst.

Ook de wachtlijsten in de geestelijke gezondheidszorg blijven aangroeien. Gisteren stond er nog een artikel over in de krant. Corona hakte er diep in de voorbije twee jaar maar toch is de aangroei van de wachtlijsten niet nieuw. We vragen van onze mensen steeds meer veerkracht. Soms hebben ze maar dat kleine duwtje in de rug nodig om hun leven opnieuw op de sporen te krijgen maar dat duwtje hebben ze dan wel snel nodig, niet na maanden of jaren wach-ten.

Ik wil afsluiten met het BelRAI-inschalingsinstrument. Wij kijken benieuwd uit naar het door u beloofde rapport en nog veel meer naar de broodnodige aan-passingen en gevolgen die u daaruit zult trekken om dit inschalingsinstrument te laten groeien tot een rechtvaardig en adequaat instrument om onze zorg in de juiste richting te duwen.

Minister, we kunnen besluiten dat corona zorgnoden op het voorplan heeft ge-bracht maar we mogen natuurlijk niet vergeten dat er ook nog veel werk op de plank ligt. We kijken dan ook reikhalzend uit naar de voorstellen over adoptie,

over de nieuwe woonvormen, over de verdere uitbouw van de Vlaamse sociale bescherming, over de aanpak van armoede, over het voeren van een kwaliteitsvol ouderenbeleid. De werkljst is nog erg lang.

De begroting van deze regering lijkt investeringen in een goed welzijnsbeleid te beloven maar als we zien hoeveel mensen in de kou blijven staan, dan kunnen we concluderen dat het soms eerder bij woorden blijft dan bij daden. Om echt te kunnen spreken over een krachtdadig en effectief welzijnsbeleid is er dringend verandering nodig. (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Voorzitter, ministers, collega's, voor het tweede jaar op rij al houden we deze begrotingsbesprekingen in het midden van een pandemie. Het blijven onzekere tijden. Straks komt het Overlegcomité opnieuw samen om te bekijken hoe we ons het best voorbereiden op de volgende weken en maanden. Met de nog onvoorspelbare omikronvariant is het zo goed als zeker dat we ons nog wel een hele tijd in een situatie zullen bevinden waarin het virus een groot deel van de agenda bepaalt.

Er wordt vaak gezegd dat we moeten leren leven met het virus. Dat heeft natuurlijk een impact op elk beleidsdomein, maar toch vooral op het beleidsdomein Welzijn. Het komende jaar zal dan ook verder bekeken moeten worden hoe het pandemiebeleid geoptimaliseerd en verduurzaamd kan worden. De vaccinatiecentra hebben nood aan perspectief. Er zal bekeken moeten worden hoe we de vaccinaties ook op andere plekken kunnen organiseren, zoals de werkplek en de apotheker. Daarvoor worden nu ook al voluit voorbereidingen getroffen. Er is het testbeleid en de contactopsporing, die ook verder verduurzaamd moeten worden, enzovoort. Daarnaast is er natuurlijk ook het infectiepreventiebeleid in alle zorg- en welzijnsvoorzieningen.

Ondanks corona is er de laatste jaren heel veel in gang gezet in Welzijn. Ja, soms zijn er zelfs bepaalde evoluties ingezet of versnellingen gebeurd dankzij corona. Denk bijvoorbeeld maar aan de zorgraden in de eerstelijnszones, die verder geprofessionaliseerd zijn. Er kwam ook meer intersectorale samenwerking en een sterker digitaal hulpverleningsaanbod. In 2022 wordt hierop voortgebouwd.

Er wordt ook uitvoering gegeven aan het decreet Geestelijke Gezondheidszorg. De budgetten daarvoor worden verhoogd. Dat is ook nodig. Maar ik wil toch wel een appel doen op het andere luik daarvan, collega's. Zolang we kwetsbaarheden niet méér durven benoemen, erover kunnen spreken en geestelijke gezondheidszorg (ggz) niet uit het taboe halen, zullen er meer mensen zijn die zorg nodig hebben. We moeten dan ook verder inzetten op het bespreekbaar maken ervan. We moeten verder inzetten op de strijd tegen vereenzaming. Als mensen hulp nodig hebben, dan moeten ze die ook gemakkelijk kunnen vinden. Dat betekent dat we de sector veel leesbaarder moeten maken.

Collega's, dé uitdaging binnen Welzijn, waarop we nu eigenlijk al ten volle inzetten, is het vinden van voldoende personeel voor de verschillende sectoren binnen zorg en welzijn. De mensen die al twee jaar in de frontlinie van de pandemie staan, beginnen uit te vallen. Er zijn vele quarantaines, maar veel personeel is ook gewoon heel moe. Daarbovenop zijn er duizenden openstaande vacatures die ingevuld moeten worden en die de werkdruk voor diegenen die wel aan het werk zijn, verder doen oplopen.

Als we, onder andere met het zesde Vlaams intersectoraal akkoord (VIA 6), meer zorgende handen aan het bed en luisterende oren naast de mensen willen, dan moeten we die mensen natuurlijk ook vinden. Ik riep hier eerder al op om onszelf allemaal als zorgambassadeurs te zien. In de beleidsplannen voor 2022 wordt

deze boodschap ook uitgedragen. Werkbaar werk binnen zorg en welzijn is duidelijk een prioriteit voor deze regering. VIA 6 heeft gezorgd voor een betere verloning. Vooral de jonge starters gaan er sterk op vooruit.

Maar het gaat natuurlijk ook over veel meer dan verloning alleen. Het komt erop aan om alle talent dat in onze samenleving aanwezig is, ook optimaal te benutten en er een appel op te doen. Het mag niet enkel gaan om het hebben van de juiste diploma's. Werken binnen zorg en welzijn vraagt ook om de juiste attitude en sociale vaardigheden. Ik ben dan ook heel blij, minister, met het project zijinstroom, dat u samen met minister Crevits hebt opgezet en waarover we vanmorgen konden lezen. Er zijn met VIA 6 ook al meer mogelijkheden gekomen om meer diverse profielen aan te werven in de woonzorgcentra.

Meer dan terecht, collega's, maakt Welzijn met 13,6 miljard euro voor 2022 de op een na grootste uitgavenpost uit van de Vlaamse overheid, na Onderwijs. Dat is een toename met 1 miljard euro sinds 2019. De komende jaren zal dit budget nog blijven stijgen. De middelen voor de uitvoering van VIA 6 moeten daar nog aan toegevoegd worden.

Maar, collega's, dat maakt van Welzijn nog geen beleidsdomein van overvloed, integendeel. Al die middelen zijn echt meer dan nodig.

De afgesproken groeipaden blijven verzekerd, en er zijn extra middelen voor uitbreidingsbeleid. Dat, te midden van een ongeziene gezondheids crisis, is helemaal niet evident. Ik vind een duidelijke visie terug in die beleidsplannen. We gaan voor een betere kwaliteit van werken en een meer nabije en laagdrempelige hulpverlening. Bedankt. (*Applaus bij CD&V*)

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

In tegenstelling tot wat er op de lijst staat heeft collega Anaf tien minuten spreektijd, want hij neemt ook de vijf minuten van collega Van den Bossche voor zijn rekening.

Hannes Anaf (Vooruit): Collega's, ik begrijp uiteraard heel goed dat jullie veel liever collega Van den Bossche aan het woord zouden laten, maar bedankt voor de vijf extra minuten. Ik denk trouwens ook niet dat ik ze alle vijf nodig zal hebben. Maar het is soms belangrijk om een genuanceerd verhaal te brengen en om daar iets meer tijd voor te nemen.

Want de uitdagingen die er zijn in de welzijnssector zijn bijzonder groot. En we hebben al die mensen die in die sector werken ook keihard nodig. Ik denk dat we dat allemaal samen, zeker de laatste twee jaar, nog eens heel goed hebben kunnen vaststellen. Dus ik zou mijn tussenkomst echt willen beginnen met nog eens mijn oprechte appreciatie uit te spreken voor al die mensen, in onze woonzorgcentra, in voorzieningen voor personen met een handicap, in de jeugdhulp, in de kinderopvang, en ga zo maar door. We hebben zeker in de eerste golf met zijn allen staan te applaudisseren. Ik denk dat we dat nu misschien te weinig doen. Die mensen hebben ons recht gehouden, en zij houden ons nog steeds recht.

En zoals ik ook al vaker gezegd heb, is het een goede zaak dat die mensen ook meer geapprecieerd zullen worden, dankzij dat sociaal akkoord. Dat is absoluut een goede zaak. En is dat voldoende? Neen, uiteraard niet. Maar ook dat weten we allemaal, of we nu in de meerderheid zitten of in de oppositie. We beseffen allemaal dat die noden in de sector heel groot zijn, en dat ook de nood aan die extra handen die nodig zijn, enorm groot is.

Maar we moeten ook allemaal beseffen dat de oplossingen voor die uitdagingen niet zomaar voor het grijpen liggen. Dat wil ik absoluut gezegd hebben. Maar dat

wil natuurlijk niet zeggen dat ik niet ook een aantal stevige kritieken heb op deze begroting. Minister Beke, ik weet niet of u nog weet wat de slogan was van uw eerste verkiezingscampagne als voorzitter van CD&V. Ik herinner mij dat nog goed, dat was een lokale campagne in 2012. 'Iedereen inbegrepen' was toen de slogan, met die accolades. Ik denk dat zeker de collega's van CD&V zich dat nog zullen herinneren, en ook iedereen die toen lokaal actief was. (*Opmerkingen van minister Diependaele*)

Collega Diependaele, u hebt gelijk. Het heeft een onuitwisbare indruk op ons allemaal nagelaten.

Ik vraag mij af hoe die partijvoorzitter die toen met die slogan naar de verkiezingen trok, naar deze begroting zou kijken. Want als ik naar deze begroting kijk, dan moet ik helaas vaststellen dat er van die 'iedereen inbegrepen' helaas heel weinig sprake is. Dan blijft die 'iedereen inbegrepen' helaas bij een heel verre droom. Want er wordt niet extra ingezet op armoedebestrijding. En deze regering, met haar minister-president op kop, is daar zelfs nog trots op ook. En personen met een handicap in prioriteitengroep 2 en 3 zullen inderdaad nog een hele tijd moeten wachten op hulp.

Maar ik zal het misschien eerst hebben over personen met een handicap. De verhalen van mensen die op de wachtlijst staan – mensen die zelf op de wachtlijst staan of mensen die een kind hebben op de wachtlijst –, dat zijn schrijnende verhalen. Die raken ons, en die raken ons allemaal, denk ik, over grenzen van meerderheid en oppositie. Als ik dan naar het regeerakkoord kijk van de Vlaamse Regering, dan beloofden ze om, en ik citeer, "het aantal wacht dossiers aan te pakken en (...) de wachtlijsten zo snel mogelijk terug [te dringen], waarbij we de versnippering van middelen vermijden en alle mensen met een handicap zo snel mogelijk een op maat gesneden persoonsvolgend budget toekennen." "Alle mensen met een handicap", zo staat in het regeerakkoord.

Dat was het regeerakkoord. En dan heb je de realiteit. En dat is een harde realiteit, waarin de wachtlijsten deze legislatuur niet zullen worden teruggedrongen, neen. Ze gaan zelfs groter worden, en zelfs bijna verdubbelen op het einde van de legislatuur.

En opnieuw, ik wil niet alleen negatief zijn, want dat zou niet eerlijk zijn. Ja, er wordt versneld voor prioriteitengroep 1. Het uitbreidingsbudget dat oorspronkelijk voorzien werd voor de volledige legislatuur werd naar voor geschoven, naar 2021. En dat is uiteraard een goede zaak, ook dat heb ik al een aantal keren gezegd.

Iedereen die eerder een budget kan krijgen dan voorzien, is een goede zaak. Het is uiteraard positief dat die mensen geholpen kunnen worden. Al is dat niet helemaal waargemaakt, soit, het is goed dat dat vooruitgeschoven wordt en dat die mensen sneller voortgeholpen worden.

Maar voor al die anderen ontbreekt intussen natuurlijk wel elk perspectief. Erger nog, deze week gaf de minister in Dag Allemaal eigenlijk gewoon toe dat hij ze opgegeven heeft. Want volgens de minister moeten we als overheid eerlijk zijn en gaan die nodige budgetten er nooit komen. Dat vind ik bijzonder cynisch. Ik weet niet of u dat beseft, minister, maar al die mensen hebben wel zwart op wit van de Vlaamse overheid, van ons hier allemaal, op papier gekregen dat hun zorgnood zo hoog is dat ze nood hebben aan een zorgbudget om op een goede manier aan de samenleving te kunnen participeren.

Ik ben geen populist. Ik wil absoluut niet gezegd hebben dat dat gemakkelijk is of dat je dat zo in een vingerknip oplost. Zo werkt het niet. Dat zal stap voor stap zijn. Als je zegt dat je dat allemaal zo kunt oplossen, dan draai je de mensen

effectief een rad voor de ogen. Maar nu tegen hen zeggen dat dat budget er nooit gaat komen, dat is gewoon woordbreuk van de overheid. En daar kan en wil ik mij niet bij neerleggen. En eigenlijk kan ik mij dat van u, maar zeker ook van de collega's in het parlement, van oppositie, maar ook van meerderheid, die op een heel bevlogen manier heel erg bezig zijn met dat thema en zich daar echt toe engageren, ook niet voorstellen dat we die mensen zomaar gaan opgeven. Ik kan me ook niet voorstellen dat dat nu de manier is waarop CD&V in 2021 die 'Iedereen inbegrepen' in de praktijk wil brengen. Dan is die erfenis van veertig jaar christendemocratische ministers van Welzijn, op vijf jaar na, wel bijzonder pijnlijk, als we er na die veertig jaar nog steeds niet in slagen om zorg te dragen voor iedereen die die zorg nodig heeft, als we er nog steeds niet in slagen om echt iedereen mee te nemen in Vlaanderen. Ik leg mij daar niet bij neer. Wij leggen ons daar als Vooruitfractie niet bij neer. Wij geven die mensen niet op. Maar ik hoop oprecht van u, minister, en van de collega's, ook van de meerderheid, hetzelfde.

Collega's, wat dan te zeggen van mensen in armoede? Worden die inbegrepen, collega's van CD&V? Er was geen sprake van de aanpak van kinderarmoede bij de prioriteiten van het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan (JKP), ondanks alle adviezen van experts. Maar geen nood, want minister Dalle gaf aan dat dat wel keihard zou worden meegenomen in het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding (VAPA). Maar wat blijkt nu? In dat VAPA werd amper budget voorzien voor de aanpak van kinderarmoede. Erger nog, collega's. De voorbije twee jaar hebben we eerst heel lang aangedrongen op de evaluatie van het groeipakket, in de hoop om er nog meer kinderen mee uit de armoede te halen. En wat gebeurt er dan? U kunt dan natuurlijk naar heel veel andere regio's verwijzen, maar mijn fractie en ik leggen er zich niet bij neer dat er nog steeds zoveel kinderen in armoede moeten opgroeien in ons mooie en rijke Vlaanderen.

Dat de meerderheid al onze suggesties en al onze voorstellen heeft weggestemd, dat zijn we ondertussen wel wat gewoon. Maar dat ook alle voorstellen en scenario's van de Vlaamse Brede Heroverweging gewoon aan de kant zijn geschoven en dat daar niets mee gebeurd is, maar dat integendeel het tegenovergestelde gedaan is, namelijk een structurele besparing op de indexering van het groeipakket? Sorry, maar dat is niet het warme Vlaanderen waar wij van dromen. En ik kan me ook echt niet voorstellen dat dat voor jullie wel geldt, collega's van de meerderheid.

Wie dat duidelijk wel helemaal oké vond, is de minister-president. Het is jammer dat hij er nu niet is. Alle begrip, uiteraard. Want het Overlegcomité is zeer belangrijk, dus dat wil ik zeker niet gezegd hebben. Maar in De Zondag gaf de minister-president een aantal maanden terug heel duidelijk en heel eerlijk aan wat deze regering nu eigenlijk echt vindt van armoedebestrijding: daar gaat niet extra op worden ingezet. En eigenlijk is de minister-president daar nog trots op ook, want – en dat klinkt natuurlijk altijd fantastisch goed – 'de rekening mag niet worden doorgeschoven naar de volgende generatie'. Tof voor al die kinderen in Vlaanderen die opgroeien in armoede. Iedereen inbegrepen? Het zal wel zijn. En weet u wat nog het ergste is? Het is eigenlijk ook gewoon bullshit. Dat is niet meer of niet minder dan populistische prietpraat. Ik vind het erg dat de minister-president zich daartoe verlaagt. Ik vraag mij echt af of de minister-president ooit al eens met armoede-experten gesproken heeft, of beter nog: met mensen die effectief in armoede moeten leven. Want hoe kun je het best in de toekomst investeren? Dat is net door te investeren in de aanpak van armoede, echt investeren. Dat zorgt er op lange termijn voor dat er net bespaard wordt op de uitgaven. Dat is iets wat alle experts u kunnen zeggen.

Maar natuurlijk, het bekt beter: zeggen dat we de factuur voor later voor onze kinderen niet vergroten. Dat is tof voor de mensen die nu in armoede opgroeien,

maar ook niet goed voor de toekomst. Ik kan me voorstellen dat dat er bij de eigen achterban ongetwijfeld als zoetekoek ingaat, maar voor een regering die pretendeert zich te baseren op wetenschappelijke expertise ... Dat is dan toch alleen als het in het eigen rechtse kraam past.

De factuur mag niet worden doorgeschoven naar de volgende generatie, maar wat deze regering doet, is de facturen nu al doorschuiven naar deze generatie. Voor mensen die vandaag dreigen het einde van de maand niet te halen, doet de begroting 2022 van deze Vlaamse Regering helaas inderdaad niets extra's. Dat vind ik bijzonder, bijzonder jammer.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Collega Anaf, ik vind het heel spijtig en zeker ook helemaal niet correct dat u het doet uitschijnen alsof deze regering niets zou doen tegen kinderarmoede. Uw fractieleidster deed dat vanmorgen ook al.

Iedereen, van links tot rechts, is het erover eens dat kinderarmoede echt sterk aangepakt moet worden. Dat mag ik toch wel hopen – en daar ken ik iedereen toch voldoende voor. We weten allemaal dat het een heel hardnekkig probleem is. Doorheen de jaren, ongeacht de samenstellingen van de regeringen, zijn er diverse maatregelen geweest. Maar het aantal kinderen die opgroeien in kansarmoede is te groot. U stelt dat er niets of niet genoeg gebeurt. U weet dat het mijn stellige overtuiging is dat kinderarmoede aanpakken een zaak is van heel veel, eigenlijk van alle beleidsdomeinen. Elke minister neemt daar mee de verantwoordelijkheid voor. Ze dragen ze, ze nemen ze en ze moeten ze ook nemen. Ik verwijs naar enkele zaken.

Het groeipakket is vanmorgen al uitvoerig ter sprake gekomen. Het aandeel van sociale toeslagen is gestegen van 175.000 in het oude systeem naar 383.000 kinderen. Bijna een kwart van de kinderen krijgt nu een sociale toeslag. Dat is juist om de kinderarmoede tegen te gaan. Voortgaand op het inkomen van de ouders extra middelen kennen we extra middelen toe aan de kinderen.

De schooltoeslag. In vergelijking met vroegere systemen zijn er meer dan 150.000 kinderen extra die een schooltoeslag krijgen. Bijna een half miljoen kinderen hebben hier ondertussen recht op.

Ik verwijs naar de bijkomende investeringen in de kinderopvang. Er is een nooit gezien bedrag voor sociale woningen voorzien. Ik verwijs naar de investeringen in de zomerscholen, naar de covidtoeslag naar aanleiding van corona, enzoverder enzoverder.

Ik ben het met u eens: kinderarmoede is een heel erg probleem dat aangepakt moet worden. Maar stellen dat er niets gebeurt, is gewoon echt niet correct. Het is een zaak van alle beleidsdomeinen.

De voorzitter: De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (Vooruit): Collega Schryvers, ik wil op een punt dat u aanhaalt, toch tussenkomen. Een ongezien bedrag voorzien voor sociale woningen? Dat riedeltje mag wel eens stoppen. Het is niet omdat je de centen voorziet dat de woningen worden gebouwd. Mevrouw Schryvers, uw fractieleider verwees vandochtend naar de jaren '70. Ik weet niet of u dat weet, maar toen kon men in dit land in een jaar bouwen wat deze regering in een legislatuur probeert te bouwen.

Laat ons eerlijk zijn. Mijn fractie ziet dat warme Vlaanderen niet, ziet die sterke overheid niet die echt het verschil maakt voor de mensen die het gevoel hebben dat ze stilstaan. Daarop geven wij kritiek. Men spreekt over een ongezien

investeringsbudget. Dat is goed, maar wij zouden heel graag ongeziene realisaties zien.

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: De verwijzing naar de jaren '70 is gemakkelijk. Sindsdien werden de woningen die toen werden gebouwd, niet onderhouden. Ik ben het eens met u dat er te weinig projecten zijn op dit moment. Maar een deel van het probleem waarmee we vandaag worden geconfronteerd en waardoor we moeilijk veel netto nieuwe woningen kunnen bijbouwen, is het feit dat we die oude woningen uit de jaren '70 nu ook nog eens moeten renoveren. Die twee samen, en ook de hervormingen in de sector, die ervoor zorgen dat er de laatste maanden weinig nieuwbouwprojecten zijn, zorgen inderdaad voor een onderbesteding. Nu proberen we daar oplossingen voor aan te reiken. We hebben het daarover al gehad in de commissie.

De voorzitter: De heer Veys heeft het woord, maar Wonen komt straks ook nog aan bod.

Maxim Veys (Vooruit): Ik zal het beste stuk voor dan houden, voorzitter, geen zorgen.

De voorzitter: Het beste stuk? Ik ben benieuwd.

Maxim Veys (Vooruit): Absoluut.

Ik vind het wat vreemd van de minister. Ik krijg precies het gevoel van 'o jee, er zijn te veel sociale woningen en dat is lastig om ze te onderhouden'. Er zijn er veel te weinig, dat is ons punt. Het gaat de Vooruitfractie erover dat de urgentie hier ontbreekt want we zitten met de langste wachtlijst ooit.

In de jaren zeventig is er veel gebouwd en in de jaren tachtig is er niets gebeurd aan die woningen. Dat was inderdaad de grote fout. In de jaren tachtig hebben heel wat verkeerde ideeën hun weg naar het beleid gevonden. Ik denk dat we het daar allemaal over eens zijn, collega's. Maar begin jaren negentig heeft een Vlaamse Regering een noodprogramma sociale woningbouw opgesteld en die wou wel iets veranderen, echt iets veranderen aan de huurmarkt. Daar gaat het ons over. Dat zien wij niet. We zullen binnen drie jaar zeggen dat we het niet gewild hebben en het zal allemaal te laat zijn, maar we blijven er wel op hameren.

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Mijn punt was natuurlijk tegen een uitspraak van een van uw voorgangers: stenen betogen niet. Men heeft nagelaten om in die woningen te investeren op het moment dat het nodig was om die up-to-date te houden en te onderhouden gedurende hun levenstijd. Dat heeft men nagelaten, waardoor we nu met een heel pak sociale woningen zitten die niet meer voldoen aan de normen die we vandaag kennen. Kijk maar naar de situatie die we een paar jaar geleden in Gent hebben gehad.

Maar nog eens, dat is een van de redenen waarom het moeilijk is om netto nieuwe sociale woningen bij te bouwen. Maar ik ben het eens met u dat er ook te weinig nieuwe woningen zijn, los daarvan. Daar hebben we het ook al over gehad. We hebben verschillende initiatieven – we blijven dat trouwens opvolgen – om nog nieuwe dingen uit te werken, om te kijken of we daar nog sneller op kunnen inzetten.

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Voorzitter, 'de sense of urgency ontbreekt', dat is altijd wat Vooruit zegt in de commissie Wonen. In de commissie Leefmilieu zegt men meestal: 'Gelieve niet meer te bouwen en niet meer te verharden'. Waar zit het nu? De moeilijkheid om nieuwe woningen te zetten, is natuurlijk waar je die zet, waar je extra betonneert, waar je die woningen bouwt. Misschien is het eens goed om dat binnen uw fractie te kortsluiten.

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Was u het die zo deed? *(De voorzitter knipt met de vingers)*

Bruno Tobback (Vooruit): Neen, dat zou ik nooit doen.

De voorzitter: Dat mag, voor alle duidelijkheid. Liever niet, maar ik vroeg mij gewoon af wie het woord vroeg.

Bruno Tobback (Vooruit): Ik vroeg het woord op een beschaafde manier, voorzitter.

Ik vind het heel grappig om de heer Coenegrachts nu plotseling te horen praten over het grote probleem om ruimte te vinden voor sociale woningen. Ik heb heel veel ideeën en mogelijkheden om sociale woningen te maken van projecten die vandaag al mogen gebouwd worden, maar die eigenlijk puur commercieel en lucratief worden gebouwd, en niet door de Vlaamse overheid. Dus, als u samen met mij op zoek wilt gaan naar plaatsen waar we in Vlaanderen socialewoningprojecten op een goede manier zouden kunnen inplanten zonder dat het bijkomende verharding moet opleveren, dan ben ik onmiddellijk uw man. Maar u moet daar ook geen hypocrisie over aan de dag leggen, want waar u eigenlijk voor pleit, is het aansnijden van nieuwe terreinen en in de meeste gevallen, voor 99 procent, is dat niet voor sociale woningen. Maar nog eens, als u met een goed sociaalwoningproject dat verdichtend is, wilt afkomen, dan kom ik onmiddellijk met u mee. *(Opmerkingen van Jos D'Haese)*

De voorzitter: Wil er nog iemand tussenkomen over het aspect wonen en armoedebestrijding?

Neen, dan kan ik overgaan naar de heer Vande Reyde. U hebt het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Mijnheer Anaf, ik heb uw opmerking over de budgetten voor mensen met een beperking gehoord en die zijn niet nieuw. U bent er al een aantal keren over tussengekomen. Het is essentieel dat we daar hetzelfde perspectief delen. Vanuit onze fractie – maar ik denk iedereen in dit parlement – willen we dat de wachtlijsten voor mensen met een beperking op een bepaald moment ooit opgelost geraken, dat iedereen met een beperking onmiddellijk, tijdig de juiste steun krijgt zodat die een volwaardig leven kan leiden. Dat is de essentie van de zaak. Dat perspectief delen we. Het is goed om te weten dat de regering en het parlement daar allemaal dezelfde visie op hebben.

Waar wij verschillen van mening, is dat u zegt dat het allemaal niets is, dat er niets is gebeurd. U neemt het woord bullshit in de mond. Uw voorganger heeft dat daarnet ook gedaan. Dat vind ik een beetje jammer. Als je kijkt naar de realiteit, dan zie je dat we er in deze legislatuur een historisch bedrag van 270 miljoen euro hebben bijgedaan, dat dit jaar in de begroting is ingeschreven. En het is natuurlijk belangrijk, dat ben ik volledig met u eens, dat we weten wat er met dat bedrag gebeurt, en dat het effectief terechtkomt bij de mensen die dat het meest nodig hebben. Als we daar nu eens even de realiteit in ogenschouw nemen, dan zie we dat bij de meerderjarigen met een beperking iedereen in prioriteitengroep 1, die een aanvraag heeft gedaan voor het einde van vorig jaar,

nu een budget heeft toegekend gekregen. Dat is een prestatie die de vorige jaren ondenkbaar was. Dat is mogelijk dankzij die extra budgetten.

Dan heb je prioriteitengroep 2, waar ook mensen zitten die dringende noden hebben. Daar is een hervorming gaande, waar gedacht wordt aan bepaalde deelbudgetten. Dat mag voor mijn part vooruitgaan, dat heb ik ook gezegd in de commissie. Maar er is perspectief dat die mensen binnen afzienbare tijd ook hun budgetten krijgen.

Dan is er nog prioriteitengroep 3. Daar moet een bredere analyse gebeuren. Ik denk dat u ook weet dat de budgetten die we nu hebben daarvoor niet zullen volstaan.

Dan hebben we nog de minderjarigen. Daar hebben we toch al het perspectief dat ongeveer 440 van die kinderen en gezinnen, want de ouders zijn uiteraard ook betrokken, wel degelijk het budget kunnen krijgen waar ze al jaren recht op hebben. De minister heeft dat enkele weken geleden nog herhaald. Daar is ongeveer 30 miljoen voor voorzien. Als je dat alles tezamen in ogenschouw neemt, en je gaat dan beweren dat het allemaal te weinig en te laat en bullshit en niets is, dat vind ik toch wel jammer. Ik denk dat we toch moeten onderkennen dat het budget in zijn totaliteit, als we vergelijken met de situatie van tien jaar geleden ... u mag straks antwoorden, mijnheer Anaf.

Hannes Anaf (Vooruit): U legt me woorden in de mond die ik absoluut niet gezegd heb.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Dan mag u dat straks corrigeren, geen probleem.

De voorzitter: Dat zal ik wel bepalen wie wat en wanneer kan antwoorden. Gaat u verder, collega Vande Reyde.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Daar ga ik ook niet volledig mee akkoord, maar bon.

Ten opzichte van tien jaar geleden is het budget voor mensen met een beperking bijna verdubbeld. We zijn van ongeveer 1 miljard naar meer dan 2 miljard euro gegaan. Ik doe niet mee aan de discussie over wie er toen in de regering zat. Dat is een geschiedenisbeschrijving waar mensen met een beperking niets aan hebben. Maar het toont wel aan, en ik denk dat dat essentieel is, dat er gedurende al die regeringen, bij al die besturen, en al die mensen die in dit parlement hebben gezeten echt wel de wil is om dit probleem ooit op te lossen. Stap voor stap komen we daartoe. Net als vorig jaar reik ik u en iedereen in dit parlement de hand om samen te werken, om de hervormingen door te voeren waardoor nog meer mensen die nu nog geen budget hebben dat op korte termijn wel gaan krijgen. Dat is werk dat in de commissie plaatsvindt. Het is vaak technisch, het zou ons nu veel te ver leiden, maar al die technische zaken zijn wel nodig. Als we daaraan werken en ooit op een dag nog een extra budgettaire inspanning kunnen doen, dan ben ik ervan overtuigd dat we samen die wachtlijsten op een dag helemaal kunnen wegwerken. Ik hoop dat u daaraan mee wilt werken, eerder dan te zeggen dat het allemaal bullshit is, en dergelijke.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Ik wil nog even terugkeren naar het punt waarover we eigenlijk bezig waren, voorzitter, en dat was armoede, en kinderarmoede. Ik denk dat we daar gebleven waren.

Het is inderdaad onvoorstelbaar, collega's, dat in een welvarend land zoals Vlaanderen de armoede, en in het bijzonder de kinderarmoede, steeds maar stijgt. Ik ga ook niet ontkennen dat er een aantal maatregelen worden genomen, maar het debat is al jaren en jaren bezig en zal nog jaren en jaren duren. Hoe komt dat? Jullie nemen maatregelen, maar om efficiënte maatregelen te nemen moeten jullie de oorzaken aanpakken, en moeten jullie durven de olifant in de kamer te noemen. Wat is die olifant in de kamer? Dat is de import van armoede. Het is vooral door de import van armoede tijdens de laatste jaren dat ook in Vlaanderen de armoede, en in het bijzonder de kinderarmoede stijgt. Begin dus met eerst de oorzaken aan te pakken, en blijf dan verder debatteren over het probleem.

De voorzitter: Mevrouw De Martelaer heeft het woord.

Ann De Martelaer (Groen): Ik wil ingaan op de heer Vande Reyde in verband met de handicap. Volgens mij is het niet alleen een probleem van budget. Het is ook een probleem van planning en visie op handicap. Planning in de zin van 'we lezen nu dat er veel budgetten en middelen bij komen, maar men kan die niet zelf besteden, we zitten nog niet op kruissnelheid.' Men moet nog heel wat concrete beslissingen nemen over bepaalde doelgroepen. Ik vraag me vandaag af – we weten allang dat er een probleem is – waarom men die beslissingen niet vroeger genomen heeft zodat, nu de middelen er zijn, men die op kruissnelheid kon uitgeven.

Een tweede zaak is dat zowel in 2018 als in 2019 veel middelen niet zijn uitgegeven. Het is een onderbenutting. Het is inderdaad heel goed dat de Vlaamse overheid een goede huisvader is om het geld te budgetteren, maar zoveel geld overhouden in een sector met zo'n groot tekort, dat is volgens mij ook een kwestie van planning.

Nog een derde punt is dat er in 2021 nog altijd geen relancemiddelen zijn opgenomen. Die moesten eerst door het agentschap zijn uitgegeven, maar die zijn niet uitgegeven. Dat is geen goede planning. Vandaar dat de budgetten die besteed konden worden, niet uitgegeven zijn.

Ik kom terug op mijn punt, beste collega's van de meerderheid: het gaat niet alleen over budget in de sector van personen met een handicap, het gaat ook over plannen. Hoe gaan we die budgetten inzetten? Wat is onze visie daarover? Hebben jullie een visie?

De voorzitter: Mevrouw De Rudder heeft het woord.

Maaike De Rudder (CD&V): Ik wil nog even ingaan op het stukje over armoede van de heer Sintobin. Uiteraard hebben we in de komende jaren nog heel wat werk aan het armoedebeleid. Dat wil niet zeggen dat we niet mogen kijken naar de dingen die goed lopen. Ik heb deze week op de website van Opgroeien gekeken naar onze kansarmoede-index. Dat is een belangrijke barometer waar in de commissie Welzijn vaak naar verwezen wordt. U gebruikt die om te beweren dat de armoede jaarlijks stijgt. In de cijfers van 2019 naar 2020 zien we dat we met een lichte daling zitten. Van 14,1 procent gaan we naar 13,7 procent. Is dat ons einddoel? Neen. Moeten we nog blijven inzetten op armoede? Ja.

We kunnen wel stellen dat we met het beleid dat we voeren met onder andere het Vlaams actieplan – waar ook collega Anaf naar verwees –, stappen vooruitzetten. Dat blijkt nu uit de cijfers. Met onze kinderarmoede moeten we stappen vooruitzetten. Daarvoor moeten de Vlaamse gezinscoaches, waar de minister een projectoproep voor heeft gedaan, waarrond proefprojecten zijn gestart en die de komende jaren een verdere uitrol krijgen, aan het werk gaan. We hebben het project Zorgzame Buurten, waar telkens de armoedetoets in verwerkt zit. In het beleid rond dak- en thuislozen staat een heel plan op poten. We hebben de lokale

besturen tijdens corona kunnen financieren om net ook op het terrein, zelfs tot op gemeenteniveau, de lokale besturen financieel te ondersteunen om mee in te zetten op die kwetsbare doelgroepen die net zo zichtbaar zijn om het lokale terrein. We zetten stappen vooruit en we moeten daaraan blijven werken. Ik denk dat we iets belangrijks mogen zeggen, er zijn goede stappen vooruit gezet, en daar wordt vervolg aan gegeven.

De voorzitter: Ik zeg het nu, mevrouw De Rudder, maar het is helemaal niet persoonlijk tot u gericht. Al de leden die hier al heel uitvoerig zijn tussengekomen, zijn niet ingeschreven op de sprekerslijst. Het kan geen kwaad; daar dient een debat voor. Maar mag ik wel vragen, alstublieft, om een klein beetje te denken aan de spreektijd, die u niet hebt maar toch krijgt.

Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): Ik wil nog even ingaan op het groeipakket. Het is mooi om coaches en begeleiding te introduceren natuurlijk. Maar als we het groeipakket bekijken, is er wel degelijk een besparing. Dat is een van de armoede-instrumenten die de Vlaamse Regering ter beschikking heeft. Het verschil van die indexsprong kan misschien klein lijken, maar het is enorm. Tegen 2024 gaat dat per kind 63 euro minder zijn. Dat is minstens een zeer goed paar kinderschoenen. Voor een gezin met drie kinderen wordt dat tegen 2024 189 euro minder. Dat is heel veel.

Ik hoor steeds weer dat er niet bespaard wordt op de sociale toeslag. Het zou er nog aan mankeren, collega's. Om dat verschil goed te maken, zou er in de sociale toeslag een groei van 4 à 5 procent moeten zijn in het groeipakket. Die is er niet.

Er wordt dan altijd weer aangehaald dat in het nieuwe systeem dubbel zoveel kinderen een sociale toeslag hebben. Wat is het punt als het Federaal Planbureau uitrekent dat met de hervorming het armoederisico zo goed als niet is vermindert? Mijn collega Ann De Martelaer heeft dat voor u heel duidelijk uitgerekend en heeft het heel duidelijk op de agenda gezet: we moeten sociale toelagen verhogen maar daar is steeds niet in toegestemd. Het is ronduit een gemiste kans.

De voorzitter: Daar hebben we vanochtend anderhalf uur over gediscussieerd.

De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (Vooruit): Voorzitter, in een vorig leven was ik kabinetschef van een OCMW. Wat ik toen heb geleerd, is dat je heel voorzichtig moet zijn met cijfers. De kansarmoede-index van Kind en Gezin verschijnt in juni en behandelt de drie voorgaande jaren, dus het gemiddelde van 2018, 2019 en 2020. Het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding is goedgekeurd eind december 2020. Hoe kan een actieplan dat eind 2020 wordt goedgekeurd, een impact hebben op armoedecijfers van het voorgaande jaar? Ik vind dat een heel vreemde vorm van argumenteren.

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Mijnheer Veys, dat is een perfect antwoord op de stelling van collega Anaf, die heeft gezegd dat de armoedecijfers zijn gestegen en dat we er niets aan doen. U hebt er net het antwoord op gegeven. (*Applaus bij de meerderheid*)

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Ik zou eventjes willen inpikken op wat collega De Martelaer zei over de budgetten voor mensen met een beperking. Ik ben het voor 100 procent eens met wat u zegt. U hebt er ook een hart voor en u hebt vaak heel nuttige tussenkomsten in de commissie. Er is inderdaad visie en planning nodig en je moet nadenken over die dingen, maar dat is nu net wat wij en de regering doen. Er zou niets zo simpel zijn als zeggen dat er 270 miljoen euro bij komt die we uitgeven op de manier zoals we voordien deden. Ja, dan kan het inderdaad heel snel gaan.

Wat we nu hebben gedaan, is nagegaan hoe we met die 270 miljoen euro zoveel mogelijk mensen de juiste steun kunnen geven. Dat heeft tot gevolg dat je bepaalde dingen moet plannen. Er is ook overleg met de sector en met een aantal betrokken partijen. U weet als ervaringsdeskundige hoe dat gaat.

Dat is wat er effectief is gebeurd. De knopen zijn doorgehakt en de minister heeft een aantal dingen op de regering gebracht. De budgetten worden nu uitgegeven en sommige, de persoonlijkeassistentiebudgetten (PAB's), worden nog verwerkt.

De visie en de wil om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk mensen worden geholpen, is wel degelijk aanwezig. U hebt een zeer terecht punt dat we het niet zomaar mogen doen op de manier zoals we het vroeger deden, want dan blijf je voor eeuwig in die wachtlijstenlogica.

Net zoals collega Anaf reik ik u de hand – maar ik hoef niet eens te reiken, want u doet het sowieso – om mee te denken hoe we zoveel mogelijk mensen op een zo kort mogelijke tijd van de wachtlijst kunnen halen.

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Vera Jans (CD&V): Ik heb ook geluisterd naar collega Anaf, die geprobeerd heeft om op een genuanceerde manier te spreken over het beleid voor personen met een handicap. Wat me verbaast, is dat er altijd wordt gekeken naar bijkomende budgetten. Er wordt blijkbaar compleet voorbijgegaan aan het feit dat we jaarlijks standaard in de begroting een toelage voorzien van ongeveer 2 miljard euro, los van de bijkomende budgetten. Dat zijn de bedragen waarover we spreken als het gaat over de zorg voor mensen met een beperking.

De stand van zaken op dit moment is dat de mensen met de meest dringende zorgnood, met de meest complexe handicap, op de wachtlijst staan met code 1. Dat klinkt heel erg onpersoonlijk, maar het is hoe men een rangschikking geeft aan de mensen met een handicap. Iedereen in de groep met de grootste nood, heeft door de maatregelen die dit jaar zijn goedgekeurd, een budget op maat gekregen, een budget op maat waarmee hij of zij naar een voorziening kan gaan en daar zorg kan inkopen of een assistent kan aankopen.

De grootste moeilijkheid dit jaar was, mevrouw De Martelaer, om die budgetten de deur uit te krijgen en de sector klaar te krijgen om die budgetten op te vangen. Dit jaar was het eens even omgekeerd.

De minister heeft nooit een geheim van gemaakt van prioriteitengroep 2. We zullen zorgen dat die mensen perspectief krijgen, want dat is een heel belangrijk woord. Collega Vande Reyde heeft al verwezen naar de deelbudgetten. We zullen onderzoeken hoe we perspectief en zekerheid kunnen bieden, maar het past allemaal, mevrouw De Martelaer, in nadenken hoe we met dezelfde middelen meer kunnen doen om de wachtlijst, zoals voor prioriteitengroep 1, weg te werken of terug te dringen.

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): De beste manier om uzelf uit het debat te werken, is om u in te schrijven op de sprekerslijst. Dat is geen verwijt, voor alle duidelijkheid, maar dat is de realiteit.

Ik wil nog op een aantal mensen reageren. Collega Vande Reyde, u zult ongetwijfeld gezien hebben dat ik wat geagiteerd was tijdens uw tussenkomst. U zegt heel de tijd dat u de hand reikt naar mensen om mee na te denken over hoe we de problemen van personen met een handicap kunnen oplossen. Dan is het misschien belangrijk om te luisteren naar wat er gezegd wordt. Ik heb echt de indruk dat uw tussenkomst gebaseerd is op wat u verwacht had dat ik zou zeggen en niet op wat ik effectief gezegd heb. U zegt 'bullshit'. Dat woord heb ik in de context van personen met een handicap absoluut niet gebruikt. Ik heb het woord 'bullshit' gebruikt als het gaat over argumenteren dat men nu geen extra inzet doet om mensen uit de armoede te halen omdat men de rekening opnieuw wil doorsturen naar de volgende generaties. Dat is bullshit. Maar als het over personen met een handicap gaat, heb ik heel duidelijk gezegd dat ik er echt van overtuigd ben dat we hier allemaal samen, meerderheid en oppositie – ik heb zelfs verwezen naar collega's die er in de commissie steeds mee bezig zijn en naar de minister – doordrongen zijn van het probleem. Ik heb er letterlijk bij gezegd – ik ga het nog eens voorlezen – dat u mij nooit zult horen zeggen dat dat gemakkelijk is en dat men dat niet zomaar in een vingerknip oplost, want dat het effectief om grote budgetten gaat, een grote inzet. Je krijgt dat dus niet zomaar opgelost.

Wat ik wel vind en waar ik me absoluut niet bij kan neerleggen, is dat we opgeven. Dat is wat ik heb gezegd. Ik heb verwezen naar het interview van de minister aan Dag Allemaal. Ik hoop dat hij dat zo dadelijk kan nuanceren en kan aangeven dat hij daar verkeerd gequoteerd is, want dat kan absoluut niet de bedoeling zijn. In een warm Vlaanderen mogen we nooit iemand opgeven. Ik kan me zelfs niet voorstellen dat de minister dat zo bedoeld heeft. Ik hoop dus dat het zo dadelijk kan worden genuanceerd.

Collega Schryvers, uiteraard weet ik dat je armoede niet alleen oplost met het groeipakket. Ook dat heb ik al heel vaak gezegd. U kunt hopelijk mijn ontgoocheling begrijpen dat we zo lang hebben aangedrongen op de evaluatie en dat we weten dat dit groeipakket zo'n belangrijk instrument is om de armoede nog beter te kunnen aanpakken. Het is effectief een groot effect. Dan vind ik het echt jammer dat al die verschillende scenario's niet gebruikt zijn en dat we dus geen extra inzet kunnen doen op armoede. Ook al zijn de armoedecijfers in Vlaanderen uiteraard beter dan in Wallonië en in Brussel, toch moeten we voor elk kind vermijden dat het in armoede opgroeit. Daar gaat het mij om. Ook daar gaan wij constant voorstellen blijven doen om ook de armoede in Vlaanderen te kunnen reduceren. Ik blijf ervan overtuigd dat het groeipakket nog meer kan worden ingezet om dit effectief te doen. Dat is hoe ik het bedoel.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Collega Anaf, wat betreft het groeipakket weet u dat wij een resolutie hebben goedgekeurd in deze plenaire met een aantal vragen in en wij hopen dat die in de toekomst verder kunnen worden ingevuld. U zult het met mij eens zijn dat we elke euro maar één keer kunnen uitgeven en dat we momenteel in budgettaire heel moeilijke omstandigheden leven die het onmogelijk gemaakt hebben om die inspanning momenteel te doen. Dat betekent niet dat we niets doen voor die doelgroep. Ik heb daarstraks al naar een aantal zaken verwezen. Weet u wat nog het meest belangrijk is voor die doelgroep van kinderen in armoede? Dat is dat de ouders werk hebben. Daar worden tal van investeringen voor gedaan.

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Ik zal straks algemeen tussenkomen maar ik wil even tussenkomen op een punt in het interview met Dag Allemaal. Ik heb de vraag gekregen of het realistisch is dat we 1,6 miljard euro per jaar alleen investeren voor personen met een handicap. 1,6 miljard euro per jaar, alleen voor personen met een handicap, extra, groei. Niet de 2 miljard euro die we vandaag investeren, niet de 270 miljoen euro historische stijging die we vandaag doen, maar 1,6 miljard euro per jaar extra daarbij. Daarop heb ik inderdaad eerlijk geantwoord dat ik dat engagement niet kan aangaan en dat ik ook niet denk dat een volgende Vlaamse Regering dat kan aangaan. Ik heb niet alleen mijn eigen verkiezingsprogramma, maar ook dat van de andere partijen voor de campagne van 2019 goed doorgenomen. Ook in uw partijprogramma stond niet dat er 1,6 miljard euro per jaar alleen voor personen met een handicap moest bijkomen. Er zijn gigantische uitdagingen. De begroting van Welzijn stijgt tijdens deze legislatuur met 2,5 miljard euro. Never seen before! Geen enkele Vlaamse Regering heeft zo'n stijging van haar begroting in vijf jaar tijd gezien. Er zijn gigantische uitdagingen: voor de kinderopvang komt er 120 miljoen euro bij, er zijn historische investeringen in de ouderenzorg, er is een sociaal akkoord never seen before, er zijn investeringen voor personen met een handicap en in de geestelijke gezondheidszorg. Ga zo maar door. Nog nooit werd er zo veel geïnvesteerd.

Iedere minister van Welzijn zal een minister van nooit genoeg zijn. Iedere minister van Welzijn, welke kleur die minister ook draagt. Deze minister is echter ook een minister en deze regering is ook een regering die nog nooit zo veel heeft geïnvesteerd in Welzijn. Dat was dus het antwoord. Ik zal tegen de mensen echter niet zeggen dat het voor een volgende regering een fluitje van een cent wordt om daar 1,6 miljard euro bij te doen. Dat gaat niet. Dat gaat niet. Ik zie dat niet, ik wil de mensen wat dat betreft ook geen blaasjes wijsmaken en ik stel voor dat anderen dat ook niet proberen.

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): 2021 was opnieuw een coronajaar. Wellicht zal ik hier volgend jaar opnieuw staan met hetzelfde verhaal. De veel besmettelijkere omikronvariant veegt met een duizelingwekkende snelheid de deltavariant van tafel. Bijgevolg staan de begroting en de beleidsbrief 2022 volledig in het teken van corona. Het zal natuurlijk maar de vraag zijn of het allemaal voldoende zal zijn, zeker nu er een nieuwe golf op ons afkomt.

De afgelopen twee jaar hebben heel veel mensen in onze maatschappij het beste van zichzelf gegeven. Ik denk daarbij aan artsen, verpleegkundigen, zorgkundigen, mensen uit de eerstelijnszones en lokale besturen, maar ook mensen in de kinderopvang, leerkrachten, noem maar op. Ik wil hen hier ook nadrukkelijk danken voor alles wat zij de afgelopen jaren al hebben gedaan.

Nu in 2022 zullen we opnieuw de grenzen van onze zorg moeten aftasten. De vraag zal zijn hoe ver we die grenzen zullen laten komen. We moeten opnieuw goed nadenken over een aantal pijnpunten om op die bedreigingen een antwoord te kunnen bieden.

Een eerste zaak is de testcapaciteit, en dan bedoel ik zowel de afname als de verwerking van de stalen, want de kans is groot dat we met die omikronvariant onze teststrategie zullen moeten aanpassen.

Ten tweede is er de contacttracing. Die botste de voorbije weken al op haar limieten. Ondertussen is hij wel opgeschaald, maar wat zullen we doen wanneer die besmettingen echt fulminant de hoogte ingaan? Zal de contacttracing dat

kunnen bolwerken? Dat zijn allemaal vragen die de volgende weken echt wel aan belang zullen toenemen.

Ten derde is er de betaalbaarheid. De subsidies voor de vaccinaties en de testcentra werden verlengd, al is er natuurlijk nog de discussie over de betaalbaarheid van die derde prik.

Het coronavirus indijken zal ook in 2022 zeer veel energie en aandacht vragen, maar we mogen andere problemen in de zorg ook niet verwaarlozen. Ook voor de coronacrisis waren er al personeelstekorten, onder andere in de woonzorgcentra. Corona voert de druk op de kwaliteit van zorg alleen maar op. We weten dat verpleegkundige en zorgkundige knelpuntberoepen zijn. We hebben wel voorzien in een betere verloning, met VIA 6. De minister heeft het al gezegd. Ook is er een verhoging van het budget voor het omzetten van rob-bedden (rustoord voor bejaarden) naar rvt-bedden (rust- en verzorgingstehuis). We zien echter dat meer geld niet de oplossing is voor alle problemen, want we hebben nu geld, maar we moeten ook onze mensen vinden, en dat is nu een groot probleem. Ik heb vandaag gelezen dat er een plan is. Ik vind dat heel goed. Ik wilde hier eigenlijk een opsomming geven van een aantal ideeën om dat te doen, zoals zelfstandige verpleegkundigen, het inzetten van ondersteunend niet-medisch personeel en het uitbreiden van flexi-jobs, hoewel ik weet dat dat niet hier zit. Er zijn ook de mensen die de opleiding kregen, maar niet meer in de zorg werkzaam zijn, noem maar op. Ik ben dus alleszins blij dat deze eerste stap is gezet.

Het personeelstekort geldt niet alleen voor de woonzorgcentra. Dat is er ook in de kinderopvang. We weten dat we echt wel moeten inzetten op onder andere een betere beeldvorming inzake de job. Ook moet worden bekeken hoe men daar andere profielen kan inzetten. Er is het vereiste geschiktheidsattest dat normaal gezien tegen 1 april 2024 moet worden behaald. Dat zouden we het best verlengen. U weet dat ik vooral ook aandacht vraag voor de organisatoren die geen of zeer weinig subsidies ontvangen, omdat zij toch zeer moeilijk de concurrentie kunnen aangaan met de zwaar gesubsidieerde trappen.

Een andere zaak, en een heel belangrijke, is dat onze vrijheidsbeperkende maatregelen en de quarantaines onze geestelijke gezondheidszorg geen goed hebben gedaan, en dat is een understatement. Er is nochtans wel heel veel gebeurd. Er is heel veel geïnvesteerd, maar dat betekent niet dat daarmee alles is opgelost. We weten immers dat er wachtlijsten zijn, en die worden niet korter. Het is een goede zaak dat de integratie van de centra voor ambulante revalidatie en de cgg's op punt wordt gezet en dat er federaal ook de terugbetaling is van de eerstelijnspsychologen, maar er zijn nog heel wat uitdagingen. Ik denk dat het heel belangrijk is dat er vooral een goede afstemming wordt gemaakt tussen alle actoren en dat we ervoor zorgen dat mensen echt wel op de juiste plaats terechtkomen.

Het welzijn van onze jongeren en kinderen is echt een absolute prioriteit. Het thema van De Warmste Week, 'Kunnen zijn wie je bent', onderstreept dat ook. Ik denk dat we heel veel moeten inzetten op preventie en vroegdetectie, dat die een echte meerwaarde kunnen zijn.

Om af te sluiten, voor 2022 zal ik starten met datgene waarmee we 2021 eindigen, namelijk corona. Ook volgend jaar zal dat hier hét onderwerp zijn. Ik denk dat we met die omikronvariant enkel schouder aan schouder, door solidariteit en verantwoordelijkheid te tonen, een dijk kunnen opwerpen tegen dit virus.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Voorzitter, heren ministers, collega's, we hebben zeer boeiende debatten gehad in de commissie over de begroting. Het is

natuurlijk altijd een hele kluif om dat allemaal samen te vatten in vijf minuten. Ik ga dus ook geen poging doen om dat allemaal te brengen. Minister, ik hoorde het u daarnet alweer zeggen: 'Never seen before.' Dat is eigenlijk wat we ook altijd horen in de commissie: 'Het is ongezien wat wij doen op het gebied van zorg en welzijn.' Ik vind het ook vervelend dat u dan telkens opnieuw een negatief beeld van de oppositie in dit parlement schetst. Niemand van ons zegt dat er niks is gebeurd. Dat zou er nog maar aan ontbreken gezien de noden die er op het terrein zijn. Minister, uw uitspraken dat dit nog nooit gezien is, zijn echter totaal gedeconnecteerd van de realiteit op het terrein, de realiteit in heel wat deelsectoren van uw bevoegdheden. Ik heb dat ook in de commissie gezegd. We zijn halfweg de legislatuur. Tweeënhalf jaar zijn we onderweg. Uiteraard kon niemand de covidcrisis echt zien komen, maar we moeten toch een aantal vaststellingen durven te maken.

Een eerste vaststelling – en dat is eerder een evaluatie van de voorgaande regeringen en het voorgaande beleid – is dat uw zorg- en welzijnsbeleid niet klaar was voor een crisis zoals de crisis die op ons is afgekomen. Het was er helemaal niet klaar voor. En u kunt zeggen dat niemand dit toch kon weten. Maar tien jaar al kwam de sector op straat om te zeggen dat er meer investeringen moesten gebeuren en dat ze niet klaar waren.

Een tweede vaststelling – en ik verwijs naar het inleidende deel in uw beleids- en begrotingstoelichting – is dat we in tegenstelling tot vorig jaar dit jaar al voorzichtig kunnen vooruitkijken naar een toekomst in 2022 waar het virus niet alomtegenwoordig is. Ik verwijt u niet dat u op dat moment niet kon inschatten wat de vierde – en eventueel de vijfde – golf zou worden. Dat kon u niet helemaal in detail inschatten. Maar u hebt op het gebied van covidbeleid gedacht: 'Wat er op ons afkomt, zal misschien nog wel meevallen. We zullen niet te veel meer wijzigen.' We hebben gisteren het decreet rond de contactopsporing goedgekeurd en we hebben verlengd voor een jaar. De collega's hebben er deze voormiddag al naar verwezen. Maar voor de rest is er niets aangepast. Er ligt geen plan op tafel over de aanpassing van onze contactopsporing, over de regels in de woonzorgcentra rond bezoekrecht – ook gisteren werd dat opnieuw genegeerd –, over ventilatie in zorgvoorzieningen enzovoort. We zien kleine stapjes, maar veel te laat en veel te traag, omdat u dacht dat het allemaal misschien wel zou meevallen. Dat is de tweede vaststelling: het covidbeleid holt achter de feiten aan. De eerste lijn kreunt en u hebt geen antwoord.

De derde vaststelling is: er is geen enkel plan voor de structurele uitdagingen. Uiteraard wordt een deel van de middelen vrijgemaakt, uiteraard is er een bewustzijn van een aantal problemen die er zijn. Maar, minister, als het gaat over personeelstekort in de zorgsector, als het gaat over het welzijn van ons personeel in de zorg, als het gaat over een aanpassing in onze visie op ouderenzorg en op personen met een handicap, om die buurtgericht en kleinschaliger te maken, is er geen enkele concrete stap, geen enkele concrete versnelling, ondanks de vaststelling die werd gemaakt in de crisis dat we daar sneller mee moeten gaan. Als het gaat over jeugdhulp en de drama's die gebeuren bij jongvolwassenen die overschakelen naar de volwassenenzorg, als het gaat over onze eerste lijn, al het gaat over preventie: te weinig, te laat, geen visie, geen project.

De vraag is: wat zal in 2024 het bilan zijn van u als minister en van deze Vlaamse Regering? Minister, op dit moment is onze grote vrees dat er eigenlijk geen groot plan is, dat u eigenlijk echt niet weet waar u naartoe wilt met uw sector, dat u probeert te beheren doorheen de crisis en dat zelfs dat niet lukt.

En ja, u kunt dat scherp noemen. Maar, collega's, ik herhaal daarbij: er zijn geen toverformules, maar er moet wel een tienjarenplan zijn. En sorry, minister, dat

plan ligt er niet. We verwachten niet dat alles is opgelost tegen het einde van de legislatuur, maar er is zelfs geen aanzet.

Ik wil afsluiten met één zeer concreet thema. Die vijf minuten gaan zeer snel. Dat is geen verwijt, niemand heeft de tijd in handen. Minister, collega Saeys heeft er daarnet al naar verwezen: in Mechelen loopt op dit moment de zeer waardevolle actie, 'Kunnen zijn wie je bent' in het kader van De Warmste Week. Fantastisch. En wellicht heeft ieder van ons zich de voorbije weken en maanden geëngageerd voor het goede doel, om daar mee steun aan te verlenen. Maar, minister, dat is niet voldoende. Gisteravond zijn we met een groep van zestig mensen vertrokken aan De Warmste Week in Mechelen en we zijn hier vanochtend met die groep om 7 uur aangekomen, omdat wij het belangrijk vinden om ons niet te beperken tot een beleid rond goede doelen alleen. Wij denken dat er structureel meer antwoorden moeten komen rond mentaal welzijn. Een op de vier Vlamingen wordt in zijn leven geconfronteerd met mentale gezondheidsproblemen. 40 procent van de jongeren geeft in bevragingen aan het niet meer te zien zitten, zich niet goed in zijn vel te voelen. En wij kunnen alleen maar zeggen, u als Vlaamse Regering kunt alleen maar zeggen: 'Wacht vier maanden, wacht zes maanden.' Ze zouden dat eens moeten proberen bij een gebroken been.

En ik aanvaard geen beleid dat zegt dat we daar op korte en lange termijn geen antwoord op kunnen formuleren. U, minister, bent verantwoordelijk – u bent de kapitein op het schip – om het plan uit te tekenen. En het is onze taak als parlement om dit hoger op de agenda te pushen, iedere dag opnieuw. We zullen dat op allerlei manieren blijven doen. Maar u bent het, minister, die daar in 2024 op zult worden afgerekend. Er liggen honderd-en-een mogelijkheden op tafel. Ja, die zullen geld kosten. Maar geestelijke gezondheid kost ons land ieder jaar 20,8 miljard euro. Daarmee kunnen we al heel wat hulpverlening en preventie voorzien. We rekenen op ú. Maar op dit moment kunnen de mensen, de Vlamingen, niet op u rekenen. Ik dank u. *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: Mevrouw Van der Vloet heeft het woord.

Tine van der Vloet (N-VA): Voorzitter, ministers, collega's, het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding kende het voorbije jaar een zeer uniek verloop. Een aantal werven uit het regeerakkoord moesten als gevolg van het virus noodgedwongen on hold worden gezet. De booster-campagne moet dan ook de volgende stap zijn om het definitief klein te krijgen. Ik hou me er dan ook aan om in naam van onze fractie de drijvende krachten op het terrein heel hard te bedanken: de vele vrijwilligers, de lokale besturen en de eerstelijnszones die tot nu toe enorm veel werk hebben geleverd maar die de volgende dagen, weken en maanden nog heel veel werk zullen moeten leveren. Hartelijk dank daarvoor.

Minister, uw beleid is gelukkig ook meer dan alleen het bestrijden van het coronavirus. We zien een groot aantal budgetlijnen stijgen. Vlaanderen investeert wel degelijk. Ik heb een aantal voor onze fractie belangrijke punten gekozen. Ik begin met een thema dat voor mij centraal staat in mijn parlementair mandaat, en dat zijn de personen met een beperking. Het is al gezegd dat het zorg-investeringsplan in de steigers staat en dat er voor een ongeziene investering binnen een redelijke termijn een antwoord wordt gegeven op de meest dringende vragen. Ik heb u daar in de commissie al een pluim voor gegeven want dit is uitstekend maar minister, net zoals ik hoor bij de andere partijen, willen we blijven hameren op de prioriteitengroepen 2 en 3. Zij zijn in omvang de grootste groepen en we mogen hen absoluut niet vergeten. Die mensen hebben ook recht op perspectief en op correcte informatie. Het bijkomende budget dat u door deze ploeg is aangereikt, moeten we dus persoonsvolgend kunnen invullen. Bij de bespreking van de begroting hebt u al duidelijk gemaakt hoe de automatische

toekenningsgroepen worden ingevuld maar het is ook belangrijk dat zij die wachten ook een ondersteuning kunnen krijgen en dat deze middelen ook daar naartoe gaan.

Dit jaar is maar liefst 60 miljoen euro aan uitbreidingsbeleid ingeschreven en het zal u dan ook niet verbazen dat ik de volgende jaren nauw zal opvolgen of het zorginvesteringsplan en de hervormingen die u al hebt aangekondigd goed zullen worden uitgevoerd.

Het volgende punt waar ik even bij wil stilstaan, is het groeipakket. Het is hier al veel aan bod gekomen en ik zal het dan ook beperkt houden. Het groeipakket is nu in Vlaamse handen en de evaluatie die dit jaar heeft plaatsgevonden toont aan dat er meer rechthebbenden voor de sociale toeslag zijn, dat er meer automatische rechten worden toegekend en dat er meer budget dan ooit aanwezig is binnen dit systeem.

Het tweede kernthema tijdens de voorbije debatten was de kinderopvang. Ook daar heeft de coronacrisis enorm veel druk gezet op het personeel. Er wordt ons wel eens verweten dat wij geen oog hebben voor de kinderopvangsector. Dit is uiteraard een zeer belangrijke sector voor iedereen want als die wegvalt, heeft dat onmiddellijk grote gevolgen voor het merendeel van onze werkende bevolking. Wie zegt dat wij dit uit het oog verliezen, dwaalt toch een beetje want wij vertalen ons respect voor deze sector met deze begroting en met het VIA6-akkoord in concrete middelen, namelijk 60 miljoen euro aan bijkomende capaciteit en nog eens 60 miljoen euro voor kwaliteit.

Minister, u hebt al aangegeven dat er een toekomstplan op komst is voor deze cruciale sector. Wij we kijken ernaar uit om dat in de toekomst met u te bespreken in de commissie.

Ook voor de jeugdhulp stijgt het budget. Nadat eerder al werd geïnvesteerd in het gebiedsdekkend maken van 'één gezin - één plan' en het versterken van de crisismeldpunten wordt in 2022 ook geld vrijgemaakt voor de uitrol van de beveiligde private opvang en de gesloten oriëntatie in de gemeenschapsinstellingen. Hiermee maakt u samen met collega Demir werk van de tweede fase van het jeugd delinquentierecht. Ook hier toont Vlaanderen opnieuw dat het met de bevoegdheden die het in handen krijgt, op een meer dan verstandige manier aan de slag gaat.

We zien ook dat door de coronacrisis de mentale gezondheid heel kwetsbaar is. Daarom wordt geïnvesteerd in de centra voor geestelijke gezondheidszorg (CGG's). Tegen 2024 zal er meer dan 2 miljoen euro in de CGG's worden geïnvesteerd.

Het laatste puntje dat ik wil aanhalen, is het personeelstekort. Mijn fractie heeft, bij monde van collega Parys, in oktober een conceptnota voorgesteld om verschillende uitdagingen aan te pakken. Het reeds goedgekeurde onderdeel van de zijinstroom, waarover we vandaag inderdaad in de kranten konden lezen, was bijvoorbeeld al een zeer belangrijk punt van die conceptnota. Wij vinden het dus fijn dat deze regering daar meteen mee aan de slag gaat. Wij zien ook dat het aantal studenten in zorgrichtingen stijgt. Dat is natuurlijk zeer belangrijk, want dat zal de volgende periode een zeer grote uitdaging worden.

Minister, u hoort het dus: u hebt nog heel wat uitdagingen. Wij kijken er alvast naar uit om samen met u het sterk gezondheids- en welzijnsbeleid, waar de Vlaming recht op heeft, verder uit te tekenen. U hebt heel wat bijkomend budget. Het is nu de taak hier correct uitvoering aan te geven. Geef Vlaanderen en de Vlamingen het beleid en de instrumenten waar ze recht op hebben. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Passie. Een passie voor de zorg. Dat is wat duizenden medewerkers vandaag voor de dag leggen, dag in dag uit. Zorg voor ouderen, zorg voor jongeren, zorg voor kinderen, zorg voor mensen met een handicap, zorg voor mensen die het nodig hebben. Als je het mij vraagt, een van de mooiste en belangrijkste taken die je in een samenleving kunt uitvoeren. Maar het vraagt vandaag heel veel van de mensen, minister, heel veel. Al die helden van de zorg hebben het laatste anderhalf jaar het uiterste van zichzelf gegeven. Ze hebben ook in moeilijke omstandigheden toch de zorg willen geven aan de mensen die ze nodig hebben. Maar als die moeilijke werkomstandigheden blijven aanhouden, dan is er een probleem. En dat zien we vandaag. Mensen vallen uit. Mensen raken uitgeput. Misschien nog erger: mensen verlaten de zorg, minister, omdat ze er hun passie niet meer in vinden.

Het is vandaag vijf na twaalf, minister, en ik hoop dat u dat beseft. Want een kwart van de zorgverleners overweegt om de sector te verlaten. Afdelingen sluiten omdat er onvoldoende personeel is. De situatie is kritiek. Wie gaat er morgen voor de mensen zorgen?

Er is vandaag een ambitieus plan nodig om die zorg te redden, en dat ligt vandaag niet op tafel. U hebt zonet verwezen naar VIA 6. Dat was een belangrijk akkoord, maar dat was een eerste stap, minister. Als die eerste stap vandaag niet gevolgd wordt door een tweede stap, dan is er een probleem en zullen steeds meer mensen de zorg verlaten.

De signalen vanop het terrein zijn onrustwekkend. Ik hoor Nathalie vertellen dat ze met 2 de nachtschift gedaan hebben voor 180 bewoners van een woonzorgcentrum. Voor 180 bewoners! Beeld u dat even in. Mensen verzorgen, reageren op alarmbellen, mensen naar het toilet helpen, 's morgens helpen met het wassen ... 10 uur lang met 2 voor 180 bewoners.

Céline geeft me haar uurrooster. Vorige week had ze vijf shifts. Regelmatig volgt een vroege shift op een late shift, waarbij ze maar elf uur tussen twee shifts heeft. Elf uur om naar huis te gaan, te eten, het huishouden te doen, te slapen, en hup, alweer naar het woonzorgcentrum te vertrekken. Céline is 62 jaar en ze weet niet hoe ze dit nog kan volhouden.

Een andere verpleegkundige vertelt mij dat ze de afgelopen weken weekend na weekend heeft moeten werken. Haar familie was daar helemaal niet content mee. Ze weet zelf ook niet hoe ze het gaat volhouden. Ik zie iedereen hier verwonderd kijken, maar dat is vandaag wel de situatie in de woonzorgcentra. De mensen weten niet hoe ze het gaan volhouden, weekend na weekend, maar ze doen het voor de bewoners, ze doen het voor hun collega's.

En daarom willen wij hier een plan voorleggen, een ambitieus plan, om de zorg te redden, een plan met vier concrete voorstellen. Ten eerste: zorg dat mensen die vandaag halftijds werken in de zorg, voltijds of aan 80 procent kunnen gaan werken. Want dat is een expliciete vraag van heel veel medewerkers die vandaag in de zorg actief zijn. Mocht een kwart van al die deeltijdse medewerkers vandaag naar 80 procent gaan, zou dat zorgen voor 2000 extra voltijdsequivalenten in de zorg, heel snel.

Ten tweede: verloon het zorgpersoneel deftig voor hun flexibiliteit. Verloon hen deftig voor hun nachtwerk en hun weekendwerk. Wij vragen dat de verloning daarvoor verdubbeld wordt tijdens de nacht en in het weekend, net zoals dat in andere sectoren, zoals dat in de grote industrie, het geval is.

Ten derde: maak een concreet plan voor deftige personeelsnormen in de zorg. Met het zorgakkoord VIA 6 (Vlaams intersectoraal akkoord) gaan we, of zouden we moeten gaan, van 0,4 voltijdsequivalent per bewoner naar 0,5. Maar heel de

sector is het erover eens dat je 0,9 voltijdsequivalent nodig hebt per bewoner in de zorg, om de zorg te kunnen geven, te kunnen bieden aan de mensen die ze nodig hebben. Daar zijn extra investeringen voor nodig, minister.

Tot slot vragen wij hier nu, we hebben juist een amendement neergelegd, heel concreet om een extra loonsverhoging toe te passen voor al het personeel van de woonzorgcentra van 10 procent. 10 procent is nodig om de sector weer aantrekkelijk te maken. Vandaag is dat een sector die laagbetaald is. Als we echt willen dat die 19.000 verpleegkundigen die vandaag niet in de sector actief zijn, terugkomen, dat die vol passie terug kunnen komen werken, dan zijn daar ook deftige lonen voor nodig. En daarom vragen wij jullie allemaal om een loonsverhoging van 10 procent voor het zorgpersoneel toe te kennen. *(Applaus van Jos D'Haese)*

De voorzitter: Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): Minister, ik ga een quote uit uw begroting aanhalen. 'Kinderen in armoede lopen een achterstand op die later niet of zeer moeilijk kan worden ingehaald. Dus er is oog nodig voor de levensomstandigheden van gezinnen, niet in het minst jonge gezinnen.' En wat zien we dan in uw armoedebeleid, in het armoedebeleid van de Vlaamse Regering? Dat u inzet op coaches, op begeleiding, maar dat er wordt bekort op de kinderbijslag. We zijn daar al uitgebreid op ingegaan; dat maakt een groot verschil voor arme gezinnen.

Een ander belangrijk instrument is wonen. Een kwart miljoen mensen hebben vandaag recht op een sociale woning die er niet is. Die gaan van de ene energieverblindende, ongezonde woning naar de andere. Dat is stress die dagelijks op hen rust. En welk antwoord hebt u hierop, met uw regering? 'Wie wil, kan uit de armoede kruipen.' Dat zijn de woorden van uw minister-president. We moeten dus uit armoede kruipen met een job, blijkbaar. In dit land zijn er 233.000 werkende armen, en 411.000 mensen die werken en op de rand van de armoede zitten. En wat gaat u dan doen? In plaats van hen naar een volwaardige job toe te leiden gaat u hen aan een euro meer gemeenschapsdienst laten doen.

U maakt keuzes, als coördinerend minister in uw volledige Vlaamse Regering, die de armoedecheck, waarvan u zegt dat u hem gaat uitvoeren, niet volgen. Er is geen jongerenabonnement aan 12 euro per jaar. Neen, De Lijn wordt uitgehongerd. U kiest voor een jobbonus, terwijl dat wordt neergesabeld door het grootste deel van de specialisten, en terwijl dat geld zou kunnen gaan naar de kinderopvang, die hier vandaag al verschillende keren is aangehaald als een sector in crisis. In de kinderopvang zou u het minimumtarief voor arme gezinnen trouwens weer kunnen verlagen. Dat is een armoedemaatregel waar armoedeorganisaties al tijden op hameren. Dat gebeurt niet. De schaarste wordt daar herverdeeld.

In onderwijs kan er ontzettend veel verschil worden gemaakt. Incassobureaus moeten eindelijk worden geweerd uit scholen. De maximumfactuur in het secundair onderwijs moet er eindelijk komen. Er moeten gezonde maaltijden zijn voor kinderen op school, want je kunt niet leren op een lege maag. En 'community based education' zou ervoor zorgen dat leraren die vandaag ontzettend zwaar werk moeten doen, vaak op hun eentje, ondersteund worden. Maar dat gebeurt niet, minister.

Daar hebt u met uw begroting een gemiste kans gehad. U kunt die nog inhalen. Daarom heb ik drie vragen aan u. Ten eerste: dat de armoedecheck in het beleid echt wordt uitgevoerd. Want die gebeurt vandaag 'à la tête du client', als men er zin in heeft, of te laat. Ten tweede: dat u aanstuurt op interministeriële conferenties over armoede, zodat er in dit land een gecoördineerd beleid is. En als u dat aanstuurt, geeft u een teken van goodwill, dat het op de agenda wordt gezet. En ten derde: in het relancebeleid, vanaf het begin van de crisis, hebben u

en de minister-president aangehaald dat u niemand achterlaat. Wel, dit is het moment om daarop verder te gaan, om effectief te tonen dat u niemand wilt achterlaten.

En wat dat betreft, zou het heel fijn zijn als ook de toon van deze regering veranderde. Mensen in armoede zijn mensen die ongeluk hebben gehad. Dat zijn mensen die hun kinderen even graag zien als u en ik. Dat zijn mensen die ervan dromen om een job te hebben die hen evenzeer in vervulling laat gaan als ik hoop dit hele halfroond terwijl u op deze stoel zit. Wij zijn zo geprivilegieerd. En die mensen vragen dat zij inderdaad met respect worden behandeld, dat ze bij dat ongeluk worden geholpen zoals het hoort. En dat, minister, gebeurt vandaag niet.

Van respect gesproken: ik moet de kinderopvang nog aanhalen. U weet het, een van dé sectoren in crisis is de kinderopvang. Ik kreeg gisteren een bericht van een kinderbegeleidster met twintig jaar ervaring onder de gordel, die zich nu laat herscholen naar een andere sector, omdat ze zegt dat ze dit niet nog eens vijftien jaar wil moeten doen. Ze gaf mij een opname en zei: 'Doe uw tussenkomst met dat geluid op de achtergrond, want zo moeten wij elk teamoverleg doen, in babygehuil.' En u weet wat er nodig is. Er moet een pedagogische omkadering komen met kindvrije uren. De laagste normen van Europa moeten worden opgetrokken, want op dit moment is de kinderopvangsector onwerkbaar. En u hebt een bijzonder momentum, want de volledige sector van de kinderopvang staat achter u in deze crisis.

Ik wil afsluiten, voorzitter, met de woorden van Robert Reich. Die is adviseur en minister geweest bij Carter, Clinton en Obama. De woorden zijn hier vandaag al zo vaak herhaald: we hebben wel een beperkt budgettair kader. Robert Reich zegt: 'Vraag u af of we ons kunnen veroorloven om dit niet te doen.' Er zijn een aantal dingen, collega's, die we ons vandaag niet kunnen veroorloven om niet te doen. Als u vandaag begint, minister, met een serieuze hervorming, dan kunt u er tegen 2024 voor zorgen dat gezinnen in armoede en de kinderopvang een toekomstplan hebben en dat ze in de toekomst verder kunnen gaan. Maar als u dat toekomstplan blijft uitstellen, dan wordt u er in 2024 op afgerekend met de volledige Vlaamse Regering. U kunt er nog voor zorgen dat iedereen mee is, maar niet met deze begroting. (*Applaus bij Groen*)

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Ik zou mevrouw Groothedde willen bijtreden wat de crisis in de kinderopvang betreft. Ik wil hier graag de stem vertolken van een jongedame die enkele jaren kinderverzorgster is geweest en die mij een pakkende brief heeft gestuurd, getiteld: 'Een dag uit het leven van een kinderverzorgster.' Ik zou die realiteit en wat dat effectief is, een crisis als je kinderverzorgster bent, in dit parlement willen laten doorsijpelen.

De brief begint als volgt. 'Om half negen stromen de baby's binnen en is er welgeteld één begeleider met twaalf baby's. Die doet haar best. Die loopt van hier naar daar, neemt kindjes aan, doet voor zover het lukt nog wat korte onthaalgesprekjes met de ouders, legt kinderen in bed, verschoont kinderen, biedt speelgoed aan, krijgt telefoon van ouders, vouwt ondertussen de was, geeft flesjes melk aan de kinderen, geeft fruit aan de wat grotere baby's. Dit en nog veel meer, en het is nog maar half negen.

'Om negen uur komt een tweede begeleider aan. En ondertussen zijn er al niet minder dan zeventien baby's. Volgens de norm van één kinderbegeleidster op negen kinderen, is dat helemaal oké, al zie ik in de realiteit dat dit verre van oké is. De kinderen blijven binnenstromen en ouders staan te wachten aan het

poortje. Ondertussen moeten er ook al kinderen eten en in of uit bed gehaald worden.

Er zitten baby's van een andere groep bij omdat deze omwille van personeels-tekort vandaag opnieuw gesloten is. De baby's voelen zich niet goed. Hun welbevinden is laag. Er wordt heel veel gehuild en ze vertonen duidelijk signalen van stress. Er zijn een aantal nieuwe baby's bij, baby's die nog maar net gestart zijn en die het dus nog moeilijker hebben.

Jonge kinderen die net in het kinderdagverblijf starten en verhoogde stress-signalen vertonen, lopen meer risico's. Ik denk bijvoorbeeld aan wiegendood. De oudere baby's lopen ondertussen doelloos rond en vervelen zich. Hierdoor beginnen zij ongewenst gedrag te vertonen en vragen zij op een negatieve manier om aandacht.

Het is duidelijk dat, hoe hard we ook ons best doen, er op dit moment in de crèche niemand tevreden is: de kinderen niet maar ook de begeleiders niet. Zij voelen zich immers schuldig omdat ze de kinderen niet kunnen bieden wat ze nodig hebben. Vandaag, en niet enkel vandaag, is het louter overleven in een groep met onschuldige mensjes die nog niet voor zichzelf kunnen opkomen. De basis wordt zo goed mogelijk aangeboden, maar zelfs dat wordt moeilijk. Daarnaast wordt er op pedagogisch vlak heel veel verwacht, terwijl we nu al verdrinken en met moeite zelfs nog maar een basis kunnen bieden.'

De voorzitter: Collega Van Rooy, kunt u misschien uw punt maken alstublieft?

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Als ik even de brief mag afronden.

De voorzitter: Ik weet niet hoelang hij nog duurt. Als het nog drie bladzijden is ...

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Het is nog ongeveer anderhalf minuutje, als dat van u mag.

De voorzitter: Kunt u uw punt gewoon maken? Iedereen heeft het wel door.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Ik denk het niet, eerlijk gezegd. Want anders zou de kinderopvang niet in crisis zitten. Het probleem is er al jaren ...

De voorzitter: Iedereen heeft hier wel door wat u bedoelt.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Voorzitter, ik vind het niet meer dan een vorm van respect dat wij als volksvertegenwoordigers het volk vertegenwoordigen. Als iemand zijn of haar verhaal wil doen op een dusdanige manier, zou ik dat graag volledig kunnen brengen om dat besef hier te laten doorsijpelen...

De voorzitter: Mijnheer Van Rooy, ik heb daarnet op een beleefde manier aan iedereen gevraagd dat ze niet constant vanop de banken tussenkomen als ze niet zijn ingeschreven op de sprekerslijst. En ik wil nu net hetzelfde doen. U bent hier nu een brief aan het voorlezen. Dat is uw volste recht. Ik vraag u na drie, vier minuten, wat de spreektijd was van mevrouw Groothedde, die wel officieel ingeschreven was op de sprekerslijst, om uw punt te maken. Ik heb dat aan mevrouw Groothedde daarstraks ook gevraagd. Ik heb het ook gevraagd aan mevrouw Saeys en mevrouw De Rudder – ik weet het al niet meer. Ik heb het aan verschillende mensen gevraagd. Ik wil u dus voor de laatste keer vragen: maak uw punt, alsjeblieft. Dat recht hebt u absoluut.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Dank u wel.

'De veiligheid en de hygiëne van de kinderen kan op dit moment niet gegarandeerd worden. Ze vallen uit hun relaxstoeltje of duwen elkaar omver. De begeleiders ...'

De voorzitter: Denkt u nu echt dat u zo met mijn voeten kunt rammelen?

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): '... kunnen dit niet verhinderen omdat ze hun handen overvol hebben. De kinderen blijven te lang zitten.' *(De voorzitter schakelt de microfoon van Sam Van Rooy uit.)*

De voorzitter: Goed. Collega Groothedde, u was klaar? *(Opmerkingen van Sam Van Rooy)*

Als ik u drie keer heb gewaarschuwd wel, ja. *(Opmerkingen van Sam Van Rooy. Rumoer)*

U hebt nogal veel respect voor mij. Ik mag hier geen zin afmaken of u onderbreekt mij. En dat geldt hier voor iedereen in de zaal. Ik bedoel dat u geen respect hebt. Dat is elke keer hetzelfde met u. *(Opmerkingen van Sam Van Rooy)*

Ah, Calimero! U bent Calimero? Alsjeblieft.

Mijnheer Van Rooy, ik heb u verschillende keren op een beleefde manier gevraagd om uw punt te maken. Ik blijf beleefd en ik zal dat altijd blijven. U weigert dat te doen, en u maakt mij gewoon belachelijk door na mijn uitleg uw brief te blijven voorlezen. Ik zou niet weten waarom ik u bepaalde privileges zou moeten geven en anderen elke keer het woord zou moeten ontnemen als zij er volgens mij over gaan. Ik zou niet weten waarom. Als u een tussenkomst had willen maken over kinderopvang of over welzijn in het algemeen, dan had u zich op de sprekerslijst moeten inschrijven. *(Applaus bij de meerderheid, Groen en Vooruit)*

Dat is heel simpel. En zeker als uw tussenkomst langer duurde dan de vijf minuten die zijn ingeschreven voor de spreker zelf.

Daar hebt u nu niets op te zeggen. Oké. Mevrouw Groothedde, u was klaar?

Celia Groothedde (Groen): Ik ben klaar met mijn tussenkomst.

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Voorzitter, ik zal het ook proberen kort te houden, want hier zijn al veel zaken gezegd.

Dit jaar stijgt, los van VIA 6, de begroting voor Welzijn met 283 miljoen euro, bijkomende investeringen dit jaar. Deze hele legislatuur zal de begroting voor Welzijn stijgen van 12,5 miljard euro naar 15 miljard euro. Ik herhaal – en in die zin ben ik daar bescheiden over – dat dit nooit genoeg zal zijn om alle noden te lenigen, maar terzelfder tijd zal er nog nooit zoveel geïnvesteerd zijn in welzijn en in zorg, en dat buiten corona, buiten de hele corona-aanpak die nog eens een pak meer begrotingsmiddelen vraagt.

Over het groeipakket hebben we al veel gesproken. Dat zal in 2022 ook met 74 miljoen euro stijgen, waarvan 23 miljoen euro in sociale toeslagen. Er is hier gezegd dat de christendemocraten al zo lang op die post zitten. Mijnheer Anaf, het is onder leiding van christendemocraten dat de kinderbijslag is hervormd tot het groeipakket. In de oude kinderbijslag waren er 175.000 kinderen die een sociale toeslag kregen. Nu zijn er dat 383.000. De stijging van de sociale toeslagen is een stijging met 30 procent. In de oude kinderbijslag was 5 procent van de toeslagen, van de middelen, inkomensgerelateerd. Dat zal nu bijna 10

procent zijn, een verdubbeling. Dat is wat christendemocraten doen. Die staan niet langs de kant te roepen, maar zitten aan de knoppen om systemen te hervormen en te verbeteren.

Wat personen met een handicap betreft, heb ik de heer Anaf horen zeggen dat de wachtlijsten deze legislatuur nog zullen aangroeien. Wel, dat is iets dat u een jaar geleden ook zei, maar we zijn intussen een jaar verder en we hebben een zorginvesteringsplan gemaakt. We hebben met dat zorginvesteringsplan een aantal fundamentele zaken aangepakt. Vorig jaar kon u me inderdaad terecht uitdagen door te vragen hoe ik dat allemaal zou financieren, want die 270 miljoen euro die er zou bij komen, zou niet voldoende zijn voor de automatische rechtentoekenning, voor prioriteitengroep 1, omdat ik daar geen geld voor had en ik het niet zou kunnen bestieren. Wel, we hebben een zorginvesteringsplan gemaakt met deze regering voor deze legislatuur. Dat betekent een investering van 1,6 miljard euro waarmee we de automatische rechtentoekenningen afdekken, die ook dit jaar gefinancierd zijn. Wat prioriteitengroep 1 betreft: de mensen die eind 2020 op de wachtlijst stonden, zullen we ook een budget geven. Dat is voor het eerst in de geschiedenis. Voor het eerst in de geschiedenis zal dat gebeuren.

Het probleem van de oppositie is niet dat ze hier allemaal komen vertellen hoe het geld uitgegeven moet worden, maar het probleem van de meerderheid is dat ze ook nog moet kijken hoe dat allemaal betaald zal worden. Maar dit zijn wel zaken waarmee u mij vorig jaar terecht kon uitdagen en vragen hoe ik het zou doen. Maar blijkbaar bent u het voorbije jaar toch niet aandachtig genoeg geweest want we hebben met het zorginvesteringsplan antwoorden gegeven.

Wat prioriteitengroep 2 betreft, willen we werken met overbruggingskredieten. Wat prioriteitengroep 3 betreft, is er inderdaad een bevraging lopende. Mijn finaliteit is niet iedereen een budget te geven, want dan kom je aan die bedragen van 1,6 miljard. Ik vind dat we daar eerlijk in moeten zijn. Ik vind wel dat we niemand in de steek mogen laten en dat heb ik ook nooit ergens gezegd. Dat betekent dat we ook moeten kijken hoe we op andere manieren zorg en ondersteuning kunnen en willen geven.

Wat armoede betreft, collega De Reuse, hebt u gezegd dat de armoede stijgt in Vlaanderen. Volgens de cijfers stijgt de armoede niet en daalt ze zelfs lichtjes. Of was het de heer Anaf? Enfin, een van de twee heeft gezegd dat de armoede stijgt, maar de armoede in Vlaanderen stijgt niet. Is ze spectaculair aan het dalen? Dat heb ik ook niet gezegd. Maar volgens de cijfers die we hebben, is de armoede niet gestegen het afgelopen jaar.

We hebben wat de armoede betreft eerst en vooral het groeipakket – daarover hebben we het al gehad. Dat is 200 miljoen euro in de sociale toeslagen. Is dat het enige? Neen. Ik kan hier een hele lijst opsommen van investeringen die we doen: we investeren in gezinscoaches; in voedseldistributieplatformen, voor 2,8 miljoen euro; we investeren extra in de centra algemeen welzijnswerk (CAW's), voor 3,3 miljoen euro; we investeren in lokale armoedeprojecten, voor 4 miljoen euro; we investeren in het geïntegreerd breed onthaal (GBO), om ervoor te zorgen dat mensen die rechten hebben hun rechten ook kunnen opnemen. Om daar maximaal op in te zetten is er 7,5 miljoen euro. We investeren in de bestekhuizen: 1,5 miljoen euro. En zo kan ik nog wel een tijdje doorgaan. Doen alsof armoede geen belangrijk thema is voor deze regering is dus gewoon fout.

Dat tewerkstelling en werkgelegenheid daar ook een belangrijk element in zijn, dat is absoluut juist. Inderdaad, we hebben vandaag een plan bekendgemaakt rond zinstroom. Dat is een ander thema, dat zowel collega Saeys als collega Schryvers aan bod gebracht hebben, en ook mevrouw Vandecasteele. Daarbij zoeken we naar bijkomende mensen in de zorg en in welzijn.

En als u mij appelleert dat er nu al zolang christendemocraten zitten op Zorg en Welzijn, wel dat is zo. De voorbije tien jaar zijn er 29 procent meer mensen gaan werken in zorg en welzijn. Dat is omdat daar geïnvesteerd is, nu met VIA 6, maar ook met de vorige sociale akkoorden. 29 procent meer mensen die werken in zorg en in welzijn. De grote uitdaging is niet alleen betere loonvoorwaarden. Dat hebben we beslist in VIA 6. 6 procent stijging van de loonmassa. Mevrouw Vandecasteele, noem mij eens een andere sector op, waar de loonmassa 6 procent stijgt? Ik ken er geen. Los daarvan is dat niet voldoende. Het is noodzakelijk. Wij hebben dat beslist. Werkgevers, koepels en vakbonden hebben het historisch genoemd. Jullie hebben dat ook gezegd. De socialistische vakbond heeft dat gezegd. Historisch!

Maar het is niet voldoende. We moeten ook nog andere dingen doen. We moeten inderdaad zorgen dat mensen daar gaan kunnen werken. Het heeft geen zin om te zeggen dat we nog meer mensen willen aanwerven, als we degenen die we vandaag zoeken, al moeilijk kunnen vinden. Met het hele uitbreidingsbeleid dat we met deze regering beslist hebben, gaan we 14.000 mensen extra moeten zoeken, los van degenen die op pensioen gaan. Dat is dus geen kwestie van zorg voor bijkomende capaciteit. Dat is een kwestie van zorg voor bijkomende mensen. Dat is wat we de voorbije weken ook gedaan hebben, in overleg met koepels, met werkgevers, met vakbonden en met de regering. Laat ons nu een plan maken om die mensen ook te vinden. Collega Saeyns heeft eraan gerefereerd, en dat is ook wat we met dit plan willen doen: mensen sensibiliseren, mensen motiveren. Maar ook ervoor zorgen dat mensen die vandaag geen diploma hebben, maar die wel een hart hebben voor de zorg, zoals u ook een hart hebt voor de zorg, en zoals velen een hart hebben voor de zorg, terwijl ze werken in de zorg, de nodige kwalificaties kunnen opdoen. We willen de mensen verbreden die vandaag in de zorg aan bod kunnen komen. We willen met innovatieve arbeidsorganisatie werken. Mevrouw Vandecasteele, vandaag is er een CAO ondertekend voor die flexibele arbeidsorganisaties en stabilere uurroosters. U hebt het over onvrijwillige deeltijdse arbeid. Dat is inderdaad een belangrijk element, dat staat ook in VIA 6 en dat gaan we ook verder uitvoeren.

We zijn daar dus absoluut mee bezig, en ik ben heel blij dat we dat akkoord hebben kunnen vormgeven. Er wordt nu 30 miljoen euro voor uitgetrokken om dat mee mogelijk te maken. Ik dank iedereen die daar de afgelopen weken achter de schermen ontzettend hard aan meegewerkt heeft, zonder daar veel lawaai over te maken. We zorgen dat we die mensen hebben, en dat we die mensen mee motiveren en sensibiliseren om in de zorg actief te kunnen zijn.

Voorzitter, ik heb nog een laatste puntje. Het gaat over de geestelijke gezondheidszorg. Collega Vaneeckhout, u hebt daarover gesproken. Dat is een terechte zorg. Ik zou hier opnieuw mijn plannen uit de doeken kunnen doen, over suïcidepreventie, dementieplan, eenzaamheidsplan, maar dat ga ik allemaal niet doen. We hebben ook het plan Zorgen voor Morgen. Dat ga ik ook niet bespreken. Maar we hebben de voorbije weken ook gewerkt aan een nieuw traject, waarbij we jongeren en gezinnen sneller willen bereiken, door een geïntegreerde aanpak. Het is mijn overtuiging, maar ook de overtuiging van tig veel specialisten, dat het niet alleen een zaak is van meer geld, maar dat het ook een zaak is van een geïntegreerde aanpak. Dat is wat ik met de acht uitdagingen, samen met een aantal experts, de komende maanden wil doen. We hebben dat gisteren gelanceerd samen met het veld. Ik hoop dat we van de structurele hernieuwde aanpak werk kunnen maken.

De voorzitter: Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): Minister, in armoede somt u een resem maatregelen op. Ik zal niet overal op ingaan. De voorzitter heeft gevraagd om het kort

te houden. Inzake de CAW's zegt u dat u investeert. Maar u investeert nadat u hebt bespaard. Over het geïntegreerd breed onthaal worden grote vragen gesteld in de sector. Tegelijk zegt u dat de armoede niet stijgt. Is dat iets om trots op te zijn? We zien dat het armoederisico bij jongeren, alleenstaande ouders en alleenstaanden wel heel sterk stijgt. Dat zijn heel kwetsbare groepen. Er ontstaat wel een ongelijkheid en dat is ontzettend verontrustend.

Gisteren kreeg ik nog een mail over digitalisering. Het ging over een plan dat vijftien jaar geleden door de Vlaamse Regering werd aangekondigd. Het zijn aanbevelingen voor het beleid, wat men kan doen bij digitaliseringsproblemen voor mensen in armoede. Die aanbevelingen kon ik vandaag op uw beleid leggen en die waren allemaal nog invulbaar.

U zegt dat het te besteden budget stijgt in de kinderopvang. Wat ertoe doet, minister, is niet met cijfers goochelen. Wat ertoe doet, is of er gebeurt wat nodig is. Wat er vandaag nodig is, is een pedagogisch kader waarin ook kindvrije uren zitten, waar in bijscholing wordt voorzien. Wat nodig is, is een verlaging van de kindnorm, zodat de vele mensen die zijn uitgestroomd, terugkomen. Nodig is een hervorming van de opleiding en de werkvloer. Dat vraagt iedereen, tot werkgevers aan toe klagen over de opleiding enzovoort.

Minister, ik nodig u formeel uit – u zegt dat ik aan de kantlijn sta – om samen een dag te gaan meedraaien in de kinderopvang. Ik was dat sowieso al van plan. Ik ben er zeker van dat aan het einde van die dag, u het met mij eens gaat zijn dat hoorzittingen over kinderopvang effectief nodig zijn. Ik vraag u ook dat u een staten-generaal organiseert met alle sociale partners, van vakbonden over academici tot specialisten eerste leeftijd en werknemers.

Vandaag werken er meer mensen in zorg en welzijn dan ooit tevoren, zegt u. Wel, dat is niet zo in de kinderopvang. Elk jaar zijn er 100 mensen minder die kiezen voor het zevende jaar kinderverzorging. Eén vijfde maar van die mensen wil op dit moment – blijkt uit onderzoek, de cijfers liggen er – in de kinderopvang stappen. De uitstroom, dat weet u zeer goed, is zeer groot. Op dit moment, in augustus 2021 – ik heb het opgezocht voor u –, zijn er 3887 openstaande vacatures omdat zoveel mensen er de brui aan geven. Dat is 1000 meer dan augustus vorig jaar. In het begin van dit jaar hadden we het hoogste aantal vacatures van heel de zorg- en welzijnssector. Minister, hier spreken de vakbonden niet over 'histories' maar over een historische en dringende nood.

De kinderopvang – dat hebben collega's van de meerderheid ook aangegeven – is op dit moment de vangrail voor de hele economie, maar die wordt nu echt kreupel geslagen, doordat in de essentiële sectoren van zorg en welzijn zoveel mensen in quarantaine moeten door besmettingen in de kinderopvang. Ik wil er echt op aandringen dat daar een doorgedreven preventief kindvriendelijk test-beleid komt. In Baden-Württemberg worden kinderen nu in elke kinderopvang drie keer per week kindvriendelijk getest om ervoor te zorgen dat er geen covidbesmettingen meer binnensluipen. Dat is dringend nodig in de Vlaamse Gemeenschap, waar zoveel jonge ouders inderdaad werken in de zorg en welzijn, maar ook onze economie en maatschappij draaiende houden dankzij de kinderopvang.

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Minister, ik heb twee coronagerelateerde vragen. Daar gaat toch een groot stuk van de begroting naartoe. Onze boostercampagne loopt. Net als de collega's: dank aan de vrijwilligers die dat mogelijk maken in de vaccinatiecentra. De boostercampagnes lopen heel goed. Vandaag zegt een professor in de krant: "Goed, tegen 15 januari zou de helft van de bevolking ingeënt kunnen zijn met een boosterprik." Maar die zegt vandaag in Het Laatste

Nieuws dat, als we er 75 procent van zouden maken, we echt een verschil zouden kunnen maken in de mogelijke opkomst van omikron. Minister, wat kunt en zult u nog doen om die 75 procent proberen te halen? Op welke manier kunnen we midden januari boven de 50 procent uitkomen?

Mijn tweede vraag heb ik in het verleden al een paar keer gesteld. Iedereen is het er over eens dat we zo niet verder kunnen hobbelen van coronagolf naar coronagolf. We hebben dus een structurele aanpak nodig en een plan. We hebben zelf al een aantal elementen voorgesteld. Minister, maakt u samen met uw andere collega's op Volksgezondheid en Welzijn werk van zo'n geïntegreerd en gestructureerd plan om ervoor te zorgen dat we niet telkens tegen dezelfde obstakels aanbotsen?

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Minister, ik wil even ingaan op uw mooie woorden van historische investeringen en een begroting die dit jaar 283 miljoen euro extra op tafel legt voor zorg.

Het is maar normaal dat het budget voor zorg stijgt. Het zou maar vreemd zijn, want er zijn meer mensen dan vroeger die zorg nodig hebben, meer ouderen, meer kinderen, meer kinderen. De zorgnood stijgt ook. Bovendien kost alles meer geld. Het zou dus maar vreemd zijn moest het budget niet stijgen. Wat we daarnaast wel zien, is dat de personeelsnormen in de zorg de laatste jaren niet zijn gestegen. De personeelsnorm in de woonzorgcentra bijvoorbeeld is al decennia dezelfde, terwijl de zorgnood stijgt.

Het IFIC-classificatiesysteem is 15 jaar geleden gestart en het zou nog langer duren voor het werd ingevoerd. Het zorgakkoord van dit jaar zorgt ervoor dat het nu volledig wordt ingevoerd maar het blijft wel gaan over beslissingen die 15 jaar geleden zijn genomen en die nu pas worden uitgevoerd.

De lonen zijn niet het enige wat moet veranderen, maar ze zijn wel belangrijk. Er is een loonkloof tussen mannen en vrouwen en dat komt onder andere omdat vrouwen vooral in laagbetaalde sectoren werken zoals de zorg. De zorg is een laagbetaalde sector, minister. Een beginnende zorgkundige verdient 12,2 euro per uur. Als je een halftijds contract hebt, is dat 1100 euro per maand. Daarvan kun je niet alleen gaan wonen. Dat zijn de lonen vandaag en die lonen moeten aantrekkelijker worden, maar dat lukt niet met de 6 procent loonsopslag die nu doorgevoerd is. Het moet veel meer zijn, als we echt de zorg willen waarderen voor het harde werk dat nodig is.

Bovendien ligt het loon van die zorgkundige nu gemiddeld op 2500 euro, dat is 30 procent onder het loon van de gemiddelde Belg. Dat heeft de Algemene Directie Statistiek (Statbel) berekend. Net hetzelfde voor een verpleegkundige: het gemiddelde loon ligt net iets boven het nationale gemiddelde, maar ligt lager dan het gemiddelde loon van een werknemer met een bachelordiploma. De lonen moeten omhoog en dat is een van de belangrijke zaken die nu kunnen worden beslist waardoor de job aantrekkelijker kan worden gemaakt, naast uiteraard het aantrekken van meer personeel en het optrekken van de personeelsnormen.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, eigenlijk geeft u telkens een dubbele boodschap: enerzijds is het ongezien en anderzijds zegt u dat het nooit voldoende zal zijn en dat we er nooit zullen geraken op middellange termijn, de komende twee of drie legislaturen, als ik het goed begrijp. Dat is toch een beetje het onderliggende signaal.

Ik ga er inhoudelijk niet veel meer over zeggen, maar ik vind het opmerkelijk dat er dan niet wordt nagedacht over hoe we er wel kunnen geraken. Wat is het plan voor deze legislatuur en ook de volgende legislaturen? Het gaat over het brede masterplan waarover ik daarnet sprak. Uiteraard is niet alles financieel op te lossen maar moet er ook aan structuren en werkvormen worden gedacht.

Ik wil het eigenlijk hebben over een andere kwalijke eigenschap van een stuk van het beleid, en dat is het ontbreken van meetbare doelstellingen. Als het over de wachtlijsten gaat, hebt u de voorbije tweeënhalve jaar nog nooit in een commissievergadering gezegd: 'Ik wil die in die mate afbouwen'. Het zou het beleid een stuk helpen mochten we meetbare indicatoren hebben waarop we de effectiviteit van het beleid kunnen afmeten. Er wordt hier en daar projectmatig of structureel wat versterkt. Het zijn niet de grote extra middelen, maar er gebeuren wel inspanningen, bijvoorbeeld rond geestelijke gezondheidszorg zoals de 10 procent extra voor de centra geestelijke gezondheidszorg. Er is wel op geen enkele manier een impactmeting over wat het betekent voor de wachtlijsten voor de centra geestelijke gezondheidszorg.

VIA 6 hetzelfde: euforie. Er wordt hier geschermd met een historisch akkoord. Wij hebben altijd gezegd dat dit een goede zaak is maar een eerste stap. Dat is iets anders dan historisch. Wel historisch, was de achterstand. Dat is geen verwijt aan u. De achterstand was historisch en er is een eerste stap gezet om die te dichten. Maar ik denk dat iedereen van ons nog altijd doorheeft dat heel wat van die sectoren, de laagst betaalde beroepsgroepen van de samenleving zijn. We moeten onszelf niets wijsmaken. Ook daar kijk ik uit naar concrete doelstellingen. In welke mate wilt u tegen 2024 het tekort aan personeel in de zorgsector afgebouwd hebben? Nu zijn dat korte doelstellingen met de hoop dat iets impact heeft. Hetzelfde geldt voor geestelijke gezondheidszorg. Er zijn heel wat cijfergegevens. Als we schriftelijke vragen stellen, dan moet daar het antwoord op komen: 'Over verlaafdenzorg hebben we geen actuele cijfers.' Over suicide hebben we een aantal weken geleden in de plenaire nog gesproken. Er wordt gewoon niet gemonitord, laat staan dat er gemonitord wordt wat het effect van het beleid is op die cijfers. Het is technisch, maar het is natuurlijk ook een begrotings- en beleidsbespreking. Minister, plant u het agentschap en het departement gevoelig te versterken om op die manier de monitoring van uw beleid beter te kunnen doen zodat het parlement ook werkelijk de impact van het beleid kan opvolgen?

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Collega's, de boostercampagne loopt. Ongeveer 35 procent van de totale bevolking – dat is meer dan 40 procent van de volwassen bevolking – heeft ondertussen zijn derde prik gekregen. Dat zullen 2,5 miljoen mensen zijn tegen nieuwjaar schatten we in, of zelfs meer. Het is nog afwachten hoe de mensen die zich op QVAX hebben ingeschreven via de vaccinatiecentra ook effectief een vaccin zullen toebedeeld krijgen. Ik denk dat die scherp loopt. Ik denk dat wij tegen eind januari voor het gros van de mensen die boosterprik gegeven kunnen hebben.

Wat het geïntegreerde plan betreft, zijn wij aan het werk. Ik heb begin september al eens een roadmap daaromtrent op de ministerraad gebracht. Wij zijn dat nu aan het actualiseren wat onze bevoegdheden betreft. U weet dat er vele tentakels zijn, ook met het federale niveau, die afgestemd moeten worden. Ook het Coronacommissariaat is daarmee bezig. We zullen kijken hoe we die in elkaar kunnen schuiven.

Collega Vaneekhout, het woord historisch rond VIA 6 heb ik niet in de mond genomen. Ik heb de christelijke vakbond en de socialistische vakbond geciteerd. *(Opmerkingen van Lise Vandecasteele)*

Jawel, ik heb ze hier bij, mevrouw Vandecasteele. Zij hebben het woord historisch genoemd. Ik weet dat u dat vervelend vindt, mevrouw Vandecasteele, want u hebt nogal wat militanten bij die vakbonden. Dat weet ik wel. Het zijn wel die militanten, die mensen, die vakbonden die gezegd hebben dat dit een historisch akkoord is. De BBTK en het ACV hebben gezegd: 'Dit is een historisch akkoord'. Als zij dit zeggen, ga ik natuurlijk niet zeggen dat dat allemaal niet waar zou zijn, want het is ook effectief zo. Is daarmee alles opgelost? Neen. Aan de uitvoering wordt dag en nacht gewerkt. We hebben de voorbije weken, zonder veel trammelant daarover te maken, met de werkgevers en de vakbonden onder leiding van Inge Vervotte en de zorgambassadeur gewerkt aan een actieplan dat gisteren voorgesteld is, niet alleen om te zorgen dat er meer verloning zal zijn maar ook om mensen die vandaag niet in de zorg werken, naar de zorg te kunnen toeleiden.

Over die verloning wil ik toch nog iets zeggen. Een voltijds werkende verpleegkundige in de private ouderenzorg met een anciënniteit van vijf jaar zal in het nieuwe IFIC-model (Instituut voor Functieclassificatie) maandelijks 430 euro bruto meer verdienen. Een voltijds werkende zorgkundige in de private ouderenzorg zal met een anciënniteit van twintig jaar 144 euro bruto meer verdienen. Dat zijn wel de effecten. Dat zijn de cijfers. Dat is wat dit sociaal akkoord heeft teweeggebracht. Dat is een belangrijke zaak.

Wat het doelstellingenkader betreft, collega Vaneekhout, ben ik een beetje verbaasd dat u zegt: 'U hebt nog nooit ambities daaromtrent geformuleerd.' Ik heb in dit parlement, in deze plenaire voor de zomer gezegd dat we de ambitie hebben om inzake prioriteitengroep 1 tegen nieuwjaar iedereen die op de wachtlijst stond eind 2020 een budget te geven. Wel, aan die ambitie is constant gewerkt. We zijn nog niet 31 december, maar het is een duidelijke ambitie die we hebben geformuleerd en waar ook ontzettend hard aan wordt gewerkt.

Ik zou zo nog een aantal andere ambities kunnen formuleren die we naar voren hebben gebracht, maar dat zou mij nu te veel tijd kosten, voorzitter, om daar nog verder op in te gaan. Er zijn duidelijke ambities geformuleerd en wat meer is: ze worden niet alleen geformuleerd, mijnheer Vaneekhout, ze worden ook waargemaakt.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Ik wil gewoon iets verduidelijken, minister. Mijn vraag ging niet over de wachtlijsten voor personen met een handicap, maar over de centra voor geestelijke gezondheidszorg en de wachtlijsten voor geestelijke hulpverlening. Dat is natuurlijk een andere vraag, die wel al verschillende keren is gesteld en waar geen concrete antwoorden op komen. Ik wil dat voor het verslag verduidelijken. Ik zal de vraag op een ander moment nog eens stellen en dan zien we wel weer.

De voorzitter: Daar twijfel ik niet aan.

Mobiliteit en Openbare Werken

De voorzitter: Dames en heren, we gaan nu over tot het onderdeel Mobiliteit en Openbare Werken.

De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Minister, collega's, als er een thema is wat mensen beroert en waar mensen van wakker liggen, dan is dat de veiligheid in hun straat. Verkeersveiligheid staat stevast op heel wat verbeterlijstjes van steden en gemeenten in Vlaanderen. Als we naar de meest recente ongevallencijfers voor

Vlaanderen kijken, dan ogen die met 170 verkeersdoden in de eerste negen maanden van dit jaar helaas heel somber. We zullen op elk beleidsniveau in dit land alle zeilen moeten bijzetten om het aantal verkeersslachtoffers de volgende jaren structureel te verminderen en om in 2050 uiteindelijk dat ultieme doel te bereiken van nul verkeersslachtoffers.

Minister, u zult alvast onze volle steun krijgen bij de uitvoering van het Vlaams Verkeersveiligheidsplan en van het allereerste interfederaal verkeersveiligheidsplan. Collega's, plannen maken is een zaak. Effectief Vlaamse euro's vrijmaken voor de broodnodige investeringen is vaak een ander paar mouwen.

Minister, u toont alvast daadkracht door in 2022 186 miljoen euro te investeren in verkeersveiligheid. De lijst van zwarte punten wordt verder weggewerkt. U investeert in conflictvrije kruispunten en, samen met de lokale besturen, in veilige schoolroutes en veilige schoolomgevingen.

Die veilige schoolomgevingen, minister, zijn voor onze fractie een absolute topprioriteit. Voor elk kind in Vlaanderen moet als het ware de rode looper worden uitgerold. Ouders moeten met een gerust gemoed hun kinderen met de fiets naar school kunnen laten gaan. Die veiligheid, collega's, moeten we afdwingen door middel van een goede, effectieve handhaving. Dertig is dertig, vijftig is vijftig. Wij geloven sterk in GAS 5 (gemeentelijke administratieve sanctie) en in de massale uitrol van trajectcontroles, maar niet ten bate van private bedrijven, wel ten bate van de verkeersveiligheid.

Minister, collega's, voor onze fractie is de fiets koning. We willen zoveel mogelijk Vlamingen op de fiets. De fiets moet een veel prominentere rol krijgen in de modal shift. Ook hier, minister, voegt u de daad bij het woord door opnieuw 300 miljoen euro te investeren in fietsvoorzieningen. We roepen hier wel op om deze investeringen zo efficiënt mogelijk te doen zodat we niet eerst een fietspad aanleggen om het vervolgens te moeten opbreken om leidingen voor de verlichting aan te leggen.

Uit de wagen en op de fiets of op de bus, dat moet ons aller leidmotief zijn. Met een goed uitgebouwd openbaar vervoer moet dat mogelijk zijn. De invoering van de basisbereikbaarheid blijft daarbij, ondanks de vertraging, een cruciaal uitgangspunt.

De voorzitter: Mijnheer Brouns, mag de heer Bex u onderbreken?

De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Mijnheer Brouns, u zei daarnet terecht dat die investeringen in fietsinfrastructuur zo efficiënt mogelijk moeten zijn en wij hebben nog maar pas vorige week de noodkreet van de provincies gehoord over het Fietsfonds. Het Fietsfonds is eigenlijk een heel interessante en efficiënte manier om fietsinfrastructuur aan te leggen, waarbij de provincies een deel middelen aan de gemeentebesturen voorschieten. Dat bedrag heeft de minister dit jaar van 10 naar 15 miljoen euro opgetrokken en we zien dat de provincies daarvoor maar liefst 25 miljoen euro projecten kunnen aanbieden. Het is nu zo dat heel wat van die projecten on hold dreigen te worden gezet omdat er niet voldoende middelen zijn. Dat staat eigenlijk in schril contrast met alles wat de Vlaamse overheid doet: 300 miljoen euro investeringen, het Kopenhagenplan en zo verder. Denkt u niet dat we daar iets aan moeten doen?

Minister, aan u en aan alle collega's zou ik het voorstel willen doen om in de begroting voor volgend jaar middelen op te nemen die duidelijk maken dat de provincies kunnen doorgaan met die plannen. Ik stel dus voor, samen met collega Annouri en collega Rzoska, om 10 miljoen euro extra uit te trekken, die

10 miljoen euro die dit jaar te kort is, zodat al die burgmeesters die hier zitten, kunnen doorgaan met die schitterende plannen en niet aan hun burgers moeten zeggen: 'Sorry, er komt te weinig geld van de Vlaamse overheid.' Collega's, ik hoop op uw steun daarvoor.

De voorzitter: Collega's, met andere woorden, collega Bex en vrienden hebben een amendement ingediend, voor alle duidelijkheid.

De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Collega Bex, ik denk dat elke hefboom op elk beleidsniveau om die investeringen in fietsinfrastructuur te versnellen meer dan welkom is. Ik denk dat we die mening delen.

De voorzitter: Mevrouw Lambrecht heeft het woord.

Annick Lambrecht (Vooruit): Ik wil gewoon inpikken op wat de collega voorstelt over het probleem van de provincies, waarover we vorige week allen hebben gehoord. Ik denk dat we wat dat betreft op één lijn zitten. De provincie is de beste, de gemakkelijkste partner voor de minister om snel die kilometers fietspaden te kunnen realiseren. Ik ben het voorstel van collega Bex om die provincies tegemoet te komen, daarom zeker ten zeerste genegen. Wij van Vooruit zijn dat allemaal, en hopelijk ook vele andere collega's. Het werk is eigenlijk gedaan. Het kan zeer snel gaan. Ik wou dus even mijn steun betuigen.

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): De invoering van de basisbereikbaarheid blijft cruciaal voor ons openbaar vervoer, ondanks de vertraging. De mobiliteitscentrale is uiteindelijk gegund geraakt. In 2022 worden de eerste miljoenen daarin geïnvesteerd. Ook de gunning van het vervoer op maat staat op de agenda het komende jaar. Minister, proficiat aan u en de collega's in deze regering voor het bieden van een oplossing voor het vervoer van onze leerlingen in het buitengewoon onderwijs. Zij horen geen uren op de bus te zitten. Er is nu een oplossing op korte termijn. Het is nu zaak om door te pakken en zo snel mogelijk in te zetten op een duurzame oplossing. U kunt daarbij uiteraard opnieuw op onze volle steun rekenen.

Collega's, de vergroening van onze mobiliteit, als onderdeel van een van de allergrootste uitdagingen van deze eeuw, vergt grote inspanningen. De vergroening van zowel de pachters van De Lijn, waarbij we uitkijken naar de aanwending van de voorziene middelen, als De Lijn zelf is daarbij prioritair. De vergroening van De Lijn zal ongetwijfeld een onderdeel zijn van het nieuwe openbaredienstcontract, waarvan we hopen dat er snel werk van kan worden gemaakt. Ook de elektrificatie van ons wagenpark en de noodzakelijke uitrol van voldoende laadcapaciteit zijn belangrijke hefbomen voor de vergroening van onze mobiliteit.

Collega's, 2,157 miljard euro is het bedrag dat deze regering in 2022 investeert in mobiliteit, zonder meer een recordbedrag. Naast investeringen in de fiets- en verkeersveiligheid is dat budget ook bestemd voor de waterbeheersing, de binnenvaart en de kust, voor spoorvernieuwingen, nieuwe stelplaatsen voor De Lijn, de nieuwe Hoppinpunten en, last but not least, voor investeringen in kunstwerken. We hebben in Vlaanderen heel veel mooie kunstwerken, maar er is er één die de minister en mezelf, en de andere Maaslandse collega's in het halfrond, heel na aan het hart ligt: de Pater Sangersbrug in Maaseik, collega Keulen. Dat is samen met de grensovergang in Maasmechelen de enige rechtstreekse grensovergang over de Maas in Vlaanderen. Minister, laten we een brug bouwen. Laten we de krachten bundelen en samen deze historische kans grijpen, ambitie tonen en voluit gaan voor een nieuwe Maasbrug, een echte landmark, een baken in de Maasvallei, een kunstwerk waar wij Maaslanders fier op kunnen zijn. Om het met

de woorden van Pater Sangers zaliger te vragen: "Doot het veur diej 'leef luuj' van 't Maasland, ze verdeene det!" (*Applaus van Vera Jans*)

Minister, collega's, met een recordbudget van meer dan 2 miljard euro toont deze regering zich heel ambitieus voor de Vlaamse mobiliteit, voor veiligheid en voor duurzaamheid. Wij steunen deze begroting dan ook met heel veel overtuiging. Dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw Robeyns heeft het woord.

Els Robeyns (Vooruit): Minister, dat openbaar vervoer voor deze regering geen echte prioriteit is, hoeft ons spijtig genoeg niet te verwonderen. Het was al het kneusje van het relanceplan Vlaamse Veerkracht, het werd dat nog meer in het Vlaamse klimaatplan en het behoort nu ook niet tot de drie prioritaire pijlers waarop u uw beleid wilt focussen. Nochtans, minister, zou een regering die het meent met duurzaamheid, investeren in duurzame mobiliteit en dus in een kwaliteitsvol openbaar vervoer bovenaan de agenda moeten plaatsen. Jammer genoeg is dat niet zo bij deze regering.

Wat we rond openbaar vervoer en uw regering wél met zekerheid kunnen zeggen, is dat alles vertraging oploopt en dat er ontzettend weinig vooruitgang wordt geboekt. Het afgelopen jaar zou u de grote omwenteling van ons openbaar vervoer voorbereiden. U ging alles in het werk stellen om de reizigers vanaf 1 januari te laten zien waar al zoveel inkt, euro's en decibels aan verspild zijn, namelijk het plan basisbereikbaarheid. Er kwam niets van in huis. Basisbereikbaarheid is voor onbepaalde tijd uitgesteld. Reizigers, mensen, minister, die voor hun dagdagelijkse verplaatsingen afhankelijk zijn van ons openbaar vervoer hebben geen flauw idee wat hen te wachten staat. Reizigers weten van niets. De Lijn weet van niets. Het personeel weet van niets. Ze hebben allemaal ontzettend veel terechte vragen, maar van u, minister, komen er tot op vandaag jammer genoeg bitter weinig tot geen antwoorden.

Minister, tijdens de begrotingsbesprekingen konden we van u ook vernemen dat de verouderde beheersovereenkomst met De Lijn voor het tweede jaar op rij stilzwijgend zou worden verlengd. Hadden we er niet naar gevraagd, dan had niemand het geweten. Maar ook hier is er dus voor het tweede jaar op rij uitstel. Nochtans, minister, is die nieuwe beheersovereenkomst op korte termijn broodnodig: broodnodig voor de uitvoering van het vernieuwingsplan van De Lijn, broodnodig voor de financiering van de vergroening, broodnodig voor het concretiseren van de aanbevelingen uit de benchmark, kortom, broodnodig om verder te werken aan een goed functionerende en efficiënte openbaarvervoersmaatschappij.

Uiteraard heeft corona een impact op de reizigersaantallen en bijgevolg ook op de inkomsten. Maar die situatie zal wellicht niet snel verbeteren. Meer nog: De Lijn verwacht dat de impact van corona tot 2025 voelbaar zal zijn. De nieuwe beheersovereenkomst blijven uitstellen wegens een gezondheids crisis die ondertussen al bijna twee jaar duurt, is voor ons dus onaanvaardbaar. Daarnaast, minister, hebt u ook aangekondigd een coronacompensatie voor dit jaar te voorzien. Zijn er garanties dat u dit ook voor de komende jaren zult doen?

Tot slot, minister, een derde belangrijk dossier dat niet vooruitgaat en waarover we vandaag evenveel weten als in het begin van de legislatuur – namelijk niets – is dat van de vergroening van De Lijn. Er is geen duidelijkheid over de financiering, er is geen duidelijkheid over de volgende aankopen. Het enige wat we met zekerheid weten, is dat de doelstelling uit het regeerakkoord, namelijk emissievrij rijden in de stadskernen tegen 2025, niet zal worden gehaald.

Geef toe, minister, het zijn allemaal weinig hoopgevende signalen om ons openbaar vervoer te wapenen voor de toekomst en na corona weer op de rails te krijgen. Alles loopt vertraging op, u holt achter de feiten aan, problemen worden zelden structureel opgelost en inspanningen blijven meestal beperkt tot druppels op een hete plaat.

Maar, minister, als het goed is, dan zeggen we dat uiteraard ook. En gisteren kregen we goed nieuws over de schandalig lange busritten in het buitengewoon onderwijs. Ik wil u feliciteren voor de oplossing die u hier eindelijk gevonden hebt. U trekt 11 miljoen euro extra middelen uit en dat is een verhoging van het totale budget voor het leerlingenvervoer met maar liefst 15 procent. Ondanks het feit dat we tijdens de vele debatten hierover vaak hebben gehoord dat extra budget niet de oplossing zou zijn, is er nu toch iets uit de bus gekomen. En minister, extra middelen voor meer bussen en voor meer begeleiders zodat kinderen niet voor 7 uur 's morgens moeten vertrekken en pas tegen 17.30 uur 's avonds opnieuw thuis zijn, is exact wat er in de teksten van de oppositie stond en wat enkele weken geleden werd weggestemd. Maar wij zijn blij dat u dit nu toch overneemt. Ik begrijp wel niet waarom het zo lang heeft moeten duren en in de begroting die we hier vandaag bespreken, vinden we daar zelfs niets van terug. Wij hopen echter dat dit een eerste stap is in de richting van een duurzame en structurele oplossing.

Minister, ondanks die belangrijke positieve noot waarmee ik wilde eindigen, blijven wij globaal genomen op het vlak van mobiliteit en vooral op het vlak van meer duurzame mobiliteit op onze honger zitten. *(Applaus bij Vooruit)*

De voorzitter: De heer Keulen heeft het woord.

Marino Keulen (Open Vld): Voorzitter, leden van de regering, goede collega's, ik zal beginnen met een provocatie. In dit deel van de wereld en vooral in Vlaanderen lijkt het soms makkelijker om budgetten te verzamelen dan om ze besteed te krijgen. Als we vandaag kijken naar de gemiddelde tijdsduur voor de uitvoering van een fietspad waar de hele samenleving om vraagt en achterstaat, dan bedraagt die uitvoeringstermijn tussen vijf en tien jaar. Als we een veilige verbindingsweg vragen tussen wooncentra en bedrijventerreinen, dan kan dat zelfs oplopen tot vijftig jaar, minister. Denk aan de noord-zuidverbinding in Limburg. U hebt nu inderdaad beweging gebracht in dat dossier.

Intussen hebben we in dit parlement en ook vanuit de regering het onteigeningsdecreet extra handvaten gegeven. We hebben een decreet complexe projecten, maar die komen intussen ook voor in procedures bij de Raad van State. Uzelf, minister, hebt Mobiliteit Innovatief Aanpakken (MIA) gelanceerd. Ik geloof daarin omdat het kleinschalig en overzichtelijk is, maar niettemin duren die projecten ellenlang. Dat kost ons geloofwaardigheid bij de bevolking – woorden maar geen daden –, maar het illustreert vooral – en dat is het ergste wat de politieke klasse kan overkomen – machteloosheid. Men wil iets, men heeft er geld voor, maar men krijgt het niet uitgevoerd, men krijgt het niet besteed.

Daardoor worden alle budgetten, en ik kijk ook naar de minister van Financiën, ook uitgehold. Door de gierende inflatie van de prijzen voor bouw materiaal is een budget van vandaag binnen een kwartaal al 5 procent minder waard. U kunt zelf doorrekenen wat dat betekent op jaarbasis.

Boven alles, minister, is dat vooral spijtig voor de verkeersveiligheid, want schoolkinderen, mensen van en naar het werk en gewone weggebruikers worden eigenlijk het slachtoffer van de verkeersonveiligheid. Voor sommige van die mensen kan dat zelfs fataal aflopen. Ook dat, die 'collateral damage', is het gevolg van het feit dat projecten waar we allemaal achter staan met het oog doorstromingsmaatregelen, verkeersveiligheid en zelfs voor een deel welvaartontwikkeling, op

zich laten wachten. Daardoor moeten mensen zich in verkeersonveilige omstandigheden verplaatsen. Vaak hebben ze geen keuze wat alternatieven betreft.

Minister, goede collega's, het kan voor sommigen misschien een troost zijn dat dit in dit deel van de wereld overal het geval blijkt te zijn. De uitvoering van die projecten laat overal op zich wachten.

De Europese Rekenkamer heeft daaromtrent een vergelijkend onderzoek uitgevoerd tussen enerzijds de Europese Unie en anderzijds de Verenigde Staten van Amerika, Australië, Noorwegen en Zwitserland. Wij spannen hier de kroon. Dat heeft eigenlijk te maken met twee dingen. Nergens zijn er zoveel mogelijkheden om te procederen bij het begin en tijdens de uitvoering van projecten als hier, zowel gerechtelijk, bijvoorbeeld via de Raad van State, als bestuurlijk, via klachten bij gouverneurs en andere toezichthoudende instanties. Verder hebben wij hier blijkbaar een cultuur om, als een werk toch uit de startblokken raakt en we bezig zijn met de realisatie, pas in de eindfase te controleren hoever we nog van de oplevering verwijderd zijn en waar er mogelijk een vertraging zit. In de Verenigde Staten van Amerika, minister – als het goed is, moeten we het ook zeggen – doen ze dat ook tussentijds. Daar maakt men een staat op van hoever ze staan met de uitvoering, welke vertragingen ze ondertussen opgelopen hebben en wat er moet gebeuren om toch zo kort mogelijk bij die finale opleveringsdatum te blijven.

Ik denk dat het goed is om af en toe ook eens over het muurtje te kijken. Ik kijk naar de voorzitter en naar de goede collega's van onze commissie die hier aanwezig zijn: misschien moeten we de mensen van de Europese Rekenkamer eens uitnodigen. Het is trouwens Annemie Turtelboom die, samen met haar team, de auteur is van dat onderzoek. Misschien kunnen we eens horen hoe ze dat elders aanpakken. Ik herhaal dat dit eigenlijk te maken heeft met onze corebusiness en met geloofwaardigheid. Wat we beloven, moeten we ook uitvoeren. Ten tweede moeten we ervoor zorgen dat we de prijzen die we afgesproken en vastgelegd hebben bij de aanbestedingen, zo goed mogelijk kunnen handhaven. Ten slotte moeten we er inderdaad voor zorgen dat die verkeersveiligheid zo snel mogelijk op het terrein wordt gerealiseerd en dat we zo levens redden, levens sparen. Ik denk dat dat heel erg belangrijk is.

Ik wil het daarbij houden, voorzitter. Het is een eerder beschouwende tussenkomst, omdat ik vind dat de specifieke tussenkomsten eigenlijk vooral thuishoren in de commissie. Uiteraard staat het iedereen vrij om zijn eigen tussenkomsten te houden. Ik denk, minister, dat dit een kwestie is die we zeker moeten aanpakken, over de grenzen van meerderheid en oppositie heen, en waarin we doorbraken moeten realiseren om alle redenen die ik heb opgesomd. Het zal u niet verbazen: ook onze fractie staat 100 procent achter het beleid dat u voert. We zullen dat ook met volle overtuiging goedkeuren. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: De heer Claes heeft het woord.

Bart Claes (Vlaams Belang): Omdat de heer Keulen ernaar vroeg, kan ik met veel plezier bevestigen dat mevrouw Turtelboom van de Europese Rekenkamer bij de start van het nieuwe jaar bij ons in de commissie zal langskomen.

Marino Keulen (Open Vld): U vraagt, wij draaien. Zo snel kan het ook gaan. Een voorbeeld voor de uitvoering van die grote projecten.

De voorzitter: Mevrouw Lambrecht heeft het woord.

Annick Lambrecht (Vooruit): Minister, ik zal het hebben over de verkeersveiligheid en het fietsbeleid. De verkeersveiligheidscijfers in Vlaanderen – we moeten er niet omheen draaien – zijn dramatisch. De laatste drie jaren voor

corona zijn de cijfers telkens gestegen. Er waren 299 doden in 2017, 313 in 2018 en 315 in 2019. Zelfs in 2020, tijdens de coronacrisis, waarin we massaal thuisbleven, kwamen we nog uit op 253 dodelijke slachtoffers in het verkeer – nog steeds ver boven de Vlaamse doelstelling van 200 verkeersdoden. Wat het nog erger maakt, is dat we de afgelopen maanden zien dat de stijging zich vooral voordoet bij de zwakke weggebruikers, fietsers en wandelaars, maar ook dat de ernst van de ongevallen toeneemt. Al deze cijfers – ik heb het al heel vaak gezegd en ik blijf het herhalen – moeten een wake-upcall zijn voor de regering om een versnelling hoger te schakelen, en zeker voor u als minister van Mobiliteit, die van verkeersveiligheid haar speerpunt wilt maken.

Als het goed is, dan zeggen we het ook. Ik ben blij met het Vlaams Verkeersveiligheidsplan, waartoe u zich engageerde, en ook met het interfederaal verkeersveiligheidsplan. De plannen zijn er, nu nog de cijfers beter krijgen.

En de doelstellingen van die plannen, die zijn absoluut juist en hebben voldoende ambitie: een kwart minder verkeersdoden en zwaargewonden tegen 2025, een halvering tegen 2030, geen dodelijke voetgangers- en fietsslachtoffers meer in 2040 en 0 verkeersslachtoffers in 2050.

Maar de concrete maatregelen om die te bereiken, daar gaan wij niet mee akkoord. Wij vinden dat ze ontbreken, en we blijven eigenlijk een beetje de fouten van het verleden opnieuw maken. In het plan staat de actieve weggebruiker centraal, aangezien de verkeersveiligheidscijfers in die categorieën het slechts evolueren. En daarbij is het de bedoeling om sterke progressie te maken op drie probleemgebieden, de drie killers in het verkeer: overdreven en/of onaangepaste snelheid, rijden onder invloed en afleiding. Ik zeg het, de acties zijn goed, maar hoe we eraan zullen geraken, daar ontbreekt het volgens ons en blijft het ook ontbreken aan concrete maatregelen.

Als we dan naar quick wins kijken, zouden we bijvoorbeeld kunnen gaan voor die zone 30 in de bebouwde kom. We hebben het daar veel over gehad. We hebben het niet gehaald, en we vinden dat jammer. Alle experts waren positief, en we zien dat Zwitserland het nu ook invoert na heel veel andere landen. We hopen dat het ooit anders wordt, want u hebt een afwegingskader gemaakt voor het invoeren van 30 kilometer per uur. Wij vinden dat niet de juiste manier. Dit is een kleine stap, maar we krijgen daardoor een Vlaanderen met twee snelheden: steden en gemeenten die het snappen en die het zullen volgen, en andere die het niet doen.

En wat de zwarte punten betreft, vinden wij dat we ons nu veel te veel verliezen in allerlei lijsten. We hebben historische lijsten, dynamische lijsten, lijsten met knelpunten op schoolroutes, MIA-lijsten, maar het is niet omdat we lijsten hebben dat de zwarte punten verdwijnen.

En wat het zware vrachtverkeer betreft: ook daar blijven wij op onze honger zitten. Want er komen daar enkel gewone richtlijnen voor wegbeheerders, die hen moeten ondersteunen bij het veilig leiden van verkeersstromen, zodat zwaar en sluipverkeer zoveel mogelijk vermeden wordt in woonkernen. Maar er is eigenlijk ook niets concreets.

En dan wat het fietsbeleid betreft: daar merken wij een zeer groot verschil tussen woorden en daden, of tussen geld en aankondigingen en wat er eigenlijk gebeurt op het terrein en wat de fietser ervaart. De investeringen voor fietsinfrastructuur werden dit jaar opgetrokken tot 355 miljoen euro. Dat is een groot budget. Wij vinden dat fantastisch, dat u daar zo voor hebt gevochten. Chapeau. Maar er moet ook iets gerealiseerd worden met het geld dat er is. En we zien eigenlijk dat er altijd budget over is. Vaak wordt maar de helft van de aangekondigde projecten gerealiseerd, en kijkt men dan naar bodemsanering, archeologische

onderzoeken en onteigeningskosten om toch nog een beetje budget te kunnen uitgeven. Wij willen meer kilometers veilige fietspaden.

De collega heeft er al naar verwezen: vorige week trokken de provincies aan de alarmbel. Hun plannen liggen klaar, plannen die opgemaakt zijn samen met uw diensten, minister. En nu zien zij dat zij niet het geld krijgen waarop zij gerekend hadden. Minister, als we echt naar die kilometers fietspaden willen gaan die er snel moeten liggen – collega Keulen zei het hier al, terecht – dan geef ik u één grote tip: neem uw partners en die provincies bij de hand, en realiseer toch wat daar mogelijk is. Zorg dat zij voldoende middelen hebben. Uw diensten waren erbij, zij hebben het goedgekeurd aan de tafel. Ze zijn akkoord.

Dus de grote bezorgdheid blijft toch dat er zoveel geld is voor fietsbeleid, en dat is zeer goed, maar dat er te weinig op het terrein zal gebeuren. En het terrein, dat is waar de fietser het zelf ervaart. *(Applaus bij Vooruit)*

De voorzitter: De heer Maertens heeft het woord.

Bert Maertens (N-VA): Ministers, collega's, het zal wel op elk beleidsdomein zijn dat deze veel te lang durende coronacrisis een grote impact heeft, grote gevolgen heeft. En dat geldt ook voor het domein Mobiliteit en Openbare Werken. Er is een negatieve impact op het gebruik van het openbaar vervoer. Dat kennen we, dat is bekend. Maar er zijn ook enkele plotse voordelen die we kunnen noemen. Vanmorgen stond ik, ongetwijfeld door de vele thuiswerkers die vandaag aan het werk zijn, in amper een uur en een kwartier vanuit Izegem hier in Brussel. Dat is een persoonlijk record, nog nooit gebeurd. En ik heb niet te snel gereden, voor alle duidelijkheid, mocht dat een vraag zijn. Maar merkt u misschien ook bij uzelf dat u iets meer dan vroeger te voet of met de fiets verplaatsingen maakt in de eigen stad of gemeente, in plaats van de wagen te nemen? Ik hoop echt dat corona in dat geval een hefboom kan zijn voor een massale gedragswijziging. En ik heb er eigenlijk wel sterk geloof in dat het ook zo zal blijken en dat dat effect ook zal blijven.

Maar er is meer, collega's. De Vlaamse Regering zorgt ook, in antwoord op de coronacrisis en de economische impact van die crisis, met het relancebudget voor liefst 885 miljoen euro aan extra investeringen in het domein Openbare Werken en Mobiliteit. Dat is niet niets. We moeten dat zeker toejuichen. Dat zal ook een motor van verandering teweegbrengen.

In uw beleidsnota en uw budgetten, minister, zien we eigenlijk drie belangrijke grote pijlers. Het gaat over verkeersveiligheid, dat hier al veel aan bod is gekomen, over fietsbeleid, idem dito, en ook over duurzaamheid. Collega's, ik denk dat verkeersveiligheid iets is wat ons allemaal bezighoudt, en niet enkel ons, hier in het parlement, maar zeker ook iedereen als ouder, als grootouder. Ik denk dat elke grootouder en elke ouder in Vlaanderen wel eens wakker ligt, soms letterlijk, van die verkeersveiligheid, als de kinderen met de fiets of te voet op pad gaan. Het verbeteren van de veiligheid en het verminderen van de risico's in het verkeer moeten daarom voor elke minister van Mobiliteit en elke Vlaamse Regering een absolute topprioriteit zijn.

Met een pakket van gerichte investeringen die we doen, sensibilisering van de bevolking en ook meer controle en meer handhaving, mikken we terecht op een halvering van het aantal dodelijke en zwaargewonde slachtoffers in het verkeer tegen 2030 en het tot nul brengen van die groep tegen 2040.

Collega's, door corona fietsen mensen meer dan voorheen. We moeten dit momentum wat mij betreft aangrijpen om de lat ter zake nog hoger te leggen. Het aandeel fietsers bij functionele verplaatsingen willen we tegen 2025, over vier jaar, zien stijgen tot 20 procent. En daarom accelereren de fietsinvesteringen

en lopen die op tot nu al 300 miljoen euro. Dat is een forse versnelling ten aanzien van het eerder vooropgestelde groeipad. Ik wil daarbij ook een oproep doen, minister, om bestaande fietspaden kwaliteitsvol te houden en die ook – u kent mijn stokpaardje – goed te verlichten in alle omstandigheden. Maar tegelijk vraag ik u ook, minister, om alsnog te bekijken hoe u via een versterking van het Vlaamse aandeel in het Fietsfonds de investeringsambities van zoveel steden en gemeenten kunt bijtreden. Want zoveel steden en gemeenten willen vandaag investeren in fietspaden, samen met de provincie via het Fietsfonds en samen met de Vlaamse overheid. Ik zou zeggen 'the time is now', in het mooi Nederlands. Want nog nooit zijn steden en gemeenten, de provincies én de Vlaamse overheid allemaal samen zo ambitieus geweest om nieuwe fietsverbindingen aan te leggen. Laat ons daar allemaal alsjeblieft versneld werk van maken.

Een derde grote pijler die we zien, collega's, is duurzaamheid. Ik denk dat het heel terecht is dat Vlaanderen fors blijft investeren in onze kanalen en rivieren. Dat zijn veilige, duurzame en stipte watersnelwegen, die vervuilende en files veroorzakende vrachtwagens van onze autowegen kunnen halen. Maar ook voor het vervoer van personen zijn we eigenlijk goed op weg om de modal shift te realiseren, met heel veel investeringen in combi- en deelmobiliteit. Ik reken erop, minister, dat u volgend jaar aangrijpt om de nodige laatste stappen vooruit te zetten in de lange rit om basisbereikbaarheid op het terrein uit te voeren, zodat we dit nieuwe openbaarvervoermodel, met bijzondere aandacht voor het gebruik van verschillende vervoersmiddelen, zeker nog in deze regeerperiode van kracht zien worden, en uiteraard graag met zo veel mogelijk milieuvriendelijke elektrische bussen. Maar dat weet u.

Ik reken er tot slot op dat u ook de beloftes die u gisterenavond publiekelijk maakte, om het systeem van leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs eindelijk te verbeteren, effectief waarmaakt op het terrein, zodat kinderen geen onverantwoord lange busritten meer naar school moeten maken. Ik ben, ongetwijfeld net zoals heel veel collega's hier, echt tevreden dat er een betere regeling komt. Want het probleem van dat leerlingenvervoer is niet toevallig een van de dossiers die in onze commissie en in deze plenaire vergadering het afgelopen jaar heel veel gemoederen hebben beroerd. Dank u wel. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord. Kort alsjeblieft.

Stijn Bex (Groen): Ik had speciaal gewacht tot collega Maertens klaar was met zijn uiteenzetting, maar ik wou hem graag toch nog een vraag stellen. Gisteren had hij, in de minuut die hem was toebedeeld, niet de tijd om er uitgebreid op in te gaan. Collega Maertens, ik weet dat u een grote voorstander bent van openbaar vervoer en u vindt dat mensen dat echt goed moeten kunnen gebruiken. U stelt ook geregeld vragen over de veiligheid op de bus, over het stakingsrecht dat niet mag verhinderen dat mensen een goed aanbod krijgen. Maar ik heb u gisteren al gezegd dat ik toch wat ongerust ben over het beleid van de minister dat hier door de leden van de meerderheid wordt bewierookt. We zien toch dat ons openbaar vervoer op zijn minst ter plaatste trappelt, en zelfs achteruitgaat. We zien dat er nog steeds geen nieuwe beheersovereenkomst is. We zien dat er voor de vergroening van De Lijn, behalve een heel beperkte inspanning voor het volgende jaar, nog altijd geen duidelijkheid is over hoe we die enorme investering zullen financieren. We zien dat de basisbereikbaarheid wellicht niet voor de zomer van 2023 zal worden ingevoerd en misschien zelfs over de verkiezingen zal getild worden. Collega, zijn dat de investeringen, de veranderingen op het vlak van openbaar vervoer die we nodig hebben om de Vlaming uit de auto krijgen? Dat is toch wel echt een van de belangrijke doelstellingen van deze regering.

De voorzitter: De heer Maertens heeft het woord.

Bert Maertens (N-VA): Collega, ik zal daar kort op antwoorden. U weet dat het budget voor Mobiliteit en Openbare Werken, dat die investering van 2 miljard euro, eigenlijk een recordbedrag is. Als je weet dat er nog 885 miljoen euro extra bijkomt voor relance en, wat ik hier daarnet heb gezegd, dat ik erop reken dat de basisbereikbaarheid nog deze legislatuur kan worden ingevoerd... We zullen er alles aan doen. Ik denk dat alles opnieuw op schema zit. Ik zeg 'opnieuw' omdat we jammer genoeg omwille van juridische procedures enkele maanden pauze hebben moeten nemen, voor de zoveelste keer. Ik ga er nu van uit dat we daar met de Mobiliteitscentrale en met de uitrol van de Hoppinpunten de volgende twee jaar echt wel werk van kunnen maken. Ik merk het lokaal: de steden en gemeenten zitten te wachten om die investeringen mee te kunnen doen. Bijvoorbeeld de toegankelijkheid van de haltes wordt in elke gemeente in de begrotingsbesprekingen meegenomen, merk ik. Ik ga er dus van uit, en ik reken erop, dat we de basisbereikbaarheid zo snel mogelijk kunnen doorvoeren. Zeker nog in deze regeerperiode.

Collega, de vergroening van de vloot is een discussie die we in de commissie al oeverloos gevoerd hebben. U weet dat daar met de deconsolidatie van De Lijn alternatieve financieringsinstrumenten werden gezocht. Dat blijkt nu wel bijzonder moeilijk te liggen. Collega Bex, de minister heeft in de commissie uitvoerig, eerlijk en open geantwoord dat die deconsolidatie bijzonder moeilijk zal worden, maar dat er ook in de richting van de Europese Investeringsbank wordt gekeken. We zullen moeten zien waar dat op uitdraait. In 2022 is er 55 miljoen euro voor bussen en 3,5 miljoen euro voor de laadinfrastructuur voor de bussen van De Lijn. Dat is een eerste stap. Is dat voldoende? Uiteraard niet, maar dat weet iedereen hier. We moeten daar stappen vooruit zetten. Ik hoop net als u dat daar een motor, een accelerator op kan worden gezet. Maar we moeten eerlijk zijn: dat kan onmogelijk binnen de huidige budgetten van de Vlaamse Regering. Het gaat over miljarden. Dat is dus onmogelijk. We moeten daar naar alternatieven zoeken. Wat de minister heeft geantwoord in de commissie, is al tot in den treuren herhaald. Ik kan niet anders dan dat ook hier nog maar eens doen.

De voorzitter: De heer Claes heeft het woord.

Bart Claes (Vlaams Belang): Collega's, ik kom nog even terug op die zogenaamde vergroening van De Lijn. Dat is een beetje een idee fixe geworden voor de linkse oppositiepartijen alsook een paradepaardje van de meerderheid. Ik kan u zeggen wie er niet van wakker ligt: de reiziger. Het kan hem echt niet schelen of zijn bus nu op diesel, benzine, elektriciteit, waterstof of wat dan ook rijdt. De reiziger wil vier dingen. Hij wil dat zijn bus op tijd komt. Hij wil dat zijn bus proper is. Hij wil dat zijn busrit veilig verloopt. Hij wil dat zijn busrit betaalbaar is. Dat zijn de prioriteiten, daarvoor moeten we ons budget gebruiken. Of die bussen nu op elektriciteit rijden of niet, dat zal geen reiziger meer aanmoedigen om De Lijn te nemen.

En als er dan op termijn toch een uitfasering is van bussen, als er nog budget is, dan kunnen we inderdaad geleidelijk aan overstappen op zogenaamd groene bussen. Maar, minister, dan hoop ik wel dat we die zo veel mogelijk aankopen in eigen land, in Vlaanderen, bij eigen bedrijven. De bedrijven zijn er en de gespecialiseerde arbeiders zijn er ook. Dus, koop die aan in eigen land en niet in het buitenland. Zo hebben onze bedrijven en onze werknemers daar tenminste nog iets aan.

De voorzitter: De heer Keulen heeft het woord.

Marino Keulen (Open Vld): Ik heb een repliek op wat de heer Claes zei, want we hebben dat al vaak met mekaar besproken. Als je een draagvlak wilt houden

voor openbaar vervoer in de steden, dan moet je er ook voor zorgen dat de overlast van die bussen zo gering mogelijk is. Mensen aanvaarden geen stinkbussen meer die daar 'tourkes' draaien.

U komt op voor de Van Hools van deze wereld en dat is uw goed recht. Maar als u die een toekomst wilt geven, dan zullen er inderdaad moderne bussen moeten worden geassembleerd, want de klassieke bussen kunnen ze, met alle respect, in Turkije en in India een stuk goedkoper assembleren ten opzichte van hier. Wat zij niet kunnen, is de hogere toegevoegde waarde bieden die de productie van dergelijke duurzame bussen vergt, mensen die hooggeschoold zijn, mensen die mee zijn met de laatste ontwikkelingen op het vlak van technologie en elektronica. Als u echt gewonnen bent voor bussenbouwers in eigen land, dan zijn dat bussenbouwers die elektrische bussen bouwen, want, opnieuw, de concurrentie voor de andere verliezen we met de lageloonlanden. *(Applaus bij Open Vld)*

De voorzitter: De heer Maertens heeft het woord.

Bert Maertens (N-VA): Mijnheer Claes, ik volg u in één ding, namelijk dat een busrit stipt moet zijn, dat de bus proper moet zijn, dat de busrit veilig en betaalbaar moet zijn. Dat is evident. Dat zijn streefdoelen van ons allemaal, denk ik, ook van De Lijn. Daar merk ik toch een vooruitgang.

U weet ook dat als het over betaalbaarheid gaat, als u een benchmark doet met omliggende regio's waar ook openbaar vervoer is, dan zijn we daar zeer concurrentieel. Inzake veiligheid wordt er geïnvesteerd. Properheid idem dito. Ik ga ervan uit dat de bussen zo stipt mogelijk zullen rijden en dat daar ook inspanningen voor worden geleverd.

Als het over klimaat gaat, is uw fractie daar zeer sceptisch over, misschien zelfs ontkennend op een bepaald moment. Maar het is natuurlijk een en-enverhaal. Het gaat over de goede busrit die betaalbaar moet zijn, die proper moet zijn, stipt en veilig, maar het gaat ook over de klimaatambities waarmaken, over het feit dat je als overheidsorganisatie daarin een voorbeeldrol hebt. Ik ben zelf als burgemeester in mijn stad bevoegd voor Klimaat. En ik kan u met de hand op het hart zeggen dat mocht u eens goed luisteren in de Dorpsstraat, u zou schrikken van het aantal mensen dat echt wel bezig is met het klimaat en dat daar dus ook de vergroening van de bussen niet zonder belang zal zijn.

De voorzitter: De heer Verheyden heeft het woord.

Wim Verheyden (Vlaams Belang): Ik wil even ingaan op het laatste dat de heer Maertens heeft gezegd. Inderdaad, mensen zijn bezig met het klimaat, maar ook met hun eigen wagen die ze moeten vergroenen en die in 2029 elektrisch zal moeten zijn. Mensen liggen ook wakker van het feit of ze die vergroening zelf zullen kunnen betalen. Zullen ze die laadpaal kunnen installeren? We hebben het gisteren gehad over laadpalen die op maximum 250 meter afstand mogen staan. Gaan we daar dan files creëren?

Ik ben ervan overtuigd dat als we morgen allemaal elektrisch moeten rijden, dat betaalbaar zal moeten zijn, praktisch zal moeten zijn, en dat trekken we niet alleen door naar het openbaar vervoer. Mensen liggen veel meer wakker van hun eigen wagen en van het feit of ze zichzelf nog zullen kunnen verplaatsen. Als het duurzame plaatje onbetaalbaar is, dan zal uw basisbereikbaarheid wel degelijk in orde moeten zijn, en dat is ze nu niet. Ik vrees ervoor dat als we zo doorgaan dat in 2029 nog niet het geval zal zijn.

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Wat dat laatste betreft, heb ik al meermaals gezegd dat de mobiliteit van de toekomst sowieso duurzaam, veilig en multimodaal moet zijn. Het is dus een en-en-verhaal, niet alleen de auto of de elektrische auto, maar alle mogelijke mobiliteitsvormen die goed op elkaar zijn afgestemd.

Ik wil op de eerste plaats uiteraard alle mensen danken voor de vele positieve elementen die ik hier gehoord heb, zowel vanuit de meerderheid als vanop de oppositiebanken, omtrent datgene wat wij in onze mobiliteitsvisie hebben uitgewerkt. Er zijn sowieso een aantal kritische bedenkingen of opmerkingen waar ik zeker ook graag even op wil ingaan.

Een eerste punt betreft ons verkeersveiligheidsplan. Verkeersveiligheid is een prioriteit van iedereen, en voor ons alleszins een topprioriteit. Ik ben het niet eens met de mensen die zeggen dat er te weinig concrete maatregelen in ons verkeersveiligheidsplan zijn opgenomen. Integendeel, wij hebben 37 concrete maatregelen opgenomen. Ik heb ook al meermaals aangegeven dat wij dat plan niet beschouwen als iets dat af is en dat in de kast mag belanden. Nee, dat is een plan dat we iedere dag opnieuw vastnemen, waarbij we ook onmiddellijk zorgen voor concrete acties, concrete maatregelen ter uitvoering van dat plan. Dat is het eerste wat ik daarover duidelijk wil stellen. We hebben dat al gedaan voor onder meer het afwegingskader van de zone 30. Mevrouw Lambrecht, ik volg uw redenering daar niet. Ik hou vast aan de subsidiariteit: het principe dat lokale besturen hun eigen grondgebied het best kennen, en dus ook het best geplaatst zijn om de afweging te maken welke snelheidslimiet in welke straat of zone toegepast moet worden. Ik zie in mijn eigen provinciehoofdstad dat men binnen de stadskern zelfs kiest voor 20 kilometer per uur, in plaats van 30 per uur. Kortom, ik denk dat lokale besturen het best geplaatst zijn om de afweging te maken waar welke snelheidslimiet moet komen.

Bovendien, en ook dat is al meermaals gezegd, is er een grote discrepantie tussen de buitengebieden versus de stedelijke gebieden. In een erg verdichte stedelijke kern kiezen lokale besturen meestal spontaan voor een snelheidslimiet van 30 per uur binnen de bebouwde kom. In de buitengebieden, waar de bebouwde kom vaak ook een aantal meer landelijke wegen telt, is het vaak moeilijk om 30 kilometer per uur op te leggen als daar geen handhaving tegenover staat, en als het ook de leesbaarheid van de weg niet ten goede komt. Vandaar dat er een afwegingskader aan elk lokaal bestuur ter beschikking is gesteld. Zij kunnen dat gebruiken om binnen de gemeenteraden de keuze te maken welke snelheidslimiet het best te hanteren is op bepaalde plaatsen.

Ik hoor hier zeggen dat er 'te veel lijsten' zijn. We hebben inderdaad de historische lijst van het begin van deze eeuw. Het was inderdaad niet fijn om vast te stellen, bij aanvang van deze legislatuur, dat op die lijst nog altijd een 40-tal punten stonden die niet weggewerkt waren. Ik maak er een absolute prioriteit van om er deze legislatuur voor te zorgen dat de laatste punten op die historische lijst weggewerkt zullen zijn. Daarnaast hebben we inderdaad onze dynamische lijsten, die ieder jaar worden opgesteld aan de hand van de verkeersveiligheidscijfers en aan de hand van de ongevalstatistieken. Er is de 531-score, waarbij 5 staat voor dodelijke ongevallen, 3 voor ongevallen met zwaar lichamelijk letsel en 1 voor ongevallen met licht lichamelijk letsel. Daarbij komt nog het correctiemechanisme van 1,7 voor ongevallen met de kwetsbare weggebruiker. Ik denk dat die lijsten er juist voor zorgen dat we een heel accuraat beleid kunnen voeren en dat we continu kunnen schakelen. Dat betekent inderdaad wel dat we veel meer zwarte punten hebben, maar dat is juist de aanpak om te komen tot meer verkeersveiligheid. Hoe meer kwetsbare punten we kunnen oplossen, hoe groter de verkeersveiligheid tout court zal zijn, toch daar waar de infrastructuur een belangrijke parameter is.

In ons verkeersveiligheidsplan – en dat vind ik toch ook wel heel belangrijk – hebben wij inderdaad een kindnorm opgenomen. Een achtjarig kind zou zich zelfstandig op een veilige manier in het verkeer moeten kunnen begeven. Vandaar dat het ook weer heel belangrijk is dat we ook lijsten hebben rond de schoolroutes. Als we willen dat meer mensen de fiets nemen – collega Maertens zit continu te hameren op de goed verlichte fietspaden – en als we willen dat onze jongeren zich met de fiets of te voet, op een actieve wijze, van en naar school begeven, dan moeten die schoolroutes veilig zijn. Anders zullen ouders niet wensen dat men kiest voor de fiets of te voet.

Daarom zijn die schoolroutes enorm belangrijk en hebben we aan de lokale besturen gevraagd om de knelpunten op gewestwegen op schoolroutes in kaart te brengen en zelf ook te zorgen voor veiligere schoolroutes. Ze krijgen een subsidie van 50 procent om de infrastructuur aan te pakken. Ik blijf erbij dat ik die lijst heel belangrijk vind om de meest kwetsbaren in de maatschappij, de kinderen, veilig te laten fietsen.

Een ander item dat daar heel nauw op aansluit is de handhaving. We hebben inderdaad de GAS 5 gecreëerd waarbij niet het leidmotief is om zoveel mogelijk geld in het laatje te brengen, noch van lokale besturen noch van private maatschappijen, maar wel om te zorgen voor een gerichte handhaving in die zones waar in het verleden vaak geen handhaving gebeurde, namelijk rond de scholen, in de stadskernen, in de zones 30 en 50. We geven lokale besturen nu de handvaten om daar zelf voor te zorgen via een GAS-boetesysteem. Het is aan hen om zelf uit te maken op welke manier ze dat gaan uitrollen, zij het met samenwerkingsverbanden, zij het individueel. Het moet natuurlijk passen binnen het juridisch kader, het toezicht daarop blijft gelden.

Handhaving is ook een belangrijk aspect in onze trajectcontroles en in onze snelheids- en lichtcamera's. Ook daarop blijven we ten volle inzetten. Een van de collega's zei het al, voor concrete verkeersveiligheidsmaatregelen plannen we een bedrag van ruim 186 miljoen euro. Dat gaan we investeren in verkeersveilige infrastructuur. Daar mag het zeker niet aan mankeren.

Ik ben blij dat bij een aantal collega's de fietsreflex al goed is aangewakkerd. Iedereen is zich ervan bewust dat we volop moeten inzetten op de fietsinfrastructuur. We hebben dankzij de relancemiddelen een versnelling hoger kunnen schakelen. Iedereen zal dat enorm toejuichen. Zeggen dat we vaak maar 50 procent van de middelen die we vooropstellen ook effectief gebruiken voor fietspaden, wil ik hier ten volle contesteren. Dat klopt helemaal niet. Die 300 miljoen euro die we uittrekken voor fietsinfrastructuur gaat wel degelijk naar fietspaden, fietssnelwegen, fietstunnels en -bruggen.

Ons geïntegreerd investeringsplan (GIP) voor 2021 hield niet minder dan 445 concrete fietsprojecten in. Die zijn op de rails gezet en in uitvoering. Voor 2022 plannen we opnieuw 442 concrete fietsprojecten. Stop alstublieft met te beweren dat we weinig doen inzake uitvoering, dat het maar 50 procent zou zijn, dat klopt absoluut niet. Alle entiteiten binnen het Departement Mobiliteit en Openbare Werken (MOW) zetten alles op alles om die fietsprojecten tot een goed einde te brengen.

Ik wil even stilstaan bij de beschouwingen van de heer Keulen. Het klopt inderdaad dat de doorlooptijden in de procedures vandaag nog altijd veel te lang zijn. Wie zich het relanceplan herinnert, weet dat er een heel duidelijke baseline was: zorgen voor hervormingen en eenvoudigere procedures. Binnen MOW heb ik daarvoor zelf al het MIA-plan (Mobiliteit Innovatief Aanpakken) gelanceerd, de andere bestuurlijke aanpak om versneld en in samenspraak met lokale besturen en alle mogelijke partners over te gaan tot acties op het terrein, uitvoering te

geven aan heel wat infrastructuurwerken, zeker de kleinschalige, die vaak heel wat verzuring in de maatschappij met zich meebrengen. Het gaat vaak over verkeersveiligheid- en fietsinfrastructuurelementen. Daarvoor hebben we een regelruw kader gecreëerd dankzij MIA. Dat kader wordt misschien nog niet ten volle gebruikt, is nog niet voldoende bij iedereen doorgedrongen. Het is wel een belangrijk element om de doorlooptijden te verkorten.

En samen met collega Demir zal ik kijken hoe we nog een versnelling hoger kunnen schakelen. Ik heb in de commissie al een paar keer gezegd dat, als het gaat over het verbreden van de fietspaden of over het zorgen voor meer comfortabele fietspaden, het handig zou zijn als we gebruik zouden kunnen maken van het Vrijstellingenbesluit, zodat we niet voor elke halve meter fietspad extra, een volledige procedure van omgevingsvergunningen moeten doorlopen. Omdat fietspaden passen in het duurzaamheidsverhaal en het openbaar belang aangaan, zouden we gebruik moeten kunnen maken van het Vrijstellingenbesluit. Samen met collega Demir zullen we alles op alles zetten om te zorgen dat het vergunningenbeleid kan worden vereenvoudigd, voor kleine infrastructuurwerken maar ook voor het decreet Complexe Projecten, waar we het ook al meermaals over hebben gehad. We moeten er zeker over waken dat we die noodzakelijke grote infrastructuurwerken ook kunnen uitrollen. Zeker dank voor alle beschouwingen en de klemtoon op de doorlooptijden en op het feit dat we oog moeten hebben voor alle procedures en voor een uitgebreid regelruw kader om al die noodzakelijke projecten te kunnen uitvoeren.

Ik heb uiteraard ook de communicatie over het Fietsfonds in de pers gelezen, waarbij men zegt dat ik als het ware een bom zou leggen onder Fietsfondsprojecten van de provincies. Ik betreur het dat de communicatie op die manier is gevoerd. Ik wil u wel heel duidelijk zeggen dat de provincies tot en met 2020 aanvragen hebben ingediend in het Fietsfonds voor een bedrag kleiner dan 10 miljoen euro. Met andere woorden, de aanvragen overschreden nooit het beschikbare budget. We vragen aan eenieder om inspanningen te doen voor fietsinfrastructuur, we vragen het ook aan de lokale besturen en we zijn blij als ook de provincies dat willen doen. Vandaar dat we het Fietsfonds in 2021 opgetrokken hebben van 10 miljoen euro naar 15 miljoen euro, met de boodschap dat we dit ook de komende jaren willen doen. Als ik dan plots een plan krijg om jaarlijks 30 miljoen euro op tafel te moeten leggen voor dat Fietsfonds, dan vind ik dat een vreemde gang van zaken. Als we altijd binnen de budgetten zijn kunnen blijven, maar men nu, zonder voorafgaand overleg, het drievoudige gaat vragen, terwijl men ziet dat de budgetten met 50 procent zijn verhoogd, dan vind ik dat een vreemde gang van zaken.

Tegelijkertijd wil ik heel duidelijk zeggen dat de Vlaamse overheid zelf het meeste investeert in fietssnelwegen. De Vlaamse overheid, met het departement MOW, zorgt voor heel wat extra fietsinfrastructuur in het bovenlokaal functioneel fietsroutenetwerk (BFF) waar de fietssnelwegen maar ook alle bovenlokale fietspaden toebehoren. Het departement MOW investeert hier heel wat in.

Ik geef enkele cijfers. De Vlaamse Waterweg besteedt in 2022 een bedrag van 40 miljoen euro aan fietssnelwegen, in 2021 was dat 34 miljoen euro. De Werkvennootschap heeft in het kader van heel wat infrastructuurwerken, veel aandacht voor fietsinfrastructuur. De Werkvennootschap had in 2021 een bedrag van 38 miljoen euro voor fietssnelwegen in het BFF, in 2022 is dat 71 miljoen euro. Lantis heeft onder meer in de Antwerpse regio heel wat fietsinfrastructuur gecreëerd. Zij hadden in 2021 een bedrag van 70 miljoen euro voor fietsinfrastructuurwerken. Het is voor de komende jaren bedoeld en zal gestaag vooruitgang boeken.

Dit alles om maar aan te geven hoeveel er vanuit Vlaanderen voor 100 procent wordt gefinancierd voor bovenlokale fietssnelwegen. Daarnaast is er het

Fietsfonds, waarin recurrent 15 miljoen euro zit en waar de provincies en de lokale besturen op kunnen intekenen. De lokale besturen doen dat nauwelijks, de provincies doen dat wel. Goede afspraken maken goede vrienden. Als men weet dat er 15 miljoen euro ter beschikking is en als dan plots drie van de vijf provincies het aandeel dat zij hebben in die 15 miljoen euro verdrievoudigen, dan lijkt mij dat niet te passen in 'goede afspraken maken goede vrienden'.

We zullen dat alleszins verder bespreken met de provincies en kijken hoe we daarmee omgaan. Er is een overleg ingepland. Omdat het ons menens is met fietsinfrastructuur, wil ik bijkomend ook nog eens het Kopenhagenplan op tafel leggen. Jullie weten dat wij met deze Vlaamse Regering vorig jaar het Kopenhagenplan gelanceerd hebben, een plan goed voor 150 miljoen euro, waarbij we aan lokale besturen vragen om mee te investeren in fietsinfrastructuur, 150 miljoen euro waar lokale besturen via hun trekkingsrechten gebruik van kunnen maken en waarbij we zien dat er op dit ogenblik al een veertigtal projecten voor zijn ingediend. We zullen zien hoe dit verder evolueert. Maar er is alleszins een belangrijk budget ter beschikking inzake fietsinfrastructuur.

Dan kom ik tot de lichtvisie voor onze fietsinfrastructuur. De heer Maertens verwees er daarstraks al naar. Die verlichting is zeker essentieel. We hebben in de loop van 2021 een eerste visie in een lichtvisieplan gehad. Bij elk plan dat er op tafel ligt, of dat nu gaat over ons fietsvademeccum of over een lichtvisie, zeker als het gaat over onze fietspaden, wil ik dat telkens laten bekijken door een bril van verkeersveiligheid. Daarom heb ik dat eerste plan inzake lichtvisie voorgelegd aan onze taskforce verkeersveiligheid. Zij hadden sowieso heel wat extra bedenkingen rond die visie. Ik hoop dat we deze visie in de eerste helft van 2022 zeker naar voren kunnen brengen.

Mijnheer Brouns, de Pater Sangersbrug. Ik hoor het u graag zeggen: laat ons een brug bouwen. Ik ben blij dat wij binnen onze commissie Mobiliteit sowieso telkens heel wat bruggen kunnen bouwen. Maar het is een absolute noodzaak om inzake de Pater Sangersbrug over de Maas te kijken hoe we voor de actieve weggebruiker zorgen voor meer comfort en meer veiligheid, voor de voetgangers en voor de fietsers die van de ene kant van de Maas naar de andere kant van de Maas willen komen. Wel, daar gaan we volop op inzetten. We hebben op dit ogenblik een bedrag van ruim 8 miljoen euro voorzien in ons ontwerp investeringsplan. We zullen zien hoe dit verder moet evolueren. De studies daarvoor zijn lopende. We gaan kijken of het een grondige renovatie zal zijn van de bestaande brug dan wel een nieuwe brug. Dat is op dit ogenblik nog geen uitgemaakte zaak.

Omdat ik dan toch verwees naar ons investeringsplan, wil ik tegelijkertijd even terugkomen op dat fietsfonds van daarnet. Het is natuurlijk gemakkelijk om te zeggen om dat de fietsfonds even te verdubbelen. Wel, het moment dat ik ons ontwerp investeringsplan heb overgemaakt aan het Vlaams Parlement, kreeg ik onmiddellijk een lawine van vragen over mij. Waarom staat dit project er niet in? Waarom staat dit fietspad er niet in? Waarom staat dit kruispunt er niet in? We weten allemaal dat we een euro maar een keer kunnen uitgeven. Bij al die vragen die de lokale besturen terecht stellen, moet ik vaak velen ontgoochelen. Om dan zonder meer te zeggen: Vraag meer, je zult ook meer krijgen ... Ik denk dat die vlieger niet opgaat.

Dan is er het openbaar vervoer. Sommige mensen zeggen hier dat openbaar vervoer geen prioriteit is voor deze Vlaamse Regering. Collega's, we doen heel wat belangrijke investeringen, voor 2,1 miljard euro, met uiteraard ook heel wat investeringen in De Lijn. Maar als ik kijk naar het jaarbedrag voor De Lijn, dan is dat een bedrag van 1,1 miljard euro. 1,1 miljard euro is de dotatie van de Vlaamse overheid aan de vervoersmaatschappij De Lijn, meer in het bijzonder een bedrag van 845 miljoen euro voor exploitatie, een bedrag dat in het verleden

nooit is toegekend. Als het gaat over de investeringen, is er een bedrag van 264 miljoen euro. U weet dat de basisinvestering voor De Lijn een dotatie is van 145 miljoen euro. Wel, voor 2022 hebben we opnieuw, net zoals voor 2021, een bedrag van 264 miljoen euro. Daarmee investeren wij heel veel.

Daarnaast hebben we ook nog andere elementen. Ik denk onder andere aan de premetrotunnel in Antwerpen, waarvoor we in de Vlaamse Regering recent groen licht hebben gekregen. Dat staat hier echter nog niet in. Ik denk aan de Dampoort in Gent, waar we ook echt inzetten op tramlijn 4 en tramlijn 7. Dat zit niet in die 264 miljoen euro. Kortom: we investeren heel wat.

Ik neem aan dat een aantal collega's hier niet altijd aanwezig zijn of goed luisteren als het over het e-bussenprogramma gaat, maar zowel het management van De Lijn als wijzelf hebben bij de talrijke vragen en tussenkomsten in onze commissie meermaals het e-bussenprogramma uitgelegd. Ik hoor sommige collega's hier dan zeggen dat er inzake vergroening niets gebeurt, dat daarvoor geen middelen worden uitgetrokken en dat er niet wordt ingezet op groene bussen. Wel, collega's, ik zal het dan weer eens herhalen. In 2021 hebben we 93 miljoen euro extra ter beschikking gesteld van De Lijn en hun de opdracht gegeven om echt in te zetten op dat e-bussenverhaal. Wat heeft De Lijn daarmee gedaan? Ze heeft een raamovereenkomst in de markt geplaatst om in eerste instantie 60 elektrische bussen af te nemen om dat vervolgens op te schalen naar nog eens 290 elektrische bussen, waardoor we in dat eerste raamcontract 350 elektrische bussen kunnen bestellen.

Mijnheer Claes, we moeten dan uiteraard de wet op overheidsopdrachten respecteren. Het is in dezen een Europese overheidsopdracht. Ik kan daarin natuurlijk geen favoritisme laten spelen. Ik kan niet zeggen dat die markt beperkt is tot enkel deze en geen andere mogelijke partner die mag intekenen op die bestekken. Neen, daar speelt de wet op de overheidsopdrachten. Anderzijds ben ik natuurlijk blij dat die eerste bestekken die voor die 60 e-bussen zijn gegund, en die in de loop of waarschijnlijk eind 2022 zullen worden geleverd, zijn toegewezen aan respectievelijk VDL Groep en Van Hool, en dat zij nu voor die eerste elektrische bussen kunnen zorgen. Als dat allemaal goed en vlot verloopt, kan dat worden opgeschaald naar nog eens 290 bussen. Zo komen we dan aan die eerste reeks van 350 elektrische bussen.

Wat doen we daarnaast gelijktijdig? Ik hoor hier maar continu zeggen dat we geen plan hebben. Er worden ook vragen gesteld over waar die 3 miljard euro dan zit. Die 3 miljard euro is bestemd voor het e-bussenplan en dat verhaal loopt tussen nu en 2035. Ik denk niet dat we die bussen in één begrotingsjaar ter beschikking moeten hebben. Wat doen we? We zorgen ervoor dat we voor de toekomst een begrotingsvehikel creëren waarbij we de volgende vijftien jaar jaarlijks een bedrag van 65 miljoen euro investeren om er zo voor te zorgen dat we ten volle kunnen inzetten zowel op de pachters en exploitanten, die zelf ook volop inzetten op de vergroening, maar ook op de vloot van De Lijn zelf en de bussen in eigen regie. Daarnaast is het uiteraard ook heel belangrijk dat we inzetten op de stelplaatsen en oplaadpunten, want alleen maar groene bussen zonder voldoende laadinfrastructuur, dat kan uiteraard niet. Dus wat dat betreft investeren we heel veel inzake het openbaar vervoer.

Dan hoor ik hier ook nog continu de boodschap van mevrouw Robeyns ...

De voorzitter: Minister, wilt u stilaan afronden?

Minister Lydia Peeters: Ja, ik kom stilaan aan mijn laatste punt, voorzitter.

Men blijft hier maar zeggen dat men in het ongewisse verkeert over de basisbereikbaarheid en dat ook de mensen van De Lijn in het ongewisse zouden

verkeren. Mevrouw Robeyns, ik weet niet waar u uw informatie haalt, maar ik zit maandelijks met de mensen van De Lijn en met de mensen van het Agentschap Wegen en Verkeer en het Departement Mobiliteit en Openbare Werken samen om continu op de verdere voortgang van de basisbereikbaarheid te focussen. Dat we daarbij een aantal procedures van de Raad van State inzake de toewijzing van de mobiliteitscentrale hebben gehad, is een spijtige zaak, maar ik denk dat we hierbij niemand met de vinger kunnen wijzen.

Het is een spijtige zaak, maar dat neemt niet weg dat op dit ogenblik alle entiteiten keihard aan het werk zijn om ervoor te zorgen dat basisbereikbaarheid in de toekomst kan worden uitgerold. U kent al die elementen: onze Hoppin-punten, de mobiliteitscentrale zelf, die vervoersautoriteit ... Er zijn ook de vervoerregioraden, die bezig zijn met hun openbaarvervoerplannen, met hun vervoer op maat en met hun mobiliteitsplannen. Kortom, dat zijn heel wat puzzelstukjes die nog in elkaar moeten vallen. Pas als die allemaal in elkaar vallen, dan kunnen we de boodschap geven wanneer de officiële termijn van inwerkingtreding is.

Last but not least is er ons leerlingenvervoer. Ik ben uiteraard zeer blij dat we met de Vlaamse Regering recentelijk die 11 miljoen euro extra hebben kunnen vrijmaken voor de korte termijn, voor dit schooljaar. Ik denk dat het zeer belangrijk is dat we na de kerstvakantie aan al die jongeren die nu veel te lang op onze bussen zitten, de boodschap kunnen geven dat daar een einde aan komt, dat ze binnenkort niet meer uren, of langer dan anderhalf uur tout court, op de bus zullen zitten. Het wordt echter ook heel belangrijk om toekomstgericht te zorgen voor structurele maatregelen, voor het statuut van die busbegeleiders, voor de regelgeving inzake onderwijs, inzake collectief vervoer, maar uiteraard ook voor het goed matchen van alle data en een optimale routeplanning, zodat er een einde komt aan dit trieste verhaal van ellenlange busritten. We hebben ter zake ook de pilootprojecten, die zullen worden geëvalueerd. Alleszins hebben we het engagement op ons genomen om eind januari te komen met een voorstel inzake structurele oplossingen. Ik wil zeker ook de mensen hier in het Vlaams Parlement bedanken voor de resolutie die ze hier hebben geponeerd en die sowieso heel wat positieve elementen op tafel heeft gelegd, die we ons als Vlaamse Regering dan ook graag eigen maken. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: Mevrouw Lambrecht heeft het woord.

Annick Lambrecht (Vooruit): Voorzitter, ik heb een zeer korte vraag, over het Fietsfonds. Minister, in de vorige commissievergadering hebt u gezegd dat u nu dat budget van 15 miljoen euro hebt en dat u maar voor 14,5 miljoen euro projecten had binnengekregen. De provincies melden mij dat dat niet klopt, dat zij voor 25 miljoen euro hebben ingediend. Ik wil gewoon weten of u iets fout hebt gezegd. Of geven de provincies ons foute informatie?

Minister Lydia Peeters: We hebben voor de oproep van het Fietsfonds 2020-2021 in de eerste ronde voor 14,5 miljoen euro projecten ingediend gekregen. Aangezien we 15 miljoen euro ter beschikking hebben, is er geen tweede oproep geweest, net zoals dat ook in voorgaande jaren gebeurde. Als bij de eerste oproep alle beschikbare middelen benut zijn, dan gaan we geen tweede oproep doen. Ik denk dat dat duidelijk is. (N.v.d.r.: Het kabinet van minister Peeters heeft gevraagd volgende verduidelijking toe te voegen: "Er is wel een tweede oproep geweest voor de twee provincies waar men nog niet voor 3 miljoen euro aan projecten ingediend had, namelijk voor Limburg en West-Vlaanderen.")

**VOORSTEL VAN DECREET van Tinne Rombouts, Freya Perdaens, Steven Coenegrachts, Marius Meremans, Orry Van de Wauwer en Manuela Van Werde tot het nemen van dringende steunmaatregelen voor de jeugdsector naar aanleiding van de COVID-19-pandemie
– 1082 (2021-2022) – Nr. 1**

Voorstel tot spoedbehandeling

De voorzitter: De heer Van Rompuy heeft het woord.

Peter Van Rompuy (CD&V): Voorzitter, mag ik vragen om een voorstel van nooddecreet voor steunmaatregelen voor de jeugdsector aan de agenda toe te voegen? Wij zullen dat zo snel mogelijk aan alle fracties bezorgen, als dat al niet gebeurd zou zijn.

De voorzitter: Het is al officieel ingediend.

We zullen ons daar straks over uitspreken.

Het incident is gesloten.

**ONTWERP VAN DECREET houdende de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022
– 14 (2021-2022) – Nrs. 1 tot en met 4**

**ONTWERP VAN DECREET houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022
– 15 (2021-2022) – Nrs. 1 tot en met 9**

**ONTWERP VAN PROGRAMMADECREET bij de begroting 2022
– 986 (2021-2022) – Nrs. 1 tot en met 9**

Algemene bespreking (Voortzetting)

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de voortzetting van de algemene bespreking van het ontwerp van decreet houdende de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022, het ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022 en het ontwerp van programmadecreet bij de begroting 2022.

Mevrouw Robeyns heeft het woord.

Els Robeyns (Vooruit): Minister, ik wil nog heel even ingaan op twee punten. Wat de middelen betreft, zegt u dat er nog nooit zoveel budget is geweest voor exploitatie en investering. Wat is echter de realiteit? Wat de investeringen betreft, klopt het dat u dit jaar die 145 miljoen euro hebt opgetrokken tot 264 miljoen euro, maar voor de toekomst blijft dat budget ontoereikend, niet alleen voor de vergroening, maar ook voor de instandhouding en de inhaalbeweging die noodzakelijk is. Daarnaast is het ook zo dat er bij het budget voor de operationele werking de coronarekening is. Daar is nu bijgepast, maar er is nog altijd een tekort. Zal de overheid daar opnieuw bijpassen? Dat verlies zal zich immers ook de komende jaren nog doorzetten. Daarnaast is het ook zo dat er wegens de systematische besparingen ook qua operationeel budget extra geld nodig is om tot een efficiënte dienstverlening te komen.

Mijn opmerking met betrekking tot de basisbereikbaarheid is dat die voortdurend op de lange baan wordt geschoven. Eerst was het de mobiliteitscentrale. Dan waren het de Hoppinpunten. Nu zijn het de doorstromingsmaatregelen. Wat het morgen zal zijn, dat weet niemand. De realiteit op het terrein is echter wel dat

alles stilstaat, dat dat operationeel niet langer haalbaar is. Er zijn immers heel veel zaken die moeten gebeuren. Basisbereikbaarheid ging dat oplossen.

Maar basisbereikbaarheid blijft ondertussen in de schuif zitten. En dat is de bezorgdheid, minister.

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Voorzitter, ik wil graag nog vier korte puntjes aanhalen. Ten eerste, het is goed dat u dat leerlingenvervoer eindelijk in handen neemt. We kijken uit naar de resultaten en zullen dat uiteraard opvolgen.

Ten tweede, de fietsinfrastructuur. Ik heb hier vandaag heel veel mensen steun horen geven om die provincies de kans te geven om de projecten die er liggen ook effectief uit te voeren en de gemeenten daarin te blijven ondersteunen. Collega Keulen heeft bevestigd hoe moeilijk het soms is om grote investeringsmiddelen ook effectief besteed te krijgen. Wel, we weten dat de provincies en de gemeenten daar met de middelen van het Fietsfonds ook effectief in slagen. En zowel in de commissie vorige week als in de plenaire vergadering vandaag hoor ik toch ook bij de N-VA-fractie en bij de CD&V-fractie steun om die middelen voor de provincies op te trekken. Ik zou er dus toch ten zeerste voor willen pleiten dat u dat nog eens in overweging zou nemen. Ik zou ook de collega's willen uitnodigen om dat amendement om die middelen voor het Fietsfonds volgend jaar met 10 miljoen euro op te trekken, te steunen.

Minister, u besteedt zoveel middelen aan fietsinfrastructuur dat we vandaag soms berichten krijgen – ik zeg 'soms' – dat bijna nieuw aangelegde fietspaden al worden heraangelegd. Er is binnen uw budgetten, die enorm groot zijn – en terecht, wij staan daar volledig achter – zeker de mogelijkheid om een aantal verschuivingen te doen zodat alles kan doorgaan. Ik denk dat er daarrond een heel grote politieke vraag bestaat.

Er is al heel veel gezegd over De Lijn. Ik zal al mijn punten daarover niet herhalen. Maar ik wil de zaken in perspectief plaatsen, minister. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest is dit jaar een investeringsbudget van 1 miljard euro naar de MIVB gegaan. 1 miljard euro, dat is bijna zoveel als uw investeringen en uw uitbatingsmiddelen. Dat is toch een ongelooflijke discrepantie. En dat toont aan dat je in Vlaanderen veel meer moet doen als je van openbaar vervoer echt een succes wilt maken.

De voorzitter: Kunt u afronden, mijnheer Bex? Want ook hier geldt de opmerking: u bent al heel veel tussengekomen, maar u was niet ingeschreven.

Stijn Bex (Groen): Maar ik heb tenminste geen brief voorgelezen, voorzitter.

Ik rond inderdaad af en kom tot mijn laatste puntje. Het betreft een punt waarover we het vandaag nog niet hebben gehad en dat is dat u, minister, er in al uw beleidsplannen van uitgaat dat er minder autoverkeer nodig is. En daar voert u eigenlijk zeer weinig beleid rond. U wilt naar een modal shift van 50 procent gaan en dat kan alleen maar als mensen hun auto laten staan en kiezen voor andere modi. Maar bij grote werken, zoals aan de Antwerpse of de Brusselse ring, blijft u kiezen voor extra autocapaciteit. Een vraag die ik u wil stellen, is: hoe gaat u de volgende jaren werk maken van, de slimme kilometerheffing – ik noem het simpelweg zo, al weet ik dat er in het kader van de klimaatdiscussies een andere naam op werd geplakt?

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Ten eerste, wat betreft de covidsteun voor De Lijn, mevrouw Robeyns, hebben we in ieder geval voor 2020 en voor 2021 die

covidsteun gegeven. Recent heeft de Vlaamse Regering het engagement genomen om voor 2021 die bijkomende 40 miljoen euro in te vullen. Dat is al duidelijk. Wat 2022 betreft: daar zijn we natuurlijk nog niet, het is nog niet 2022. Maar we zullen ook daar bekijken wat mogelijk is. De Lijn is alleszins bezig met efficiëntieoefeningen. U zegt steeds dat De Lijn nood heeft aan een efficiënte dienstverlening. Dat klopt, maar u weet ook dat men al heel wat planprocessen heeft gedaan en dat er nog altijd efficiëntiewinsten te boeken zijn. En daar is De Lijn zelf zeker mee bezig.

Er wordt een vergelijking gemaakt met het budget van 1 miljard euro van de MIVB. Mijnheer Bex, ik wil graag iets verduidelijken over ons investeringsbudget van 264 miljoen euro dat De Lijn expliciet ter beschikking heeft. Wat zit daar bijvoorbeeld niet in vervat? De investeringen die De Werkgenootschap op dit ogenblik allemaal doet in het kader van het Brabantnet. Wat zit daar verder niet in? De investeringen die gepland zijn in het kader van Spartacus 1, 2 en 3, waar onder meer De Werkgenootschap op dit ogenblik volop mee bezig is. Wat zit er evenmin in? Een aantal spoorprioriteiten.

Ik ken het programma van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest niet in verband met die 1 miljard euro aan investeringen, maar gelet op al onze pps-projecten (publiek-private samenwerking) en alle elementen die wij hier bij andere entiteiten hebben, kan ik u verzekeren dat wij heel veel investeren in het openbaar vervoer.

Wat het Fietsfonds betreft, hoor ik u graag suggereren om gewoon 10 miljoen euro te verschuiven vanuit het investeringsplan naar het Fietsfonds. Dan nodig ik het parlement opnieuw uit om mij te zeggen welke lijntjes en welke regeltjes ik vandaag in ons investeringsplan moet schrappen ten behoeve van meer geld richting de provinciale entiteiten. Ik denk dat ik niemand zal horen, integendeel, ik heb al heel wat lokale besturen gehoord die vragen om nog een en ander toe te voegen. Ik kan een euro maar een keer uitgeven. Meer middelen blijven vragen is sowieso een moeilijke zaak, maar opnieuw, ik ga daar eerst het debat aan met de provinciale entiteiten – er is een overleg gepland – en zal dan zien wat er mogelijk is.

Wat het Kopenhagen-plan betreft, moeten de projecten worden ingediend tegen september 2022. We zullen ook dan evalueren wat daar mogelijk is en nagaan of daar eventueel verschuivingen richting fiets mogelijk zijn. Ik denk dat ik daarmee de bijkomende vragen heb beantwoord.

De voorzitter: Dat denk ik ook. U hebt zeer uitgebreid geantwoord op de vragen van de parlementsleden.

Wonen en Onroerend Erfgoed

De voorzitter: Dames en heren, we bespreken nu het onderdeel Wonen en Onroerend Erfgoed.

De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (Vooruit): Voorzitter, collega's, het gaat niet goed met de Vlaamse Woonmarkt. Er is een probleem met de kwaliteit op de private markt en daarnaast wordt het kopen of huren van een goede woning steeds duurder en dus voor veel mensen steeds moeilijker. Los daarvan is er ook een gigantisch tekort aan sociale woningen. Terwijl vastgoedspeculanten en projectontwikkelaars de winsten opstapelen, zien de gewone Vlamingen de huur- en koopprijzen de pan uit rijzen. Voor de Vooruit-fractie is het heel simpel: er is een recht op wonen voor alle inwoners van dit land. Dat staat in de Grondwet maar ook in de Vlaamse Codex Wonen, de belangrijkste Vlaamse wettekst over wonen.

De mensen slagen er niet in om dat recht op wonen vandaag te verwezenlijken. Het is dan ook overduidelijk dat de markt niet werkt, dat de markt niet zorgt voor een betaalbare woning.

Het is ook duidelijk dat een sterke overheid het verschil moet maken voor mensen die vandaag het gevoel hebben dat ze wel hun best doen maar toch stilstaan. We moeten ervoor zorgen dat zij opnieuw vooruit kunnen en een sterke overheid moet hen daarbij helpen. Maar wij maken ons ernstig zorgen, niet alleen over wat deze regering wel en niet doet, maar ook na het debat in de commissie van de afgelopen weken.

Ik begin met het positieve. Minister, u bent actief bezig met het versnellen en verbeteren van een aantal procedures om ervoor te zorgen dat die sociale bouwprojecten sneller kunnen gebeuren, maar u doet dat enkel aan de zijde van de procedure. Wij zijn ervan overtuigd, wij zien dat al jaren in de cijfers, dat verschillende gemeenten niet doen wat ze moeten doen. Er is een bindend sociaal objectief (BSO) maar u weet net zo goed als ik dat dat niet bindend is. Gemeenten die niet hun best doen of gewoon niets doen, raken daarmee weg. Er is geen impact wanneer ze niet doen wat ze moeten doen.

Hoe dan ook was 2021 op het vlak van sociale woningbouw een rampjaar, collega's. Er werd een recordbedrag niet besteed. Dat betekent dat het ook niet werd omgezet in sociale en betaalbare woningen. Dat is tijdverlies dat deze regering zich misschien kan permitteren maar niet die 170.000 gezinnen op de langste wachtlijst ooit. Hoe trager we bouwen, hoe langer zij moeten wachten, wat natuurlijk geen goede zaak is. Maar er komt geen noodprogramma en gemeenten worden niet extra aangesproken. Dat is te weinig.

Wat de private huurmarkt betreft, zijn er twee goede zaken. U werkt aan oplossingen zodat er meer woningcontroleurs komen. Er was ook een tweede projectoproep noodwoningen. Ik heb gezien dat die op de agenda van de Vlaamse Regering staat en dat die succesvol was. Dat is een goede zaak: op die manier kan er meer controle en handhaving komen. Maar ook daar hebben de gemeenten natuurlijk een rol te spelen. Dus de stok op het vlak van de kwaliteit is er, maar van de wortel maakt u geen gebruik. En de uitgang is er ook niet. Als een woning onbewoonbaar wordt verklaard of niet kwalitatief is, moeten mensen naar een andere woning kunnen. Een noodwoning dient daar eigenlijk niet voor. Ze moeten naar een betaalbare huurwoning kunnen. Er moet dus meer sociaal aanbod zijn of een verbetering van de kwaliteit op de private huurmarkt.

We hebben zelf voorstellen gedaan: de geconventioneerde huur en de renovatiepremie voor verhuurders. Die voorstellen werden allemaal weggestemd, ook al werden sommige van die voorstellen enkele jaren geleden ook ingediend door meerderheidspartijen of zelfs door de voormalige minister van Wonen. Waarom die keuze nu niet wordt gemaakt, we hebben er het raden naar. Hoe komt dat toch? Waarom doen jullie niet wat nodig is? Waarom is die politieke wil er niet om de problemen echt aan te pakken? Want het kan toch niet dat jullie niet weten wat nodig is. Dat stond in de memoranda van woonorganisaties. Dat zegt iedere ernstige academicus die met de huurmarkt bezig is ook al jaren. De Vlaamse Woonraad zei dat ook, maar die is inmiddels afgeschaft, helaas.

Shift die focus. Richt u op de huurmarkt. Want als ik mij afvraag hoe het komt dat deze meerderheid daar niet op inpikt, moet ik me baseren op wat jullie zeggen. Ik heb de fractieleider van Open Vld vanochtend horen zeggen: 'wie zelf een huis kan kopen, bespaart zichzelf heel wat kosten'. Het deed me ook denken aan de uitspraak van minister-president Jan Jambon: 'een woning kopen, is uw beste levensverzekering'. Maar, collega's, daarmee hebben jullie, vrees ik, enkel oog voor jullie eigen sociologische groep. Want 30 procent van de inwoners van

Vlaanderen kan geen woning kopen. En ze zijn met steeds meer. We zien dat het vooral voor de lagere inkomensklassen moeilijker en moeilijker wordt om een woning te kopen. Zij worden veroordeeld tot huren. Maar dat is enkel omdat dit beleid ervoor kiest om de private huurmarkt een veroordeling te laten zijn. En stenen betogen niet, zei de minister vanmiddag. Sociale huurders doen dat eigenlijk ook niet. Mensen op de wachtlijst doen dat ook niet. Maar wat als ze dat wel doen? Wat als sociale organisaties zich verenigen om aan te klagen dat het Vlaams woonbeleid onvoldoende werkt inzake het recht op wonen? Dan wordt er – en ik citeer uit de krant – “kregelig gereageerd”. Dan schiet men wat in een kramp. Dat is vreemd, want er is nog geen uitspraak over die klacht die nog maar net is ingediend. Het beleid kan zich nog verdedigen. De bedenking die de Vooruitfractie zich dan maakt, is de volgende. Ofwel weet je dat je een slecht rapport hebt en wil je je niet hoeven te verdedigen. Ofwel kan je niet goed tegen opmerkingen vanuit het middenveld. Maar met Vooruit weten we wel waar we voor staan. Voor ons telt elke mens wel degelijk, collega’s, dat betekent ook de huurders. Wij blijven dus op die nagel kloppen van een echt huurdersbeleid, een woonbeleid voor iedere Vlaming, ongeacht het feit of hij een woning bezit of niet.

De voorzitter: Mevrouw Moerenhout heeft het woord.

An Moerenhout (Groen): Voorzitter, ik wil nog even reageren op collega Veys. Ik wil vanuit de Groenfractie het pleidooi van collega Veys ondersteunen. Minister, de grote uitdaging voor u is wonen opnieuw betaalbaar maken. Het klopt dat het dan inderdaad vooral gaat over die huurmarkt, want de huurprijzen stijgen jaar na jaar. Steeds meer mensen komen daardoor in de armoede terecht. We zien die problematiek zich al meer dan zeven jaar opstapelen. De wooncrisis wordt scherper en kent vandaag een ongekende hoogte met 170.000 mensen die wachten op een sociale woning. Om al die wachtenden te helpen, zijn er ongeveer dubbel zoveel sociale woningen nodig. En nu komen we tot de kern van de zaak, minister, want daar knelt het schoentje. De belangrijkste taak in deze legislatuur voor u als minister van Wonen is zorgen voor meer sociale woningen. Maar wat zagen we het voorbije jaar? U slaagt daar niet in. Ten eerste hebt u een plafond ingesteld voor de bouw van sociale woningen, namelijk 15 procent per stad of gemeente. Ten tweede – en mijn collega heeft dat goed geschetst – hebt u wel steeds meer middelen, die echter steeds minder besteed raken. Dat is zeer problematisch. Ten derde hebt u de voorbije maanden alles in de steigers gezet om woonmaatschappijen op te richten. Maar in de praktijk zien we dat die woonmaatschappijen het ritme van de bouw van sociale woningen lijken te vertragen.

Minister, we bevinden ons dus vandaag in de situatie dat u een woonmarkt heeft waarin de armoede nog nooit zo hoog is geweest en waarin de bouw van sociale woningen, dé oplossing voor die armoede, maar niet op tempo geraakt. Daarom kunnen wij met Groen, net zoals Vooruit, vanuit de oppositie niet genoeg benadrukken dat u het geweer van schouder moet veranderen. Ten eerste: bouw meer en sneller sociale woningen. Ten tweede: zet in op huurpremies, zet in op die non-take-up, zet in op het uitbreiden van huurpremies. Ten derde: kijk inderdaad ook naar de pistes die de Woonzaak aanreikt, zoals geconventioneerd huren.

Dus, minister, ook vanuit Groen doen wij de oproep om het geweer van schouder te veranderen, en het recht op wonen voor iedereen, voor alle Vlamingen te garanderen. *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: Mevrouw Claes heeft het woord.

Allessia Claes (N-VA): Onze Vlaamse samenleving ervaart heel wat uitdagingen om het recht op kwalitatief en betaalbaar wonen te garanderen, uitdagingen

die deze Vlaamse Regering met beide handen vastpakt. Er werden nooit eerder zoveel middelen ter beschikking gesteld voor ons woonbeleid als in deze legislatuur. En Vlaanderen voert de grootste hervormingen uit wat betreft het woonbeleid.

En er worden duidelijke en moeilijke keuzes gemaakt, keuzes die noodzakelijk zijn om kwaliteitsvol wonen en betaalbaar wonen te houden. Ondanks stevige kritiek aan het begin van deze legislatuur schafte deze regering de woonbonus af. Daartegenover staat dat we de registratierechten voor de aankoop van de eerste woning fors naar beneden halen, en dat geldt vanaf 2022.

De investeringen in sociale huisvesting waren al hoog. Het relanceplan Vlaamse Veerkracht doet hier nog een schepje bovenop. Het plan zorgde voor een aanzienlijke extra investering van 250 miljoen euro extra in de bouw en renovatie van het sociale huurpatrimonium, waar ook in 2022 nog volop projecten op zullen worden aangerekend. En daarbij komt nog een tweede schijf van 15 miljoen euro relancemiddelen die verdeeld zullen worden voor de energetische renovaties van de sociale huurwoningen.

Minister, we beseffen heel goed dat het een uitdaging is om dit hoge investeringsritme aan te houden. En op dat vlak was corona zeker geen cadeau, maar wel een katalysator om versneld nieuwe, innovatieve concepten uit te denken en in te voeren. Nieuwe technieken komen op snelheid, en onze fractie heeft in het bijzonder hoge verwachtingen van de nieuwe 'design and renovate'-formule, waarbij de SHM's ontzorgd kunnen worden op het vlak van renovaties.

Op het vlak van innovatie zit Vlaanderen niet stil. In nauw overleg met de sociale huisvestingsmaatschappijen werkt de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW) aan een klimaatactieplan richting 2050 voor het sociaal woonpatrimonium. En in 2022 zal er ook een 'Mijn VerbouwPremie' komen, die eigenlijk alle premies bundelt gericht op energiebesparing en woningkwaliteitsverbeteringen.

Een tweede grote werf is de vorming van de nieuwe woonmaatschappijen tegen 2023. En dit jaar zijn de eerste voorbereidingen gedaan, zijn er stappen vooruitgezet en zijn de werkingsgebieden vastgelegd. En ook de werking van de sociale verhuurkantoren (SVK's) en de SHM's werden versterkt.

2022 wordt ook een belangrijk jaar voor de herziening van het sociaal toewijzingssysteem. Dit systeem – evenwichtig en transparant, waarbij ook duidelijk oog is voor de lokale binding, zonder echt het aspect van de woonnood uit het oog te verliezen – zal starten in 2023. Zo verhogen we het taalniveau, komt er een centraal inschrijvingsregister voor de kandidaat-huurders, stimuleren we de sociale huurder om een job te zoeken, en voeren we een regelgevend kader in voor het bewijs van het bezit van eigendommen in het buitenland. Ook het beheer van sociale huurwoningen die leegstaan in afwachting van sloop of renovatie wordt aangepakt. En ook de invoering van de middelentoets wordt onderzocht. En een andere belangrijke hervorming is natuurlijk de fusie van de VMSW met Wonen-Vlaanderen tegen 2023. Die oefening trekt misschien minder aandacht, maar dit traject loopt ook volop.

Naast die grote werven worden nog verschillende andere beleidsinitiatieven uitgerold. Er wordt bijvoorbeeld sterk ingezet op het verder verbeteren van de controle en de handhaving van de woningkwaliteit. En hiervoor brengen we het nieuwe kader, met een waarschuwingsprocedure, de rol van het conformiteitsattest, de professionalisering van de woningcontroleurs, enzovoort, op kruissnelheid.

Collega's, ook de private huurmarkt wordt niet vergeten. De huursubsidie en het huurpremiestelsel zijn belangrijke instrumenten om het betaalbaar huren

mogelijk te maken. En het budget hiervoor bedraagt meer dan 105 miljoen euro. Beide stelsels kennen een stijging in het aantal rechthebbenden, dus ook in de voorziene budgetten. En net zoals de andere partijen hier, delen wij ook wel de bezorgdheid om de non-take-up van die premies. We kijken alvast uit naar de resultaten van de studie hierover van het Steunpunt Wonen.

En ten slotte: deze regering heeft grote ambities voor het Vlaamse woonbeleid. Minister Diependaele maakte belangrijke en gedurfde keuzes bij de start van deze legislatuur. Vlaanderen zit op schema om die grote hervormingen uit te voeren. 2022 wordt dan ook een belangrijk schakeljaar voor die belangrijke omslag. Dank u wel. (*Applaus bij de meerderheid*)

De voorzitter: De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (Vooruit): Ik heb een korte vraag, collega Claes. U zegt dat de werkgebieden werden vastgelegd. Wanneer werd dat dan beslist? Want ik denk dat ik iets gemist heb dan.

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Dat klopt, inderdaad. Dat ligt op tafel, maar dat zal een dezer weken moeten gebeuren. U weet dat we dat in deze periode gingen afronden. Het zal nu een week of twee later zijn. Dat klopt.

De voorzitter: Mevrouw Blancquaert heeft het woord.

Adeline Blancquaert (Vlaams Belang): Minister, laat mij alvast positief van start gaan. U hebt enkele goede stappen vooruit gezet het afgelopen jaar. Ik denk dan bijvoorbeeld aan de 11,5 miljoen euro die u hebt vrijgemaakt voor noodwoningen. Het afgelopen jaar heeft dan ook meer dan duidelijk gemaakt dat de overheid moet voorzien in dergelijke woningen voor mensen die door omstandigheden, bijvoorbeeld overstromingen, nood hebben aan hulp. Ik denk ook aan de verlaging van 6 naar 3 procent van de registratierechten voor een eerste woning.

Wat de stijging betreft van diezelfde registratierechten van 10 naar 12 procent voor de aankoop van een tweede woning, volgen we u echter niet. Er staan momenteel 170.000 mensen op de wachtlijst voor een sociale woning, 170.000 mensen die moeten worden opgevangen op de private huurmarkt. Mensen die willen investeren in een tweede woning om die te kunnen verhuren, worden op die manier afgestraft en zullen die meerkost dan ook doorrekenen aan de huurders.

Helaas, minister, is het lijstje met complimenten dus relatief kort. U zag afgelopen maandag hoogstwaarschijnlijk ook de cijfers van Statbel verschijnen. De prijs van woningen in Vlaanderen is in een jaar tijd ongeveer 10 procent gestegen, of het nu gaat om een open bebouwing, een rijhuis of een appartement. 10 procent, dat is werkelijk hallucinant, collega's.

Ik hoor hier vaak vele getuigenissen de revue passeren. Ik geef er u graag ook eentje. Als tweede jongste in dit parlement behoor ik momenteel zelf tot de leeftijdscategorie die op zoek is naar een woning en een woning wil aanschaffen. Enkele weken geleden zat ik met vrienden op café. En zoals wel vaker gebeurt, passeerde dit onderwerp ook de revue. Mijn vrienden, minister, kunnen zich helemaal geen woning aanschaffen. Mijn vrienden kunnen zich helemaal geen appartement aanschaffen. En mijn vrienden kunnen zich helemaal geen bouwgrond aanschaffen. Een vriendin vertelde mij geëmotioneerd over hoe ze oprecht schrik heeft dat ze voor de rest van haar leven zal moeten huren, omdat ze gewoon het geld niet heeft om een huis te kopen.

Als ik deze regering tijdens de bespreking van het klimaatakkoord dan hoor lachen en als ik u al lachend hoor zeggen dat duizenden euro's per jaar toch maar een gewone meerkost zijn: voor gewone gezinnen, minister, zijn duizenden euro's absurd veel. Alsof het allemaal niets is. Als ik u dan zo bezig hoor, minister, dan ben ik echt gedegouteerd, en samen met mij vele Vlamingen die u horen lachen over dergelijke prijzen. Jonge gezinnen kunnen met de huidige prijzen nu al onmogelijk een betaalbare woning vinden, laat staan dat ze betaalbaar kunnen renoveren. De maatregelen die deze regering wil invoeren wat betreft de renovatieverplichting, getuigen dan toch ook van een ontzettende wereldvreemdheid. Om een woning naar een energieniveau D te krijgen, kun je al vlug rekenen op een meerkost van zo'n 37.000 euro. Om ze naar een energieniveau A te krijgen, kun je al vlug rekenen op een meerkost van 100.000 euro.

U kunt die mensen dan allemaal een renteloze lening aanbieden, maar die moet ook afbetaald worden, naast de gigantisch dure hypotheek die mensen al moeten afsluiten. Hebt u enig idee hoeveel mensen u hiermee in de armoede duwt? Denk maar aan de verplichting van warmtepompen bij nieuwbouw. Volgens de SERV spreken we al gauw over een jaarlijkse meerkost van 900 euro in vergelijking met aardgas, de kostprijs dan nog niet meegerekend. En ik moet het u niet uitleggen, collega's: een warmtepomp werkt op elektriciteit, en de elektriciteitsfactuur wordt dan ook nog eens kunstmatig ongelooflijk hoog gehouden door deze overheid. Meer dan 50 procent van de elektriciteitsfactuur zijn belastingen.

Dat door de verlaagde kosten voor energie die leningen zichzelf afbetalen, klopt ook niet. Er zal bij de eindafrekening een terugbetaling gebeuren van de voorschotten op aardgas. Dat klopt. Maar de verhoogde elektriciteitskosten door de warmtepompen bij een gebruik van gemiddeld 4.000 kilowattuur per jaar zullen niet mals zijn. Kunt u met cijfers aantonen dat de totaalfactuur van energie, elektriciteit inbegrepen, aan de huidige elektriciteitsprijzen de voordelen niet zal overstijgen? Hebt u daar reeds onderzoek naar gedaan? Collega's, voor ons is het dan ook duidelijk: geen verplichtingen en verboden zonder dat het alternatief op zijn minst evenveel kost of goedkoper is.

Minister, er is ontzettend veel werk aan de winkel, en met het beleid dat u momenteel voert, zal er niet veel veranderen. U zet alvast een stap in de goede richting, maar meteen daarna weer twee stappen achteruit. Herpak u, laat zien dat u als Vlaams-nationalist het hart op de juiste plaats draagt en steun onze mensen in nood. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Eerst en vooral, mevrouw Blancquaert, beschouw het als een goede raad: probeert u zich niet te meten met mijnheer Tobback want hij is er een meester in om van die fijne debattrucjes te gebruiken en te insinueren dat er iemand in de commissie, van meerderheid of oppositie, zou gelachen hebben met bedragen van 1000 euro. Dat is gewoon niet waar, u weet dat best. Ik denk dat iedereen in de commissie op een oprechte manier zijn bijdrage levert aan het debat. Dat zijn van die heel flauwe debattechnieken die u trouwens totaal niet sterker maken in het debat.

Maar goed, dank u wel voor de paar complimenten voor het beleid – bij de een al wat meer dan bij de ander. Het zijn natuurlijk de moeilijke zaken die ons het meest interesseren. Ik deel de bezorgdheden die werden geuit. We zitten inderdaad met een probleem. Het is over heel Europa. We proberen er ook wat zicht op te krijgen. In de rest van de wereld, of de rest van Europa, probeert men oplossingen te bieden waarvan we misschien kunnen leren. Kijk maar naar Duitsland, Nederland en Frankrijk. We proberen een paar zaken bij te leren om eventueel ook in Vlaanderen stappen te zetten. De stijgende woningprijzen zijn

dus een probleem dat over heel Europa speelt. In Vlaanderen is dat nog weinig, nog het minst van al. En er zijn ook de stijgende huurprijzen. Dat heeft met twee zaken te maken.

Eerst en vooral is er een stijgende migratie. Dat is een puur demografische toename. Daar kun je niet omheen. Ik vind dat dat ook een onderdeel moet uitmaken van het debat. Ten tweede heb je meer wooneenheden nodig door de gezinsverdunding. U kent de systematiek: we gaan meer en meer naar eenpersoonsgezinnen. Dat zorgt ervoor dat we meer woningen nodig hebben. Een tekort op de markt leidt altijd tot een hogere prijs. Dat is evident. Dat zijn de grote uitdagingen. Ik deel die bezorgdheden samen met jullie.

Wij proberen daar wel degelijk zoveel mogelijk iets aan te doen. Dat gebeurt langs twee kanten. Eerst en vooral ten aanzien van de sociale woningen. Mijnheer Veys, ik kan het lijstje overlopen. We hebben dat al meerdere keren gedaan. Nogmaals, ik deel uw bezorgdheid, maar we zullen inderdaad proberen om sneller te bouwen, die procedures nog te verkorten. Ik denk dat we daar ettelijke maanden kunnen van afnemen. Dat zijn de plannen die nu op tafel liggen.

Daarnaast zullen we ook kijken naar het buitenland. Ik heb het juist gezegd: welke ideeën daar eventueel zijn en wat we nog zouden kunnen doen. Dat zijn projecten voor de komende maanden. U hebt ook verwezen naar de gemeenten. Dat is iets wat ik leer uit de sector zelf. De laatste tijd komt het vaker voor dat er bij gemeenten meer weerstand is. Dat hangt natuurlijk ook af van de lokale autonomie. We hebben die discussie al gehad. Ik ben er geen voorstander van om zomaar een stok boven te halen om de lokale besturen te verplichten. Maar dan verplaatst het probleem zich want zij zijn ook bevoegd voor het geven van vergunningen. Je kunt dus niet veel doen. Ik denk dat dat ook niet echt productief zou zijn. Ik vind wel dat de gemeenten hun verantwoordelijkheid moeten nakomen. We proberen dat door een opvolging, door een aanklappend beleid te verwezenlijken. Maar dat er een probleem is, is zeker waar.

Mijnheer Veys, u zegt dat we als overheid niet te hard zouden mogen inzetten op dat eigenaarschap. U zegt dat dat maar voor één sociologische groep is. Neen. Ik vind absoluut dat eigenaarschap belangrijk is en, ja, ik vind dat dat de belangrijkste muur, dijk, dam is tegen armoede. Dat is de beste pensioenpijler die er bestaat. Maar u hebt gelijk, dat moet voor iedereen zo zijn. Daar moeten we naar streven.

En dat is ook wat we proberen te doen. De verlaging van de registratierechten van 6 naar 3 procent die betaald wordt door een verhoging van 10 naar 12 procent, is exact dat. Ik ben nog altijd bijzonder trots op die maatregel, want die zorgt ervoor dat voor jonge gezinnen ... Mevrouw Blancquaert, uw vrienden kunnen het blijkbaar niet. Ik kan dat aannemen, maar dit zal in elk geval al een kleine bijdrage zijn om het iets gemakkelijker te kunnen. Daarenboven hoeven ze ook geen concurrentie aan te gaan met een beleggingskoper, een investeringskoper die een woning koopt als belegging voor zijn spaargeld. Die zal wel iets terughoudender zijn wegens de 2 procent extra die hij aan belastingen zal moeten betalen. Dat is exact waarvoor we het doen, namelijk om ervoor te zorgen dat iedereen die woning kan kopen. Dat betekent niet dat eigenaarschap van een woning nog altijd de doelstelling is van de overheid.

Het betekent ook niet dat we de huurmarkt niet als volwaardige markt mogen beschouwen. Dat is wel degelijk het geval, maar het ene hangt ook vast aan het andere. Je kunt het niet los zien van elkaar. Je moet de woningmarkt ook een beetje afkoelen om ervoor te zorgen dat de huurprijzen verlagen.

Mevrouw Moerenhout, u hebt eigenlijk een tussenkomst gedaan zonder op de sprekerslijst te staan, maar geen probleem, en u hebt een beetje hetzelfde

gezegd als de heer Veys. U hebt een extra punt aangehaald, namelijk de vertraging door de woonmaatschappijen. Ik ben me daarvan bewust. Ik moet eerlijk zeggen dat ik er de laatste maanden ook wel meerdere keren verrast van heb opgekeken. Laat ons zeggen dat ik op dat gebied veel heb bijgeleerd. Wij proberen vanuit de Vlaamse Regering een oefening op poten te zetten die echt niet gemakkelijk is om ervoor te zorgen dat de sociale huurder op langere termijn – en mevrouw Claes heeft er terecht naar verwezen – beter bediend moet worden door zowel een sterkere bouw, meer bouw van sociale woningen, als een betere dienstverlening, een centraal inschrijvingsregister en lokale besturen die meer de aansturing kunnen doen van dat woonbeleid doordat er nog maar één woonactor in het gemeente zal zijn. Maar ik ben er inderdaad ook van geschrokken dat het niet zo evident is om iedereen mee te krijgen in dat verhaal, en al zeker niet om ze mee te krijgen in dat verhaal en tegelijkertijd hun eerste opdracht, hun kernopdracht, op een deftige manier verder te zetten. Ik zal niet te hard met stenen gooien, want ik heb er ook begrip voor dat het geen gemakkelijke opdracht is, maar ik ben er toch van geschrokken dat de sociale doelstelling blijkbaar niet overal even erg doorweegt.

Mevrouw Blancquaert, de verplichte renovatie. We hebben het debat al verschillende keren gevoerd. Ik begrijp ook dat dat bij mensen soms moeilijk binnenkomt. Ik merk dat in mijn omgeving ook voor alle duidelijkheid. Maar we zitten hier nog maar aan het begin van wat we mogen verwachten. Als je kijkt naar de vooruitzichten op de internationale markten, dan zal de stijging van de energieprijzen niet tijdelijk zijn. Ik weet niet of u het artikel een paar weken geleden hebt gelezen, maar daar is men zich al aan het voorbereiden op doortrekkingen – ik ga niet zeggen dat ze erover gaan – voor de winter van 2022-2023. Daar worden nu al posities ingenomen op die markt. Dat betekent dat het wel degelijk zo zal zijn dat we de stijgende factuur kunnen afbouwen of milderer door mensen aan te zetten tot renovatie en dat dit de grootste kost van de renovatie zal betalen. Ik ben daar heilig van overtuigd.

Het is daarnaast niet alleen voor klimaatmaatregelen, maar ook een absolute noodzaak in Vlaanderen om te werken aan het woonpatrimonium, dat in bijzonder slechte staat is vergeleken met andere landen in Europa – de ons omringende landen dan, want we moeten natuurlijk niet te ver gaan kijken. Ik ben ervan overtuigd dat mensen door deze maatregel uitgenodigd zullen worden om op het moment dat ze gaan lenen om een aankoop te doen, al zullen kijken wat ze nog aan renovatie moeten doen en dat al meenemen in de lening. Dat is natuurlijk wat men moet doen. Praat met uw vrienden en vraag hen hoe ze naar de bank zijn gegaan. De meeste mensen gaan met een loonbrief en vragen hoeveel ze kunnen lenen. De bank zegt dan een bedrag op een bepaalde termijn en dan gaan de mensen naar de woningmarkt en zullen ze waarschijnlijk nog iets bijdoen bij wat ze eigenlijk kunnen lenen. Als ze nu het signaal krijgen van zowel de overheid als van de bank – we hopen die daarin mee te krijgen – dat ze zoveel kunnen lenen, maar dat ze rekening moeten houden met wat ze nodig hebben voor een eventuele renovatie, dan zal dat ervoor zorgen dat de biedingen op de markt afkoelen. In die zin heeft die maatregel niet alleen een klimaatdoelpunt, maar ook een potentieel milderend effect op de woningprijzen, en dat is uiteindelijk mee de bedoeling geweest. Dat is samen met de stijgende energieprijzen de reden geweest waarom het in 2019 niet in het regeerakkoord stond, maar waarom ik ervan overtuigd ben dat dat vandaag wel degelijk een goede maatregel is.

De voorzitter: Mevrouw Blancquaert heeft het woord.

Adeline Blancquaert (Vlaams Belang): Bedankt voor uw antwoord, minister. Niemand zegt dat de verlaging van 6 naar 3 procent slecht is, integendeel zelfs. Ik heb u er ook een pluim voor gegeven. De stijging van 10 naar 12 procent is daarentegen iets helemaal anders. Misschien moet u volgende keer ook beter

luisteren. Ik heb nergens gezegd dat er lacherig gedaan werd tijdens onze commissiebesprekingen. Integendeel zelfs, ik apprecieer de manier waarop de verschillende fracties binnen de commissie werken, in onze commissie toch, enorm. Ik heb u ook al bedankt voor de manier waarop u steeds uitvoerig antwoordt geeft, wat niet van alle ministers gezegd kan worden. Als u daarvoor nogmaals een pluim wilt, geen probleem, ik zal ze u nog eens geven. Maar ik had het wel over de manier waarop u, en ook minister-president Jambon, sprak over die meerkost van duizenden euro's per jaar, tijdens de besprekingen van het klimaatakkoord. Ik heb u er toen ook op gewezen, en u hebt er toen niets op gezegd. Het was dat waar ik naar verwees.

Brussel en Vlaamse Rand

De voorzitter: Dan kunnen we overgaan naar het onderdeel Brussel en Vlaamse Rand, met slechts één spreker: vijf minuten voor de heer Vanlouwe.

Collega's, zoals ik deze ochtend met de fractieleiders heb besproken: zowel minister Weyts als minister Demir zitten in quarantaine. Zij zijn er vandaag dus niet. Dit debat zal dus met minister Dalle zijn, maar Onderwijs, en Omgeving en Energie zullen zonder de minister doorgaan.

De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Collega's, minister, namens mijn fractie was ik het voorbije jaar steeds aanwezig in de Werkgroep Institutionele Zaken. In die werkgroep speelde mijn stad, onze hoofdstad Brussel, toch wel de olifant in de institutionele kamer, steeds een bijzonder belangrijke rol. In elke maar dan ook elke zitting kwam onze hoofdstad aan bod tijdens de hoorzittingen en de debatten. Van academici en experts op het terrein hoorden wij herhaaldelijk hoe de financieringswet de deelstaten te weinig responsabiliseert. We hoorden hoe dat des te meer geldt voor Brussel, en hoe de zesde staatshervorming in feit ook een 'bail-out' was, met alle gevolgen van dien, collega's.

Het budgettaire beheer van Brussel is een puinhoop. De situatie is gênant, zoals het Rekenhof onlangs aantoonde in een vernietigend rapport. De Brusselse minister van Begroting omschreef zijn eigen blunder van 770 miljoen euro als 'vervelend'. De vraag is natuurlijk: hoe lossen we dit op? Hoe zorgen we ervoor dat de institutionele opbouw van dit land, met de deelstaten Vlaanderen, Wallonië maar uiteindelijk ook Brussel, niet verder blokkeert, maar net een krachtadig beleid stimuleert? Door herfederalisering? Groot vraagteken! Daarvoor hoorden we bijzonder weinig pleidooien. Er werd steevast gepleit voor verregaande homogene bevoegdheidspakketten, bijvoorbeeld op het vlak van energie, arbeidsmarkt en gezondheidszorg, om zo komaf te maken met de huidige bric-à-brac in dit land. Daarvan ondervinden de burgers, maar ook de ondernemingen, dagelijks de vele nadelen. We hoorden in de commissie pleidooien voor confederalisme, federalisme met vier, federalisme met twee, met alle varianten daartussen. Ook een volwaardig vierde gewest, met dus ook de gemeenschapsbevoegdheden waar wij nu voor bevoegd zijn, kwam daarbij aan bod. Maar uiteindelijk waren het interessante debatten, en de vele afwezigen hadden duidelijk ongelijk. Zelden of nooit kreeg ik bij dit laatste model, het model met vier, een afdoende antwoord op mijn vragen over de positie van het Nederlands van de Brusselse Vlamingen. Hoe kon die gegarandeerd worden in dat volwaardig vierde gewest? Of hoe zou de financiering van het onderwijs in Brussel uiteindelijk verlopen? En hoe kan de zorg in de eigen taal gegarandeerd worden? Dat is toch wel een mensenrecht, zou ik zeggen.

Zo sterken de hoorzittingen mij in mijn overtuiging dat een sterke Vlaamse Gemeenschap nodig blijft in Brussel, om te gaan van een verdeelde naar een gedeelde stad, met sterke banden met Vlaanderen maar uiteindelijk ook met

Wallonië. Wat we zelf doen, doen we beter, zeker niet altijd, maar ik denk in Brussel toch wel.

Als Brusselse Vlaming ben ik dan ook verheugd dat uit deze begroting Vlaamse ambitie en visie voor de hoofdstad blijkt. Met een totaal van meer dan 1 miljard euro per jaar vloeiden er nog nooit zoveel middelen naar Brussel vanuit Vlaanderen. Vlaanderen laat Brussel niet los, nooit. We bouwen verder aan het Vlaamse kwaliteitslabel in onze hoofdstad, voor een excellent Nederlandstalig onderwijs in Brussel, voor die sterke kunst- en muziekacademies, voor die vele cultuurtempels, de Ancienne Belgique (AB), het Kaaitheater, de Koninklijke Vlaamse Schouwburg (KVS), Bronx, en voor de vele welzijnsinstellingen.

Vlaanderen herhaalt onomwonden zijn aanbod aan Brussel: Brussel, wil jij dan ook onze hoofdstad zijn en blijven? Wij tonen als Vlamingen dat wij van Brussel houden en dat wij hier veel investeren. Maar kan Brussel zich misschien ook eens aantrekkelijk tonen aan Vlaanderen? Dat, collega's, is nodig. De problemen in Brussel zijn legio, de cijfers bij de aanwervingen in de gemeenten waar de wet niet wordt nageleefd, zijn dagelijkse praktijk. De Nederlandstalige zorg die onder druk komt te staan, de verloedering, de verpaupering in bepaalde wijken zijn schrijnend. Ik nodig u uit om eens naar het Zuid- of Noordstation te gaan straks en eens door bepaalde wijken te trekken, de gigantisch hoge werkloosheid en armoede te zien, maar ook het fundamentalisme dat hier nog heerst en de onveiligheid.

Ik kom tot mijn conclusie. Van een Vlaamse minister voor Brussel verwacht ik ambitie, assertiviteit en die echte Vlaamse aanpak voor Brussel, niet zomaar gezellige saaiheid. U moet waken over de synergie tussen het beleid van Vlaanderen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC). U moet optreden als brugfiguur tussen Vlaanderen en de Brusselse instellingen. U moet de belangen van Vlaanderen en de Brusselse Vlamingen overal en altijd verdedigen. De Vlaamse Regering is de enige instantie die dit doet. Ik verwacht dat u binnen de VGC op de tafel slaat, zodat zij niet langer faalt in haar opdracht, onder meer inzake de vaccinatie en de tweetalige dienstverlening. U weet hoe het in Brussel gesteld is met die tweetaligheid en hoe de Brusselse klasse al jaren wegstrekt van dit probleem. U weet hoe de band tussen Brussel en Vlaanderen onder druk staat door een bepaalde houding van sommige Brusselaars ten aanzien van Vlaanderen waarbij het veelal zogenaamde Nederlandstalige Brusselaars zijn die als eerste de tak afzagen waarop ze zitten.

Wij moeten die Vlaamse meerwaarde voor Brussel blijven benadrukken. Samen met ons moet u, minister, de Brusselse overheden wijzen op hun verantwoordelijkheid. We moeten hen aansporen tot beleid voor alle Brusselaars, inclusief de Brusselse Vlaming en dit in het belang van Brussel. (*Applaus bij de N-VA en CD&V*)

De voorzitter: U was ook hier niet ingeschreven, mijnheer Bex, maar u krijgt toch kort het woord.

De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Voorzitter, ik zal zeer kort zijn. Ik zal niet alle positieve dingen van Brussel vermelden want u zult mij niet zo lang laten spreken.

Ik wil zeggen dat wij met onze fractie de begroting van minister Dalle gesteund hebben, omdat wij vinden dat hij een goed beleid voert in overleg met de VGC en gericht op die meertalige diverse stad die Brussel is en de rol die de Vlaamse Gemeenschap daarin kan opnemen. Wij staan daar volledig achter.

Mijnheer Vanlouwe, ik vraag me opnieuw af, net zoals collega Brouwers vorige week deed, of u een interpellatie houdt tegen de minister? Zal er een motie volgen?

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Collega Bex, het klopt inderdaad dat er steun was van uw fractie voor het toch wel goede beleid van deze Vlaamse Regering in Brussel. Het staat natuurlijk haaks op de begroting die in Brussel zelf toch wel desastreus kan worden genoemd. Mijn fractie steunt er alvast deze begroting niet omdat ze zeker niet in het belang van de Brusselaar is, nog minder in het belang van de Brusselse Vlamingen.

U zegt dat u het pleidooi van de Brusselse Regering steunt voor een meertalige diverse stad. Dat klinkt altijd bijzonder mooi, maar meertaligheid begint bij tweetaligheid. Begin daar eerst eens aan vanuit die Brusselse Regering die er telkens opnieuw in faalt, ook in de gemeenten waar uw partij aan de macht is. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Voorzitter, ik dacht de hele dag al dat we de begroting in het Vlaams Parlement bespraken, maar volgens de heer Vanlouwe zitten we in het Brussels Parlement.

De voorzitter: Maar u bent er wel over begonnen. Sorry.

Minister Dalle heeft het woord.

Minister Benjamin Dalle: De begroting van de GGC en van het gewest, dat is natuurlijk wat het is. Wij zijn verantwoordelijk voor de Vlaamse begroting en in de begroting voor 2022 worden opnieuw sterke banden tussen Vlaanderen en Brussel bevestigd, met sterke investeringen in Brusselse instellingen, in het Brussels netwerk, ook met relancemiddelen in dat Vlaamse Brussels netwerk. Het is heel duidelijk dat we daarmee blijven investeren in onze hoofdstad en dat we die banden blijven versterken, ook een goed partnership trouwens met de Vlaamse Gemeenschapscommissie.

Onderwijs en Vorming

De voorzitter: Collega's, dan kunnen we overgaan naar het onderdeel Onderwijs en Vorming, zoals u weet, in afwezigheid van de minister die in quarantaine zit. Dat is vanmorgen afgesproken met de fractieleiders.

Mevrouw Rutten heeft het woord.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Collega's, voorzitter, ik hoop in de eerste plaats dat de minister niet al te ziek is. Mocht hij toch ziek zijn, dan wensen we hem evident heel veel beterschap. Ik ben er zeker van dat collega Daniëls, maar ook minister Diependaele, zoals we ze kennen, ervoor zullen zorgen dat alle puntjes op de i staan.

– Kris Van Dijck, oudste lid in dienstjaren, treedt als voorzitter op.

Onderwijs. Het is een begrotingsdebat en toch zal ik niet beginnen met de cijfers. Als het over onderwijs gaat, meer bepaald over de kwaliteit van het onderwijs, wordt dit niet in de eerste plaats bepaald door de centen die er naartoe gaan. Als er ons dit jaar – maar we zijn er al een tijdje mee bezig –, allemaal een opdracht wacht, dat is het wel om te trachten de kwaliteit omhoog te krikken. In mijn woorden is dat: de drempel laag houden en zorgen dat heel veel mensen toegang

krijgen tot onderwijs, maar de lat mag hoog liggen en hoger dan vandaag het geval is. Ik weet dat dat misschien niet bij iedereen even goed zal vallen.

Bij elke onderwijsvraag die er wordt gesteld, wordt er dan ook heel gemakkelijk gevraagd waar de middelen zijn en of men meer geld krijgt. Men krijgt meer geld, daar zal ik dadelijk op in gaan. Het is niet zo dat de middelen bepalen hoe goed het onderwijssysteem het doet. Ik geef een voorbeeld: een land als Estland – ja? – haalt dezelfde output als Vlaanderen, dus hetzelfde resultaat op het vlak van onderwijs als Vlaanderen, maar gebruikt daarvoor 40 procent minder middelen. Dat is onvoorstelbaar. 40 procent! Met andere woorden, we doen er goed aan om met een budget dat een derde van het totale budget van de Vlaamse overheid is, heel grondig en heel gedetailleerd te kijken of de euro's die we erin steken, ook hun effect bereiken en of we de kwaliteit daarmee omhoog kunnen krikken.

Tweede punt: dat is eigenlijk altijd al een moeilijke uitdaging, maar dat is nog veel moeilijker in coronatijd. Dat is ook frustrerend. Als meerderheid hebben we dit project opgenomen en gezegd dat we gaan werken aan de onderwijskwaliteit en een aantal bijstellingen doen, dat we de krachten gaan verenigen en zorgen dat de resultaten naar omhoog gaan. Dan kom je in corona en dan zie je dat de leerachterstand in plaats van te verminderen, alleen nog vergroot. Recent onderzoek wijst uit dat er in geval van schoolsluitingen vooral op het vlak van kennis van het Nederlands een leerachterstand optreedt. Dat is onze onderwijstaal en dat is dus bijzonder belangrijk. Een vak als begrijpend lezen wordt problematisch voor een hele generatie. Als zo iets een jaar gebeurt, dan kan je trachten bij te benen. Dat doen we ook. Kijk naar de zomerscholen. Maar als zo iets ons niet één jaar maar twee jaar, drie jaar, ik vrees zelfs nog een paar jaar langer, achtervolgt, dan zijn we echt een hele generatie achteruit aan het stellen op het vlak van onderwijskansen.

Dus mijn tweede opmerking is, dames en heren, dat we moeten trachten, ook binnen het budget dat vandaag voorligt, om de scholen maximaal open te houden en niet openhouden om ze open te houden. We moeten met zijn allen proberen om structurele veranderingen in het onderwijs te krijgen. De luchtreinigers en de manier waarop de luchtkwaliteit een rol speelt, kunnen helpen om scholen open te houden. Digitale tools die er nu zijn, moeten op een andere manier ingeschakeld worden. Niet van 'we hebben dat eens een keer gedaan en nu gaan we weer over tot de orde van de dag'. Neen, maak daar een instrument van dat je kunt inzetten. Dat helpt ook leerlingen die, als er geen volledige klassen moeten toegaan, maar wanneer ze eens af en toe moeten thuisblijven, anders gaan denken. 'Never waste a good crisis.'

Ik denk, collega's, dat we daar nog niet in geslaagd zijn. Ik denk dat we nog te veel blijven steken in het gevoel dat we een crisis de baas moeten kunnen en trappelen om boven water te blijven, en dat we nog onvoldoende bezig zijn om die crisis echt te gebruiken om dingen te veranderen.

Nochtans liggen de middelen om dat te doen wel op tafel. We gaan naar een onderwijsbegroting van 13,7 miljard euro, dat is zonder de coronamiddelen, met 1,6 miljard extra ten opzichte van twee jaar geleden. Daar kan het in elk geval niet aan liggen. Er zijn dan ook nog bijzondere coronamiddelen die worden uitgetrokken om in te zetten op de digitale omslag. Dat zijn dingen die we absoluut noodzakelijk willen.

Ik rond af. Als ik die oproep mag doen, en het is in het kader van een begrotingsbespreking dat ik ze doe: laten we onszelf overstijgen over de grenzen van partijen heen om te trachten ervoor te zorgen dat dit geen verloren coronageneratie wordt en om de kwaliteit van het onderwijs omhoog te krikken, zelfs al zijn de omstandigheden moeilijk. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Mevrouw Rutten, u zegt dat Estland het even goed doet als wij, of even slecht zou je kunnen zeggen, maar toch niet al te best wat resultaten betreft van de PISA-testen (Programme for International Student Assessment) en zo, met 40 procent minder middelen. Maar bij ons is meer dan 80 procent van de middelen van onderwijs voor wedden en lonen. Hoor ik u er nu voor pleiten om die te bevriezen of niet op te trekken? Dat zou toch niet goed overkomen denk ik.

Ik ben het natuurlijk met u eens dat de kwaliteit naar omhoog moet. Dat denken we allemaal in de commissie. U zegt dat u schoolsluitingen wilt vermijden. Maar het is toch wel Open Vld in de Federale Regering die er mee voor gezorgd heeft dat een aantal weken zijn toegevoegd aan de vakanties om de scholen te sluiten. Ik vind dat een beetje contradictorisch.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Dat mag u vinden, maar dat is het helemaal niet. Wat ik heb gezegd, is dat je moet proberen te vermijden om bij elke discussie die zich in onderwijs stelt, te roepen dat je meer centen moet hebben. Als je naar de totale budgetten kijkt – ze stijgen, want er komt sowieso 1,6 miljard bij –, we gaan naar 13,7 miljard euro, alleen voor Onderwijs. Dat volume aan middelen in totaliteit zou moeten volstaan om kwaliteitsvol onderwijs te voorzien, zeker als je dat vergelijkt met andere landen.

Dat gezegd zijnde, zal die vergelijking niet een-op-een kunnen. Wij hebben de vrijheid van onderwijs. Wij hebben een heel eigen geschiedenis in onderwijs. Dat klopt. Ik pleit er ook niet voor om lonen te bevriezen, maar ik pleit er wel voor, samen met de collega's van de meerderheid, om meer leerkrachten in de klas te hebben en minder lonen te betalen om mensen uit de klas te halen. U zult zich herinneren dat ik daarover met de minister nogal heb geclash't, omdat ik het een van de minder goede dingen in de cao vind dat er wordt toegelaten om leerkrachten uit de klas te halen om vakbondstaken te doen. Dat is maar een klein voorbeeld, maar ik vind het wel een significant voorbeeld.

Mijn punt is – en een crisis als corona laat ons toe om dat te doen – of we niet een aantal dingen fundamenteel kunnen herdenken. Kunnen we in het secundair onderwijs niet eens gaan kijken op welke andere manier er kan worden lesgegeven? Want die uitdaging stelt zich en zal zich volgend jaar en het jaar daarop ook stellen. Mensen, corona is niet weg na deze winter, dus daarom moet je zelf de taak opnemen om dingen anders te organiseren. Dan kan het niet meer van hetzelfde zijn. We gaan al naar 13,7 miljard euro. We kunnen nog naar 15 miljard euro gaan, maar daarmee heb je gewoon niets opgelost. Dat is mijn pleidooi.

Mijn tweede punt gaat over het openhouden van de scholen. Ik vind dat een van de dingen waarin de minister heel rechtlijnig en heel moedig is. Hij legt dat pleidooi heel consequent op tafel en ik steun hem daar ook in. Maar, er is een maar. Als je die scholen mordicus wilt openhouden, dan heb je ook de verdorpe plicht om ervoor te zorgen dat je ook veilig les kunt volgen. Daarom zal ik hier week na week staan om te vragen of die luchtreinigers en die CO₂-meters er zijn, of leerkrachten kunnen worden getest en dergelijke meer, want dan kan het. Zeker als je kijkt hoeveel middelen we voor digitalisering krijgen. Die zijn er. Zet ze dan ook alsjeblieft in om kwalitatief, digitaal les te geven. Dat kan, maar al te vaak als het over leerstof gaat die je moet inhalen, is een land als Nederland nog steeds een betere richtingaanwijzer, met heel educatieve, goede filmpjes over leerstof van het secundair onderwijs. Al te vaak blijft het hier nog steken op een leerkracht die een les insprekt. Ik zeg niet dat ze dat slecht doen. Als je een goede leraar hebt, zal dat filmpje fantastisch goed zijn, maar dat is iets anders

dan een filmpje maken dat educatief ook los van de leraar kan worden gebruikt. Dan voorzie je leerstof die ter beschikking staat van iedereen en ik vind dat we daar meer naartoe moeten.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Collega's, ik wilde toch even tussenkomen als het over cijfers in het onderwijs gaat. Ik heb daar toch wel een aantal bedenkingen bij. We hebben die 13,7 miljard euro. Dat is een zeer groot bedrag. Wat mij betreft, is dat een mooi bedrag om aan onderwijs te besteden, maar we moeten toch appels met appels en peren met peren vergelijken. De vergelijking wordt gemaakt met andere landen en dan worden er linken gelegd met de PISA-resultaten enzovoort, maar als we kijken hoeveel onderwijs er in Vlaanderen wordt georganiseerd, dat gesubsidieerd en gefinancierd is, dan is dat 97 procent van het onderwijs. Weet, collega's, dat dat bijvoorbeeld in Duitsland maar 87 procent is, in Nederland 88 procent, in Frankrijk 91 procent. Dus ik denk dat we die vergelijking, die cijfers, moeten meenemen als we het over de financiering en subsidiëring van ons onderwijs hebben.

Persoonlijk, en ik denk dat ik in naam van mijn fractie spreek, ben ik heel fier op ons onderwijslandschap zoals het nu is, en we moeten dat ook koesteren. Dat wilde ik even meegeven.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Ik wilde kort reageren. Besparen op het onderwijs is wat ons betreft het domste wat je kunt doen, maar ik vind het wel een interessante piste om inderdaad na te denken over hoe we met de middelen die er zijn efficiënter, kunnen werken. Dat is een debat dat we hoe dan ook in de commissie Onderwijs moeten voeren. Ik ben heel benieuwd naar de ideeën die u daarover hebt, want ik denk dat we daar inderdaad werk van moeten maken.

Ten tweede zult u in ons ook een partner vinden om na te denken over een strategie rond leerachterstand. Daar wordt te weinig over gezegd, daar wordt te weinig over nagedacht. Akkoord, er zijn een aantal losse initiatieven gelanceerd, zoals Zomerschool Vlaanderen, Bijsprong, Leerbuddy Vlaanderen, waar we niets meer over horen, maar ondertussen blijft de leerachterstand oplopen. Ik denk ook dat ze daar in Nederland veel verder in staan. We moeten ons daar in de commissie opnieuw over buigen, maar ik kijk natuurlijk naar de meerderheid om met een heel concrete strategie te komen.

De voorzitter: In ieder geval, het debat is losgeweekt ondertussen.

De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Mevrouw Rutten, dank u wel om er inderdaad op te wijzen dat je met geld niet alles oplost, dat je met geld niet noodzakelijk onderwijskwaliteit koopt. Ik denk dat dat waar is. Ik wou echter nog even ingaan op uw luidop brainstormen over digitale lessen en hoe we dat moeten aanpakken. Ik geef maar één zaak mee. Op een bepaald moment werd geopperd dat men via de VRT lessen zou kunnen laten draaien. Dan waren er natuurlijk direct vragen. Voor wiskunde heb je verschillende programma's. Niet alle kinderen zijn er op hetzelfde moment. Je hebt verschillende niveaus, verschillende leraren, verschillende leerjaren, men is er op verschillende momenten. Men kwam dan tot de conclusie dat één les die bruikbaar is voor één iemand, de facto eigenlijk niet te maken is.

Ik woon zelf vlak tegen de Nederlandse grens. Ik kan dus heel goed vergelijken met mensen die bij mij over de vloer komen. Het valt me op dat die vooral heel

blij zijn dat in Vlaanderen het onderwijs open blijft. Ook komt men steeds meer naar het Vlaamse onderwijs net vanwege wat u 'digitale lessen' noemt. Daar is dat de zelfstudie, en eigenlijk is dat veeleer 'trek je plan'. De aanpak die ik bij onze scholen en onze leerkrachten heb gezien, gericht, met Klasse, via Teams overhoren en antwoorden, en ook daar waar iemand zich bevindt in de leerstof, daar is men toch wel tevreden over. Kunnen we onze leerkrachten daar nog meer in vormen en ondersteunen? Ja. Ik verwijs ter zake naar KlasCement. Ik denk dat we daar heel veel materiaal op moeten zetten dat nu, tijdens de coronacrisis is gemaakt en dat we niet verloren mogen laten gaan.

De voorzitter: Mevrouw Beckers heeft het woord.

Roosmarijn Beckers (Vlaams Belang): Mijn tussenkomst sluit daar eigenlijk naadloos op aan. Mevrouw Rutten, ik wou eigenlijk zeggen dat ik uw discours voor een groot deel volg: met geld gooien lost niet altijd alles op. Ik vind echter dat dat enigszins is gebeurd met de Digisprong. U zegt zelf dat de leerkrachten vaak nog niet onderlegd genoeg zijn, maar wat is er nu gebeurd? Er is heel veel geld naar die hardware, naar die computers en zo verder gegaan, terwijl ik dat anders had gedaan als ik minister van Onderwijs was geweest. Ik had namelijk eerst de leerkrachten versterkt in hun digitale vaardigheden en zo verder, en dan eventueel de hardware, of de combinatie van de twee. Dat blijft onze voornaamste kritiek: wij vinden dat het geld te veel enkel naar de hardware is gegaan. Voor de heer Daniëls me dadelijk onderbreekt, er is ook wel geld daarnaartoe gegaan, maar naar ons aanvoelen, en ook naar het aanvoelen van bijvoorbeeld van de ICT-coördinatoren, niet genoeg.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Koken kost nu eenmaal geld, maar het is natuurlijk niet zo dat als je meer geld in een recept steekt, het automatisch een betere maaltijd wordt. Wat je echter wél nodig hebt, is een goed recept, ofwel een heel visionaire kok. Wij hebben hier in Vlaanderen noch het ene noch het andere als het over onderwijs gaat. Er is geen visionaire kok. Ik beschouw de minister niet als een visionair iemand die het onderwijs in goede banen laat leiden. Er is ook geen samenhangend plan. We weten niet waar we precies naartoe willen. We weten wel dat we beter onderwijs, een betere onderwijskwaliteit willen. Er zijn wel wat vage indicaties van wat we willen, maar wat we precies willen, dat weten we niet.

Ik verwijs naar Nederland. Zij hebben een langetermijnagenda voor een versterking van de onderwijskwaliteit. Ze willen een tienjarenplan maken met tussentijdse doelstellingen waarop ze zich kunnen enten om te zien of ze al dan niet op de goede weg zijn. Dat ontbreekt hier. De minister heeft nog tweeënhalf jaar de tijd. Ik hoop dat hij, wanneer hij beter is, en ik gun hem dat van harte, werk maakt van zo'n samenhangend plan.

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Mevrouw Rutten, u verwijst naar Estland. Ik hoor u dat graag zeggen. Estland, daar werkt men, zoals in het Finse systeem, eigenlijk met een brede eerste graad. Zij houden het onderwijs dus breed, deels zelfs tot in de tweede graad, tot 15 jaar. Dan pas volgt de keuze en de opsplitsing in allemaal hokjes. Zoals u weet, verdedigen wij al lang dat standpunt. Als u het Estse model zo graag wilt navolgen, bent u dan ook voor zo'n brede eerste graad en deels brede tweede graad?

De voorzitter: Een hele kluif, mevrouw Rutten.

Mevrouw Rutten heeft het woord.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Een hele kluif, maar wel interessant.

Eerst en vooral, ik heb op geen enkel moment de leerkrachten met de vinger willen wijzen. Mevrouw Vandromme, ik denk dat we dat delen: dat is een professionele groep die wat mij betreft het voorbije anderhalf jaar heeft laten zien en heeft bewezen hoe enorm veerkrachtig hij is. Leerkrachten doen hun uiterste best. Iemand die kiest voor het onderwijs, kiest daar in mijn overtuiging nog altijd in eerste instantie voor vanuit een passie en een roeping. Dus zij doen zeker hun best, dat wil ik niet zeggen.

Maar – en dat zie je ook in de klas – zelfs al is lesgeven – daarover ben ik het met u eens, mijnheer Daniëls – persoonlijk contact, bij die kinderen staan, bij leerlingen staan en daar contact mee hebben, nog altijd de beste manier, toch moeten we opletten dat we niet de kans missen en dat we achteraf zeggen: “We hebben een les ingesproken, we hebben die les dan maar online gezet en dat was het dan.” We gaan enorm veel middelen investeren om die Digisprong te maken, wel voor wat mij betreft, moet ook de manier waarop er daarmee les wordt gegeven complementair zijn. En dat hoeft geen eenheidsworst te zijn, daarin hebt u gelijk. We houden niet van eenheidsworst. Dat hebben we dan gemeen.

Maar komaan, Vlaanderen is zo'n creatieve regio! Wij maken series die worden verkocht aan de rest van de wereld, wij zijn top als het gaat over creativiteit. De heer Parys – hij zit hier nu niet – zal mij gelijk geven: met Flanders District of Creativity (DC) staan we hoog aangeschreven.

Diezelfde creatieve sector wordt door corona ontzettend hard getroffen. Waarom kunnen onderwijs en de creatieve sector zich niet méér vinden om educatief materiaal te maken dat je kunt gebruiken om te ondersteunen, dat je kunt gebruiken om basislessen te geven, dat je kunt gebruiken om te verdiepen voor wie wil. En dan komt voor die leerkrachten tijd en ruimte vrij om persoonlijk, op maat, met vraag en antwoord leerlingen bij te werken. Ja, je kunt er met dat soort van systemen voor zorgen dat sommigen zichzelf bijwerken en verdiepen en dat, wie dat niet nodig heeft, kan worden bijgewerkt. Ik doe gewoon een oproep: dat moet kúnnen. Want het besef moet neerdalen dat we hier niet in januari of februari vanaf zullen zijn en dat we dan kunnen zeggen: we slapen op onze twee oren, de scholen zullen niet meer sluiten. Ik vrees dat hier meer zal nodig zijn. En dat is ook de reden, puur structureel dan, waarom we zo ons best doen om luchtreinigers te krijgen in de klassen, een ventilatieplan moeten hebben en dergelijke meer.

Dat gezegd zijnde, is een minister van Onderwijs – u mag daar allemaal uw eigen appreciatie over hebben – natuurlijk geen tovenaars. Vrijheid van onderwijs betekent dat er heel veel daadkracht en macht zit bij de scholen en vooral bij de netten zelf en zij moeten daar ook in mee willen. Maar ik ben ervan overtuigd, als we vanuit dit parlement eenzelfde signaal geven en laten voelen dat het ons menens is om ons onderwijs op het juiste spoor te krijgen, dat het kan.

En ik herhaal het nogmaals: het zal helaas pas binnen een aantal jaren duidelijk worden. Maar de leerkwaliteit was al aan het dalen. En gelukkig zijn alle bellen afgegaan. De hoofdrichting van deze meerderheid en van minister Weyts is het omhoog krijgen van de kwaliteit. Maar net op het moment dat we dat gingen doen, kwam corona erdoor. En de leerachterstand die pas volgend jaar, het jaar nadien, binnen vijf jaar zichtbaar zal worden, zal dramatisch zijn, mensen, dramatisch! En dat is de toekomst van Vlaanderen. We hebben dus echt de plicht om ervoor te zorgen dat we dat allemaal samen ingehaald krijgen. Het zijn onze hersenen die onze toekomst zullen bouwen. Dat is onze verdomde plicht. Ik dank u. (*Applaus bij de meerderheid*)

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Voorzitter, ik wil kort aangeven dat we in de commissie misschien toch even aandacht moeten hebben voor alles wat er momenteel al leeft rond innovatie en wat mogelijk is. Ik geef een voorbeeld: er zijn ongelooflijke stappen gezet op het vlak van i-Learn en het gepersonaliseerde leren. Misschien moeten we dat toch eens in de commissie bespreken.

Ik ben verder blij te horen dat u de vrijheid van onderwijs ook zo hard steunt.

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Voorzitter, collega's, ook wij zijn uitgebreid tussengekomen in de commissie. Ik zal dat proberen samen te vatten in vijf minuten.

Allereerst wil ik het hebben over een stokpaardje van mijn collega Laeremans. De regering maakt 23 miljoen euro vrij om extra kinderverzorgers in te zetten in de kleuterklas. Zo zouden 550 extra voltijdse kinderverzorgers kunnen worden aangetrokken die kleuterleerkrachten in de klas moeten helpen.

Daar zijn we zeker tevreden over, want een gegeven paard moet je niet te veel in de bek kijken. Maar voor het Vlaams Belang kan en moet deze toevoeging van enkele uren kinderopvang per school toch nog beter. Volgens ons zou in de kleuterschool vanaf 120 leerlingen of zodra er 40 kinderen op peuterschool- en eerste-kleuterklasleeftijd zijn, een voltijdse kinderverzorger moeten komen. Voor ons is dat toch wel een minimum gezien de hoge werkdruk die momenteel bestaat bij kleuterleiders. Bepaalde stakeholders willen daar zelfs nog verder in gaan.

Wat de besparingen betreft, wordt er tweemaal 28 miljoen euro bespaard op de aanleg van het fonds Digisprong. De eerste van die twee schijven wordt in 2022 afgetrokken. Mijn collega Roosmarijn Beckers wees al meermaals op de nood aan een structurele verankering en financiering van de gemaakte Digisprongaanpak. Een kwaliteitsvol digitaliseringsbeleid is niet zomaar laptops geven, maar bestaat erin om scholen een structureel digitaliseringsplan te doen opzetten met de nodige constante professionalisering en verhoogde inzet van ICT-coördinatoren. Het is dus primordiaal dat er bij de Digisprongoperatie voldoende recurrente middelen volgen.

De minister verwees in de commissie altijd naar de middelen uit de post Digisprong en relancemiddelen die wel nog in de pot bleven. In 2022 en 2023 is dat 5 miljoen euro, maar als je weet dat de regering zich eigenlijk eerst had geëngageerd om daar voor die jaren 33 miljoen euro in te stoppen, is dat toch wel erg wrang. Het is alsof je je kind 's ochtends 100 euro zakgeld heeft maar dan 's middags plots beseft dat je nog kosten hebt en 80 euro terugvraagt en dan tegen je kind zegt dat het niet moeilijk moet doen, omdat het toch maar mooi 20 euro heeft gekregen.

Collega's, we zijn ook niet te spreken over het schrappen van de meelooptrajecten voor aspirant-directeurs, allemaal om een jaarlijkse besparing van 2 miljoen euro door te drukken. Dat is onbegrijpelijk in tijden waarin school-directeur een knelpuntberoep is geworden als gevolg van de grote uitval door psychosociale problemen.

Ook in het hoger onderwijs komt er een besparing door de eerdere financiële inkanteling van de graduat. Het versneld laten ingaan van de groei- en krimp van de graduaatopleidingen kan op weinig sympathie rekenen. Uitgerekend in het jaar van de opleiding komt er een beknipting op deze opleidingen waarin veel kwetsbare studenten en werkstudenten zitten in het kader van levenslang leren. Hierdoor worden hogescholen die een sterke groei kennen in hun innovatieve graduat benadeeld.

Wat de financiering van het volwassenenonderwijs betreft, speelt in eerste instantie nog altijd de vraag of de aftopping van de groei geldt per studiedomein of op het geheel. Ten tweede is er de onzekerheid voor de toekomst door corona. Er is een overbruggingskrediet, maar de fall-out van deze crisis op de inschrijvingen zal langer duren. Dit zijn heikele maar essentiële punten waarover voor de centra voor volwassenenonderwijs toch dringend duidelijkheid moet komen.

En dan kom ik bij het meest schadelijke punt, de besparingen op de toekomstige beleidsstimulansen. In 2022 gaat het over 10 miljoen euro, in 2023 en 2024 komt dit op kruissnelheid en is dat telkens 46 miljoen euro. De verwachting was dat het merendeel van de middelen zou dienen voor nieuwe injecties in het lerarenpact om het lerarenberoep aantrekkelijker te maken.

Apart van de reguliere begroting is er een provisiepot van 252 miljoen euro, maar daarmee moeten al heel wat maatregelen uit de onderwijs-cao XXII voor een bedrag van 188 miljoen worden bekostigd. Het volgende rekenjaar komt er door de inflatie ook nog een indexesprong die de lonen van het onderwijspersoneel zal doen stijgen, wat ook moet worden bekostigd. En dan is er ook nog de recente Sinterklaas-conceptnota, het resultaat van de tien kladjesvoorstellen die de minister bij het actualiteitsdebat bracht met maatregelen die ook nog eens moeten worden bekostigd. Veel extra budgettaire ruimte blijft er dus niet meer over.

Collega's, binnen het onderwijsveld horen we dat veel van die initiatieven wel mooie aanzetten zijn maar overall horen we dat ze niet ver genoeg gaan om ons onderwijs, de kwaliteit, het lerarenberoep echt aantrekkelijk te maken. Daar slaagt deze regering tot nog toe jammer genoeg niet in. (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

– *Liesbeth Homans, voorzitter, treedt als voorzitter op.*

Johan Danen (Groen): Collega's, 'Van achterstand naar voorsprong', dat was de gevleugelde titel van de begrotingstoelichting van minister Weyts. Dat zijn vier mooie woorden, maar om dat echt te kunnen bewerkstelligen, om een achterstand om te buigen in een voorsprong, is natuurlijk veel visie nodig en op die visie dient een plan geënt te worden. En dat mis ik hier. Er zijn natuurlijk wel maatregelen genomen, maar dat zijn maatregelen naast elkaar die toch een zekere samenhang missen. Dat betreurt ik.

Omdat dat globale plan ontbreekt, ga ik zelf een aantal werven toelichten, namelijk drie werven die wij als partij belangrijk vinden, die deel zouden kunnen uitmaken van zo'n geïntegreerd plan. Het eerste punt gaat over kostenbeheersing in het onderwijs, een thema dat jarenlang onder de radar is geschoven maar vandaag de dag actueler is dan ooit. Studeren, ook voor kinderen in het lager onderwijs, ook voor jongeren in het secundair onderwijs, kost geld, en voor heel wat van hen veel geld. Mevrouw Schryvers zei daarstraks dat het aanpakken van kinderarmoede een zaak is van alle beleidsdomeinen. Ik denk dat het goed zou zijn om die boodschap ook eens naar minister Weyts te sturen, omdat ik vaststel dat in de hele begrotingstoelichting de woorden 'armoedebestrijding' of 'kostenbeheersing' misschien een- of tweemaal voorkomen. Dat is toch wel bijzonder jammer, want weet u dat 3 procent van alle scholieren het schooljaar niet kan starten omdat ze de facturen voor schoolboeken niet kunnen betalen? U zult misschien zeggen dat het maar 3 procent is, maar dat gaat wel om duizenden kinderen en jongeren. 14 procent van de kinderen leeft in armoede of heeft een verhoogd armoederisico. Ook hier gaat het over tienduizenden kinderen en jongeren. De schoolkosten lopen op. Het is dus van belang dat we ook aandacht hebben voor de kostenbeheersing.

Een tweede element gaat ook over een voorwaarde om goed onderwijs te kunnen geven, zeker in tijden van covid en binnenkort misschien in postcovidtijden, namelijk ventilatie en luchtzuivering. Collega Meuleman heeft hier al vaak op het spreekgestoelte gestaan om daar een pleidooi voor te houden. Gisteren ging het er hier nog over. Mevrouw Rutten heeft daarover een vraag gesteld. We kunnen toch geen begrotingsdebat houden zonder het daarover te hebben. Ik heb begrepen van minister Weyts dat er na de kerstvakantie – en ik hoop dat dat vlak na de kerstvakantie zal zijn – een plan wordt opgeleverd rond de luchtkwaliteit in de scholen. Ik ga ervan uit dat dat plan ook aanleiding zal geven tot uitvoering. Ik ga ervan uit dat dat plan ook zal zorgen voor ontzorging voor de scholen. Dat zal in dit geval dus wel geld kosten. Ik zie in de begroting echter geen middelen om zo'n luchtkwaliteitsplan voor scholen echt uit te rollen. Mijn vraag is dus: waar zijn de middelen? Die zijn echt nodig. Ik heb die vraag ook gesteld in de commissie. Toen zei de minister: "We gaan inzetten op informeren en sensibiliseren." Wel, dat is niet genoeg. De hamvraag is: hoe kunnen we scholen echt aanzetten tot actie op dit vlak?

Dan kom ik tot de derde werf die ik kort wil toelichten, en dat is ook de laatste. Jullie zeggen als regering in te zetten op het lerarentekort. Nu, er zijn wat maatregelen genomen om het lerarentekort te lijf te gaan, dat wil ik zeker erkennen. Maar de vraag is natuurlijk of het voldoende is, en of het doelmatig is. Want de belangrijkste werf, namelijk de starters die massaal uittreden, die lijkt u vergeten te zijn.

Nu, ik wil een discussie over het lerarentekort altijd wel starten met te zeggen dat leerkracht zijn een fantastische job is. Kinderen en scholieren en jongere studenten iets bijleren is fantastisch, en hen laten groeien is bijzonder boeiend en uitdagend. Leerkrachten geven zo mee vorm aan de toekomst van onze samenleving. Het is eigenlijk een topjob.

Maar ik stel vast dat veel mensen die instappen, heel snel weer uitstappen. En dat vind ik problematisch, vooral ook omdat de voordeur nu wordt opengezet voor zijinstromers, wat wij steunen, maar de achterdeur wordt niet voldoende dichtgedaan. Dus ons pleidooi is om ook in te zetten op die starters, om ervoor te zorgen dat wie kiest voor het onderwijs, daar goesting in krijgt en blijft krijgen, en dat het blijft hangen. Daar valt de meeste maatschappelijke winst te halen.

Nu, ik wil eindigen waar ik begonnen ben, door te zeggen dat leerkracht zijn een fantastische job is. Maar we stellen toch vast dat in ons land, maar ook in onze buurlanden en in heel veel landen van de wereld, de maatschappelijke waardering voor de job te wensen overlaat. En dat betreuren we. Dat is een probleem dat niet van vandaag op morgen kan worden opgelost, maar ik wil wel aan de regering vragen om een plan op te stellen om daar structureel iets aan te doen. Want ons onderwijs en de leerkrachten verdienen dat. (*Applaus bij Groen*)

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Collega Danen, ik hoor u er hier natuurlijk graag voor pleiten om de leerkrachten in ons onderwijs te houden. Maar ik wil dan ook wel dat u heel eerlijk bent en dat we ook allemaal weten dat het hele inclusieverhaal dat we momenteel voeren, er ook toe bijdraagt dat onze leerkrachten het moeilijk hebben in onze scholen. Wij pleiten allemaal voor inclusie, we zijn er ook allemaal voor. Maar we zijn daar niet allemaal even realistisch in. En als ik praat met leerkrachten, dan zeggen zij heel vaak dat de job te zwaar wordt omdat het niet meer haalbaar is. Ze vragen meer handen in de klas, en we proberen dat via de ondersteuningsnetwerken wel te bewerkstelligen, maar heel het inclusieverhaal blijft wel heel zwaar.

En daar wil ik toch ook wel iets benadrukken. Inclusie? Ja. Maar dat realisme is daar toch wel heel belangrijk. U zegt tegen mij: 'U spreekt zichzelf soms tegen, want u spreekt van inclusie, maar u pleit ook voor het buitengewoon onderwijs en de uitbreiding van het buitengewoon onderwijs.' U zegt dat de minister het gemakkelijker zal maken om buitengewoon onderwijs in te richten omdat er maar één type nodig is. En dat zou dan in tegenspraak zijn met inclusie. Maar dat is het niet. Het is heel belangrijk dat we kinderen die we in het gewoon onderwijs kunnen houden, ook daar houden, met een bepaald realisme. Maar kinderen bij wie dat niet kan, gaan dan naar het buitengewoon onderwijs. Ik denk dat dat een heel belangrijke factor is om de werkdruk binnen ons onderwijs haalbaar te houden, en zo ook onze leerkrachten in de klas te houden en op de school.

Johan Danen (Groen): Ik wil daar misschien twee dingen over zeggen. Als ik het heb over starters, dan gaat het vaak over jonge mensen die geen volledige opdracht hebben, die van hot naar her worden gestuurd, die een onzeker lesrooster hebben. Dus voor hen is zo'n opdracht totaal niet interessant, zeker wanneer de arbeidsmarkt aantrekt en ze in andere sectoren gemakkelijk stabiele jobs krijgen. Dat wilde ik in de eerste plaats zeggen.

Nu, dat inclusieverhaal vergt natuurlijk een heel eigen debat. Ik weet niet of we dat hier echt moeten voeren. Ik wil alleen zeggen dat ik het niet normaal vind dat we in Vlaanderen het hoogste aantal kinderen in het bijzonder onderwijs hebben van heel Europa: 7 procent. Het is gestegen van 47.000 naar 51.000. En er moeten er nu nog bij komen. Wel, dat wil ik echt niet accepteren. Ik vind dat eigenlijk onrecht doen aan sommige kinderen, die dat niet echt nodig hebben.

Ik denk dat we moeten zoeken naar een goede middenweg, en we moeten zeker vandaag geen stappen zetten die inclusie tegenhouden. Als we nu dus nog meer scholen buitengewoon onderwijs gaan maken, dan denk ik niet dat dat de goede weg is. Het kan natuurlijk wel zijn dat er hier of daar toch een school nodig is omdat er in de omtrek echt geen aanbod is, dat wil ik zeker erkennen. Maar ik denk echt dat het nodig is om na te denken over hoe we kinderen met minder problematische beperkingen toch in de buurt van of in een reguliere school proberen te brengen.

Er is verwezen naar Estland. Ik denk dat ze er daar op een heel goede manier mee omgaan. We kunnen echt wel leren van buitenlandse voorbeelden. Ik heb op dat vlak ook geen dogma's of taboes. Ik denk dat het goed is dat we kunnen zoeken naar een goed model. Maar wat ik niet goed vind, is dat de minister er prat op gaat om het buitengewoon onderwijs nog groter te maken. Versterken of verdiepen misschien wel, maar vergroten? Daar kan ik echt niet bij. Hebben we echt meer kinderen met problemen in Vlaanderen dan in Nederland, Duitsland of Frankrijk? Ik geloof dat niet.

De voorzitter: Mevrouw Beckers heeft het woord.

Roosmarijn Beckers (Vlaams Belang): Ik ga het debat over inclusie en het Begeleidingsdecreet en zo hier niet voeren. Maar, mevrouw Krekels, als u zegt dat de nieuwe leerkrachten daarom uitstromen, kan ik het toch niet laten om daar nog iets aan toe te voegen. Uiteraard is dat waar, maar we mogen ook tucht- en ordeproblemen niet vergeten. Leerkrachten moeten vaak politieagent spelen, en ze zijn daar niet voor opgeleid. In de lerarenopleiding is daar weinig aandacht voor. Dat wou ik maar even toevoegen aan het debat, want dat is ook een van de grote redenen, naast, zoals u zegt, bijvoorbeeld het interimhopen enzovoort. Maar dat is dus ook een belangrijke reden. Uiteraard moet daar in de lerarenopleiding meer aandacht voor zijn, maar uiteraard is het ook een maatschappelijk probleem dat groter is dan onderwijs alleen. Maar ik denk dat dat ook zeker een reden is van de grote uitstroom van jonge leerkrachten.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, hier wordt toch een beetje de indruk gewekt dat er één probleem, en dus één oplossing is in het lerarentekort. Maar dat is uiteraard niet zo. Ik geef het maar aan, omdat we nu dreigen te gaan naar: dat is het probleem en dat is het probleem. Dat is het niet. Het is een ruimer debat.

Ik wou nog heel even ingaan op de cijfers die u gaf. U zei dat het opnieuw gestegen is, van 47.000 naar 51.000, maar u moet natuurlijk wel kijken naar waar we vandaan komen. Daar zat het M-decreet tussen. Daar zien we dat kinderen in het gewone onderwijs zitten, maar het lukt niet. Voor deze meerderheid zijn daar drie belangrijke passages, waarom we zeggen naar wat we moeten kijken. Eén: het kind met de bijzondere onderwijsnoden zelf moet leerwinst hebben en moet vooruit gaan. Dat willen we voor alle kinderen, ook voor hen. En dan gaat het over wat nu de beste plaats en de beste context is om hen leerwinst te geven.

Twee, collega Krekels verwijst er zeer terecht naar, en ik heb het deze ochtend ook gezegd: de draagkracht van onze leerkrachten. Als je met leerkrachten spreekt, is inderdaad dat M-decreet van ... Een klas, dat zijn geen 23 kinderen die allemaal braaf en vlot mee kunnen en dan 1 kind dat extra noden heeft. Dat is niet zo. Die klassen hebben we niet meer in Vlaanderen. Dus daar zit die druk op de leerkrachten, waar we met het Leersteundecreet inderdaad terug naar realistische proporties gaan.

En ten derde gaat het over die andere leerlingen, die er natuurlijk ook nog zijn. Die mogen we niet vergeten. Die moeten ook vooruitgaan.

Als minister Weyts dan terecht zegt dat we het op bepaalde plaatsen weer mogelijk moeten maken dat je bijvoorbeeld niet twee programmaties moet doen, niet twee types, maar één type waar we op die plaats een tekort aan hebben, dan is dat wel nodig. Want dat is het debat dat we daarnet gevoerd hebben over leerlingenvervoer. We hebben nood aan een type 3, een type 2, kinderen met een diep mentale beperking, kinderen met gedragsstoornissen, kinderen met een heel specifieke problematiek. En die eerste school die we tegenkomen, zit vol. Dan zitten we bij het debat over het leerlingenvervoer. Dan denk ik dat het ook onze taak is om te kijken of we meer nabij die specifieke types kunnen uitbreiden.

De basistypes, zijnde kinderen met dyslexie en dergelijke meer, of zware dyspraxie, dat moet inderdaad dichterbij kunnen. Dat is die ondersteuning, en ook de versterking in de ondersteuning die we willen inzetten, maar dan gerichte ondersteuning, in de klas, in de school, zodat de leerkracht dat voelt, zodat de leerkracht ziet dat die ondersteuning er is.

Ik wil daar nog een laatste punt aan toevoegen, over de beginnende leerkrachten die weer uitstromen. Dat is die praktijkschok. Dat hebben we hier eigenlijk al heel dikwijls besproken. En dat is ook een oproep die we ook vanuit het parlement kunnen doen richting de lerarenopleiding. We moeten ook zorgen dat voor die gasten die van die schoolbanken komen, wat ze daar geleerd hebben, overeenstemt met de realiteit en dat ze dan verder worden begeleid met de versterkte aanvangsbegeleiding. Ik denk dat we ook die oproep moeten doen, want die praktijkschok – 'ik heb het zo geleerd, en die klas ziet er anders uit' – daar is niemand bij gebaat. Ik denk dat we daar ook bondgenoten in zijn, om daar kritisch naar te kijken.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Ik wil ook nog kort even ingaan op die nood aan bijkomende capaciteit voor het buitengewoon onderwijs. Over het leerlingenvervoer heeft collega Daniëls al gezegd dat dat een van de problematieken is waar we de voorbije weken geregeld over in debat zijn gegaan en dat dat moest worden opgelost. Het is natuurlijk niet zo dat we dat louter met capaciteit kunnen oplossen. Er zijn ook manieren om dat via vervoer op te lossen. Maar ik denk dat een goede inplanting van verschillende types, gespreid over de regio, wel degelijk kan helpen. Maar daar heeft collega Daniëls het al over gehad.

Een tweede invalshoek op dat vlak is het Inschrijvingsdecreet waarover we in de commissie ook al een paar keer hebben gedebatteerd. Het zal deze legislatuur nog hervormd worden. Als je dan in gesprek gaat met de koepels die buitengewoon onderwijs aanbieden, blijkt dat ook daar de problematiek bestaat. Ik wil nog in het midden laten of het normaal is of die groep van 47.000 naar 51.000 aangroeit. Het M-decreet speelt zeker een rol. Je merkt dat er druk staat op de aanbieders van dat onderwijs. Zij moeten kinderen weigeren. We hebben dat voor wat betreft het buitengewoon onderwijs iets minder goed in kaart dan voor het regulier onderwijs. Ook daar zijn wel redenen om aan te nemen dat er voor bepaalde types extra capaciteit nodig is.

En dan een derde element. We hebben heel veel middelen voor infrastructuur. We merken dat de middelen goed uitgegeven geraken voor een nieuwbouw of een verbouwing in het regulier onderwijs. Maar het valt regelmatig voor in het buitengewoon onderwijs dat je middelen ter beschikking hebt waarbij je weet dat het in een bepaalde regio goed zou zijn om een type bijkomend aan te bieden, maar dat je niet iemand vindt om daar een gebouw te zetten of een school uit te baten en die investering te trekken. Daarom is het goed dat de minister het initiatief heeft genomen om de drempel wat te verlagen. Als een van de voorwaarden – die twee types die je moet aanbieden – een drempel zou zijn, dan wordt deze nu weggenomen door ze te herleiden naar één. Daardoor komen er extra plaatsen vrij. Daar zijn kandidaten voor. Ik denk dat dat een goede zaak is en dat we dat niet te binair moeten bekijken, zo van er is te weinig of te veel plaats. Elk kind dat op die manier een gepaste plaats kan krijgen, is een gewonnen zaak, zowel voor het kind als voor de ouders maar ook voor het onderwijs.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Er zijn veel uitdagingen voor ons onderwijs. Wat mij betreft zijn de twee belangrijkste de kwaliteit van ons onderwijs en, daaraan gekoppeld, het lerarentekort. Collega's, laat ons niet in de val trappen om dan één oorzaak aan te duiden voor het lerarentekort, of om met de vinger te wijzen naar een bepaalde doelgroep. Wat ons betreft mogen dat dan toch zeker niet de leerlingen zijn met een specifieke leernood. Laat ons de leerkrachten sterker maken. Collega's, ik denk dat dat net de bedoeling is van het nieuwe Leersteun-decreet: het versterken van de leerkrachten. Niet alleen de individuele leerkracht, maar zeker ook de leerkracht die in een team werkt. We zien dat daar nog stappen te zetten zijn. Ook waar er een sterk team is en een sterke directeur. We moeten de directeur versterken. Dat is de uitdaging. We moeten dat doen. Maar laat ons alstublieft niet in de val trappen van iemand met de vinger te wijzen.

De voorzitter: Mevrouw Rutten heeft het woord.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Ik maak graag twee bedenkingen bij uw tussenkomst. In het geval van buitengewoon onderwijs gaat de slinger soms helemaal in de verkeerde richting. Het kan niet de bedoeling zijn om kinderen uit het regulier onderwijs te duwen en ze gemakshalve naar het buitengewoon onderwijs te sturen. Als u dat bedoelt, ben ik het met u eens. Het is inderdaad

juist dat er hier in Vlaanderen in vergelijking met andere landen proportioneel niet meer kinderen zullen rondlopen die ondersteuning of maatwerk nodig hebben. Maar omgekeerd mogen we de slinger ook niet helemaal naar de andere kant laten gaan. Dat vind ik niet juist. Mordicus willen zeggen dat iedereen dan maar in het regulier onderwijs terecht kan, is ook niet noodzakelijk goed voor elk kind.

We hebben voor Europa een heel uniek systeem: het buitengewoon onderwijs. Dat laat toe om kinderen maatwerk te geven. Het zal daarom ook nodig zijn om daarin te investeren. Als je ziet hoe de wachtlijst eruit ziet – ik spreek vanuit de ervaring in mijn eigen stad –, dan is dat nodig. Wij zullen een nieuwe school bouwen. Maar we gaan niet gewoon bakstenen zetten. We zullen het project in Aarschot aangrijpen om het buitengewoon onderwijs op een andere manier vorm te geven, om dat veel beter af te stemmen op het regulier onderwijs, om het daarin in te bedden en om ervoor te zorgen dat speelplaatsen kunnen gedeeld worden, dat de overgang van regulier naar buitengewoon mogelijk wordt. Ik denk dat dat de manier is. Laat de slinger niet naar de ene kant gaan en ook niet naar de andere kant. Laat hem juist in het midden eindigen.

Ten tweede, misschien nog een opmerking over het lerarentekort waaraan we, voorzitter, nog maar eens een volledig debat aan zouden kunnen wijden.

De voorzitter: Jullie zijn wel grotendeels ingeschreven op de sprekerslijst.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Dat zal ik niet doen. Ik wil een element meegeven: het verloop in het onderwijs zelf. Er zijn heel veel mensen die met goede wil beginnen en die snel heel ontmoedigd afhaken.

Mocht dat in mijn stad gebeuren of mocht ik een bedrijf hebben en het zou in mijn bedrijf gebeuren dat ik zie hoeveel mensen er afhaken of – wat deze week in de pers was – hoeveel mensen wel het juiste diploma hebben maar er niet eens aan willen beginnen, dan moet het onderwijs zich ook zelf afvragen hoe dat komt. Daar hangt alles aan alles: veel te veel regeltjes, veel te veel planlast, een nagel waar deze regering op klopt en waarvan ik hoop dat we er echt iets aan kunnen doen. Je moet zorgen dat het ook een aangename plaats is om te werken. Dat is die hele grote ketting en dat spiraal dat we samen moeten trachten te doorbreken.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik zal eerst nog kort ingaan op het lerarentekort. We kunnen daar natuurlijk uren over discussiëren, maar ik zal dat niet doen. Ik denk dat het belangrijk is dat we alle instrumenten aangrijpen om de aantrekkelijkheid van het beroep voor ieder profiel dat bij onderwijs kan passen, te verhogen. Een groot bedrijf – u weet dat allicht beter dan ik – dat vandaag op zoek moet naar moeilijke profielen, zet alles in om dat te doen, de gekste dingen. Ik zeg niet dat we de gekste dingen moeten inzetten, maar ik denk wel dat we die groep die een specifiek onderwijsdiploma heeft en toch niet kiest voor het onderwijs ... Ik vind dat raar. Natuurlijk zal iedereen er individueel wel een goede reden voor hebben, maar het kan niet dat zo'n grote groep zegt: 'ik studeer om leerkracht te worden maar vervolgens begin ik er zelfs niet aan, of ik begin eraan maar stap er heel vlug uit. Ik vind dat niet normaal. We moeten dat zeker verder onderzoeken. Ik denk dat we op dat vlak wel partners kunnen zijn.

Wat betreft het buitengewoon onderwijs wil ik dat debat ook niet tot in den treure voeren, want dat is een eigen debat. Ik hoop ook echt dat we het niet gepolariseerd zullen voeren, maar ik geloof wel, mevrouw Rutten, dat de slinger wel in de ene richting aan het gaan is. We hadden 47.000 en nu 51.000. Minister Weyts zegt dat hij nog wat meer wil investeren in het buitengewoon onderwijs.

Maar willen we dan 60.000, 70.000 of 80.000? Ik vind het echt niet normaal dat we zoveel kinderen in het buitengewoon onderwijs hebben. U weet ook dat, als we een school bouwen, die gevuld zal worden. Als we een school bouwen – scholen willen natuurlijk leerlingen –, dan zal die gevuld worden. Ik zou echt willen vragen om daar goed over na te denken. En dat debat zullen we allicht in de commissie wat grondiger voeren.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, ondanks het feit dat meester Weyts er niet is, gaat de klas en de les toch door en is er een vervanger gevonden in minister Diependaele en zijn er een aantal zeer gedreven leerlingen. Zo is het in coronatijden ook gegaan in de scholen en de klassen: zoeken, schakelen. Ik wil namens de N-VA-fractie eerst starten met alle scholen, leerkrachten, directeurs, CLB's, ondersteuners te danken voor hun inzet. Ik heb gigantisch creatieve zaken gezien in het onderwijs in Vlaanderen in deze tijden. Onderwijs kan veel.

Af en toe had ik ouders die tegen me zeiden: 'Ja, maar ja.' En dan zei ik 'Wees blij, want ze organiseren iets. Ze rijden rond met boeken. Ze doen van alles.' Ik denk dat de mensen van onderwijs trots mogen zijn op hun werk.

Ik hoor hier vragen of er wel een plan is en zo verder. Er is geld. Er komt 1,7 miljard euro bij en er is een plan, en dat plan draagt de titel Onderwijskwaliteit. Daarstraks hebben we debatten gevoerd over armoede en kinderarmoede. Collega's, ik blijf er rotsvast van overtuigd – en met ons de N-VA als gemeenschapspartij – dat onderwijs het sterkste wapen is voor elk kind, wat zijn achtergrond ook is, om sociaal mobiel te zijn. Dat is ook de reden waarom we erop inzetten. En helaas, de resultaten zult u niet volgend jaar of in 2024 zien, want onderwijs is een traag medium, maar we keren wel de tanker.

Ik doe de oproep aan alle geledingen, want alleen hier in het parlement en met de minister zullen we het niet doen. Waarom niet? De lerarenopleiding, ondersteuning, begeleiding, koepels: onderwijs is een geheel van heel veel mensen, ook inrichtende machten. Als leerkrachten bij jou op school niet lang blijven, wat kun je daar zelf aan doen, hoe kun je daar zelf mee aan de slag, als je ziet dat dat op andere scholen minder het geval is?

Daarom haal ik een aantal dingen aan, collega's, die vandaag nog niet naar voren zijn gekomen. Ik focus op twee zaken.

Ten eerste: de onderwijsmiddelen inzetten waar ze voor dienen. Ik denk dat dat de cruciale vraag is die we ons allemaal moeten stellen. Ik denk aan de SES-middelen (socio-economische status), die vanuit Vlaanderen worden gegeven aan scholen, aan kinderen met bepaalde noden? Het Rekenhof heeft daar in het verleden al kritische vragen over gesteld. We stellen nu ook die vraag aan de onderwijsinspectie: kijk na wat daarmee gebeurt. Ik vind dat een hele terechte vraag. Het is een bekommernis die we allemaal hebben. Gaan die kinderen daarmee vooruit? En als het gaat over Nederlands, dan is er altijd een groot debat in dit parlement: je gaat toch niet beginnen over Nederlands? Maar, collega's, Nederlands is de taal van onze gemeenschap, het is de onderwijstaal, het is de taal waarin je leert, waarmee je vrienden maakt. Dat is toch de kern waarop we moeten inzetten? Als je de leraar niet verstaat, dan zal je de inhoud ook niet begrijpen. Ik denk dat het vrij logisch is waarom we daarop inzetten.

Een ander punt waar ik nog even op wil wijzen is de kwestie van de eindtermen. De eindtermen zijn niet zomaar iets, het is het zaadje dat we planten om in de toekomst weer die basis te hebben. Je hebt kennis en vaardigheden en attitudes, maar de basis is o zo belangrijk. Dat horen we ook terugkomen in het hoger onderwijs. Langs de kant van het hoger onderwijs krijgen we kritiek, omdat de

leerlingen die bij hen binnenkomen een aantal zaken niet kennen. We hebben afgelopen woensdag nog het debat gevoerd over de viertrapsraket: juist oriënteren, informeren, begeleiden, remediëren. Maar, collega's, dat start al vroeger. Ik begrijp niet dat ik signalen krijg van hogescholen dat ze instroom in de lerarenopleiding krijgen van leerlingen die het niveau Nederlands van leerlingen uit het vierde leerjaar lager onderwijs niet halen. Die studenten hebben een getuigschrift basisonderwijs en een diploma secundair onderwijs, van het Nederlandstalig onderwijs, en de hogeschool zegt dat ze het niveau van het vierde leerjaar lager onderwijs niet hebben. Dan moeten we ons toch terecht de vraag stellen, en dat doen we met deze meerderheid.

Wat betreft de acties die we ondernemen rond het lerarentekort: er is helaas geen 'silver bullet'. Als die er was dan hadden alle voorgaande ministers die al gebruikt, dat is heel eenvoudig. Er zijn inderdaad velerlei facetten: arbeidszekerheid, de vaste benoeming, de aanvangsbegeleiding zit er ook in, kijken naar de lerarenopleiding, daar komen we ook op terug. Er is de planlast, de zijinstroom die andere mensen aantrekt naar het onderwijs. En zou de anciënniteit meer mogen zijn? Ja, maar dan rijden we vast op een advies van de Raad van State dat zegt dat we dan alles met terugwerkende kracht moeten doen. Die middelen zijn er niet.

Dus, collega's, ik besluit: is er een plan? Ja, zie de septemberverklaring, zie het regeerakkoord, zie de beleidsnota. Sommige mensen zullen zeggen dat er te veel afkomt op het onderwijs: 'hold your horses!'. Is er geld? Ja, we stijgen met bijna 1,7 miljard sinds 2019. Er is een plan, er is geld, en het doel is: onderwijskwaliteit. Dank u wel voor jullie enthousiaste steun daarvoor. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Dank u wel, mijnheer Daniëls. Als u zegt dat er een plan is en dat er geld is, ja ik heb die documenten natuurlijk allemaal gelezen. Maar wat ik moeilijk vind is: wat zijn dan precies de doelstellingen? Die zijn wat mij betreft niet 'smart' zoals dat heet. Ze zijn niet concreet, er is geen tijdsplan opgezet. Ik denk dat het plan dus nog wat beter zou kunnen worden als we dat wel zouden doen. Wat als we binnen drie jaar vaststellen dat wat we zouden willen, namelijk betere onderwijskwaliteit, niet echt aan het lukken is? Hoe gaan we dan bijsturen? Een plan is maar een plan als je tussentijdse doelstellingen zet, en als je bijstuurt wanneer dat nodig is.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega Danen, wat is het doel? Het doel is onderwijskwaliteit, en ik denk dat we daar inderdaad dagen mee kunnen vullen, wat daarmee bedoeld wordt. Wat wij bedoelen met onderwijskwaliteit is inhoud. Ik kijk dan eerst en vooral naar internationale vergelijkingen. Daarover is het hier daarnet al gegaan. We moeten zorgen dat onze leerlingen daar, in de verschillende niveaus, terug hoger geraken. Ik heb het dan over alle leerlingen. Wat zagen we in die internationale vergelijkingen? Onze groep topleerlingen, die we al jaren hadden, wordt kleiner en de topscores dalen. Maar we zien ook dat we aan de onderkant te veel leerlingen hebben die eigenlijk niet de basis halen die je nodig hebt om in onze maatschappij mee te draaien.

Dat is voor mij en deze meerderheid het absolute doel. Waarom zijn die zaken zo belangrijk? Omdat dat net onze Vlaamse samenleving maakt; zowel om samen te leven als burger, als als deel van onze gemeenschap, als om bij te dragen aan onze gemeenschap door te werken, heb je al die profielen nodig, allemaal. Het gaat dus ook over een goede oriëntering, al die trapsgewijze stappen, ook in het hoger onderwijs, zodat we kunnen voorkomen dat men daar blutsen en builen

oploopt door foute keuzes, omdat men niet goed weet welke richting men moet kiezen.

Wat is de vinger aan de pols? Dat zijn uiteraard die Vlaamse toetsen. Nu moesten we telkens wachten op internationale vergelijkingen om te weten waar we staan. Vier, vijf, zes jaar moesten we wachten, een volledige legislatuur moesten we wachten om te weten waar we staan. Daarvan heeft deze meerderheid gezegd: dat gaan we niet meer doen, dat is te lang. We willen valide, betrouwbare toetsen om de vinger aan de pols te houden, niet alleen beleidsmatig, maar ook richting school. En ik zeg het er direct bij: niet om dat in de kranten te zetten. We hebben daar die hoorzitting over gehad, we zullen er nog over debatteren, maar we willen de vinger aan de pols hebben als school en als overheid. We willen niet meer wachten op internationale toetsen. We willen kijken naar onszelf. Dat zijn voor mij – in het korte bestek van deze plenaire vergadering – twee belangrijke zaken om te weten in welke richting gaan we, wat willen we bereiken en hoe we de vinger aan de pols houden.

Ik haal nog iets aan dat cruciaal is voor de leerkrachten. Waar halen zij voldoening uit? Eén, uit een grote dankjewel van de ouders en van ons. Twee, uit het zien dat hun leerlingen iets bereiken. Dat is ongelooflijk.

Ik haal een voorbeeld aan. Ik heb een oud-leerling uit verzorging en zij runt nu twee minicrèches. Zij is keihard blijven werken. Ik heb een andere, dat was heel confronterend: je gaat naar het ziekenhuis en je krijgt daar zo'n kort schortje dat vanachter niet dicht kan. Een van mijn oud-leerlingen kwam binnen en groette mij met: 'ha, mijnheer Daniëls'. *(Gelach)*

Ik vroeg me dan af hoe ik met die leerling was omgegaan. Nog veel belangrijker was dat die leerling met de basis die ze gekregen had – ze was via hbo5 in het ziekenhuis gekomen – vervolgens was blijven verder studeren voor een bachelor. Dat zijn zaken die een leerkracht trots maken. Dat moeten we leerkrachten gunnen, dat ze zien wat hun bijdrage is geweest: dit heb jij mee gerealiseerd. Door zulke zaken maken leerkrachten leerlingen sterker door hun impact.

De voorzitter: Mevrouw Rutten heeft het woord.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Mijnheer Daniëls en minister Diependaele, ik heb een opmerking. Minister, u bent er gisteren tijdens de actuele vragen niet echt op ingegaan. Ik heb een suggestie en ik doe een oproep. Zeker in het onderwijs maken taalgebruik en de juiste en goede woorden een wereld van verschil. Laten we over starttoetsen spreken in plaats van over ijkingsstesten. Laten we over mijlpalen spreken in het hoger onderwijs die je kunt halen in plaats van over harde knippen. Dat is enorm belangrijk. Het is niet mevrouw Rutten die dat zegt, daar is wetenschappelijk onderzoek naar gedaan om te zorgen voor de juiste motivatie. Voor 'Vlaamse toetsen' heb ik nog geen woord gevonden. Dat klinkt alsof je een toets krijgt met kennis over Vlaanderen, dat kan in een andere context belangrijk zijn, maar dat is hier niet de realiteit.

Laten we samen nadenken over de juiste woorden voor wat we willen doen.

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Ik zal de suggestie doorgeven, dank u wel. Dat lijkt me een zeer belangrijke opdracht die u mij meegeeft.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Toen het ging over schortjes die vanachter niet dicht kunnen, klonk een harde knip ook niet goed. *(Gelach)*

Alstublieft, verzin daar een ander woord voor.

De voorzitter: Lag je op je buik of op je rug? (*Gelach*)

De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Sta me toe daar niet verder op in te gaan, maar het schortje was niet volledig dekkend.

Ik wil nog even ingaan op wat collega Rutten zei. Het zijn starttoetsen, dat is de benaming die er nu staat. We spreken niet meer over niet-bindende toelatingsproeven, we spreken niet meer over ijkingsproeven, maar over starttoetsen. Het woord is twee weken geleden al op de regering gepasseerd. U kunt gerust zijn: minister Weyts zelf heeft het voorstel gedaan waarmee de Babylonische spraakverwarring over niet-bindende proeven is opgelost.

Wat de Vlaamse proeven betreft, dekt het wel degelijk wat het is. Er zijn internationale vergelijkende proeven, die zijn wat ze zijn. Met Vlaamse proeven kunnen we het project meenemen dat we samen in Vlaanderen hebben uitgebouwd rond Vlaamse veerkracht. Vlaamse proeven zijn net die veerkracht die de leerwinst van de leerling mee in kaart brengen, naast de internationale proeven. Ik denk dat we daarmee dus absoluut kunnen vatten wat die proeven doen.

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Voorzitter, collega's, ons onderwijs staat voor enorme uitdagingen. Ik denk dat we het daarover eens zijn.

Ik ga kort in op de drie belangrijkste punten voor onze fractie en ik maak de link met de begroting. Het zal u niet verbazen, maar het eerste is natuurlijk het lerarentekort. Dat is geen nieuw probleem, want we zien het al tien jaar aankomen. Er is meermaals aan de alarmbel getrokken. De instroom van nieuwe leerkrachten in de lerarenopleiding is gehalveerd. Het gaat dus niet alleen over de arbeidsmarkt, voor alle duidelijkheid. Vandaag zijn er zelfs scholen die dreigen te sluiten door een lerarentekort. Toen het probleem hier begin oktober op tafel werd gelegd in dit halfroond, kwam de minister met zijn tienpuntenplan dat meteen de wind van voren kreeg uit het onderwijsveld.

Ook in deze begroting wordt het lerarentekort onvoldoende aangepakt. Ik geef drie voorbeelden. Iedereen heeft lof voor het lerarenplatform: werkt goed, belangrijk, nuttig voor startende leerkrachten. Waarom wordt het dan afgebouwd? In het basisonderwijs gaat het aantal plaatsen achteruit. Dat begrijp ik niet.

Tweede punt zijn de masters. De mensen in het basisonderwijs die de moeite doen om een masterdiploma te halen, worden niet betaald volgens dat diploma. Dan is men verbaasd dat die mensen vertrekken. Op bijna alle andere plaatsen in de overheid worden ze wel betaald volgens een masterdiploma. Dat begrijp ik ook niet.

Een derde punt zijn de zijinstromers. De zijinstromers krijgen nu tien jaar anciënniteit. Maar de chef van het katholiek onderwijs in Vlaanderen, de grootste koepel, zegt dat de mensen die komen veertigers zijn. Als men dus komt en men tien jaar anciënniteit krijgt, ontbreekt er nog altijd tien jaar. Twee weken geleden heeft de minister hier uitgelegd dat tien jaar anciënniteit over 400 euro gaat. Welnu, collega's, 400 euro is een groot verschil. Voor veel mensen is dat een groot verschil. Het probleem is op een aantal assen echt nog niet opgelost.

Een tweede grote uitdaging is de groeiende armoede en ongelijkheid in het onderwijs. Jullie hebben wellicht de reportage van Lieve Blancquaert in De Morgen van begin oktober gezien. Eén op de zes kinderen in Vlaanderen groeit op in armoede en een steeds grotere groep van die kinderen komt naar school met een

Kinder Bueno in de brooddoos, een beetje chips of zelfs niks in de brooddoos. Groeiende armoede.

En Lieve Blancquaert was daarover terecht gechoqueerd en ze heeft daar een hele reportage over gemaakt. Want leren met een lege maag, collega's, dat gaat natuurlijk niet. Wat is nu de link met de begroting? Wel, de link is dat in het verleden en nu ook geknipt werd in de werkingsmiddelen van de scholen. Vele scholen zijn kosten gaan aanrekenen aan kinderen, gezinnen en ouders en zijn diensten gaan uitbesteden aan commerciële firma's. Het gaat over boeken, warme maaltijden op de middag, kosten voor toezicht enzovoort. Wij zijn allang pleitbezorger van een maximumfactuur, samen met een verhoging van de werkingsmiddelen. De twee moeten samengaan. Wij vinden dat de ambitie in deze begroting op die as veel te veel ontbreekt.

Vervolgens heb ik het over de kwaliteit. Dat is ook al aangehaald hier. Er is druk op de kwaliteit van ons onderwijs. Dat hangt natuurlijk ook samen met die stijgende ongelijkheid. Want leerlingen leren het meest van elkaar. Daar is veel onderzoek over verschenen. Ik ga dat hier niet allemaal opsommen. We hebben al onderwijs dat draait op twee snelheden. Je hebt scholen met hoge concentraties van leerlingen die het moeilijk hebben en je hebt scholen met hoge concentraties van leerlingen die het beter hebben. Wij zijn 'top of the world' in de segregatie. Het plan om iets te doen aan die schreeuwende ongelijkheid ontbreekt volledig.

Bovendien, collega's, wordt er bespaard op de pedagogische middelen om ons onderwijs te verbeteren. Ik heb het dan over de 7,5 miljoen euro die verdwijnt bij de pedagogische begeleiding. Dat betekent dat veel begeleiders onder andere in scholen waar veel kinderen zitten die het moeilijker hebben, gaan verdwijnen. Dat zal een impact hebben op de kwaliteit van ons onderwijs.

Tot slot heb je op die as van kwaliteit ook nog de CLB's. De CLB's zeiden vorige week dat hun kerntaken worden uitgehold en dat ze geen ruimte meer hebben om hun kerntaken uit te voeren, onder meer rond verhoging van kwaliteit, begeleiding van scholen, pedagogische aanpak en mentaal welzijn van leerlingen. Collega's, lerarentekort, groeiende ongelijkheid en dalende kwaliteit zijn volgens ons de belangrijkste uitdagingen van ons onderwijs. En natuurlijk is er geen 'silver bullet'. Er is niet één oplossing voor die dingen. Ik begrijp dat. Ik zeg dat ook niet. Je krijgt dat niet zo ineens opgelost. De middelen die wij steken in onderwijs zijn al aanzienlijk, en terecht. Maar wat ik niet begrijp, collega's van de meerderheid, is dat jullie de bovenstaande punten niet meer problematiseren, dat jullie zeggen 'we gaan vooruit, we gaan er zo geraken', terwijl het duidelijk is dat we er zo niet zullen geraken. Rond die drie assen hebben we nog altijd cruciale problemen. Problematiseer het. (*Applaus van Jos D'Haese*)

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Collega De Witte, ik wil toch ingaan op twee zaken die u zegt, ten eerste over de zijinstromers. Ik ben een zijinstromer geweest. Ik zit nu in de politiek, dus ik ben er al terug uit, maar ik ben een zijinstromer geweest en ik heb dat gedaan toen er nul jaar anciënniteit verkregen werd. Waarom heb ik dat gedaan? Omdat ik op een bepaald moment in mijn loopbaan dacht een meerwaarde te kunnen zijn voor de kinderen in het onderwijs. Ik heb daar heel bewust voor gekozen. Ik heb daar een opleiding voor gevolgd, zodat mijn pedagogische kwaliteiten zich konden ontwikkelen. Ik ben een negental jaar in het onderwijs actief geweest, tot de politiek onverwacht op mijn pad kwam. Waarom heb ik dat gedaan? Vanwege de ideologie, niet omwille van het geld. Was het een tegenslag? Ja, het was een tegenslag, want mijn loon ging inderdaad ver naar beneden. Maar ik heb dat gedaan uit ideologie. Ideologie is ook

een belangrijke drijfveer. We moeten geen zijinstromers hebben die naar het onderwijs gaan omdat het gemakkelijk verdiend is. We moeten zijinstromers hebben die echt willen zeggen dat ze echt een meerwaarde zijn, want ze willen wat ze in hun professioneel leven bereikt hebben, doorgeven aan de leerlingen in het basisonderwijs, het secundair onderwijs of whatever. Dat speelt. Die ideologie mag je niet onderschatten.

Het was toen nul jaar anciënniteit en het is nu tien jaar anciënniteit en je kan nog tot tien jaar extra meenemen. Je kan nog tot twintig jaar meenemen als je bepaalde ervaring en dergelijke kunt voorleggen. Het is nu al veel beter dan daarvoor. Als je dan iets ergs zou mogen vinden, dan is het eigenlijk dat het niet met terugwerkende kracht kan zijn, omdat we daar inderdaad de middelen niet voor hebben.

Mocht ik nu nog in het onderwijs gezeten hebben en zien dat mijn collega, een zijinstromer, tien jaar anciënniteit krijgt, dan verdient die evenveel als ik terwijl ik al tien jaar bezig ben. Ik heb dan ondertussen ook tien jaar anciënniteit verworven, maar ik heb natuurlijk geen winst, want ik krijg niets met terugwerkende kracht. Dat is misschien ergens een spijtig iets, maar om nu te zeuren over die tien jaar terwijl het twintig jaar zou moeten zijn, sorry, maar er speelt ook een stukje ideologie mee. Dat vind ik heel belangrijk. Ik vind het al fantastisch dat we nu tien jaar aan die mensen kunnen geven. Uiteraard, als het twintig jaar kon zijn, dan zou ik dat ook goed vinden, maar we moeten wel een bepaalde realiteit voor ogen houden.

Ten tweede volg ik u dat het CLB het inderdaad moeilijk heeft en dat er veel van hen verwacht wordt met de contacttracing en dergelijke meer. Ik wil toch ook wel benadrukken dat de minister hier echt wel zijn best heeft gedaan. Er zijn 307 voltijdequivalenten bij gekomen om te proberen zoveel mogelijk de reguliere opdrachten te kunnen opnemen. Om nu te zeggen dat we daar niets voor gedaan hebben, is dus een beetje een brug te ver.

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Mevrouw Krekels, ik heb heel veel respect voor u omdat u die stap hebt gezet, echt waar, uit de grond van mijn hart. Maar ik denk dat voor heel veel mensen 400 euro wel veel is. Ik denk dat dat wel echt een drempel is en dat we dat niet zomaar oplossen met ideologie. Dat is uiteraard een as en het is belangrijk dat we mensen aantrekken in het onderwijs die willen lesgeven en die ervoor willen gaan en zich willen engageren, want er is engagement in het onderwijs. Mijn moeder heeft heel haar leven in het onderwijs gestaan. Ik weet dat elke avond de laptop opnieuw op tafel kwam. Maar als je zo'n loonverlies lijdt, is dat voor heel veel mensen een drempel.

In heel de redenering van de N-VA begrijp ik iets niet goed: stel dat we voldoende leerkrachten hadden en stel dat de instroom niet zo sterk was afgenomen en we niet vier op de tien leerkrachten verloren binnen de vijf jaar, dan hadden we die leerkrachten toch ook moeten betalen? Als we zeggen dat we naar veel meer leerkrachten willen gaan en dat we het leerkrachtentekort willen wegwerken, dan gaan we toch naar een loonuitgave die ook die anciënniteit meeneemt? In de toekomst zullen we toch op een hoger budget voor die lonen landen, tenzij – wat mevrouw Rutten daarstraks leek te insinueren – we naar een brede eerste graad gaan, iets waar we helemaal voor zijn. Als we dat echter niet doen en met die schotten blijven zitten en vanaf 12 jaar die keuze blijven opdringen, dan gaan wij naar hogere loonuitgaven. Ja, ik vind dat u dat gewoon kunt zeggen. Het is duidelijk, we zullen meer moeten besteden. Dan bent u eerlijk.

Uiteraard heb ik veel respect voor de CLB's. Ik heb niet gezegd dat er niemand bij komt, er komen inderdaad mensen bij, maar de CLB's zelf hebben de

afgelopen week gezegd dat ze er niet toe komen om met de leerlingen te werken. Ze komen niet tot de kerntaken, namelijk het mentaal welzijn van de kinderen, de pedagogische begeleiding van de scholen en de begeleiding van leerlingen om in deze situatie toch verder te blijven gaan. Ze steken nagenoeg al hun energie in de pandemie, en dat is natuurlijk een groot probleem. Ook daarvoor was dat al een probleem.

Dat zijn de twee punten die ik wilde opmerken.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ik wil gewoon meegeven dat de zijinstroom en het meenemen van de anciënniteit geld kosten. Daar is extra geld voor voorzien. De minister heeft daar al op geantwoord in de commissie. Op kruissnelheid gaat dat over 17,3 miljoen euro. We hebben dat geld voorzien.

U zegt dat we meer moeten doen. Nogmaals, ik begrijp die vraag, maar het advies van de Raad van State zegt dat als je meer dan acht of tien jaar anciënniteit wilt geven, de loonspanning zo groot wordt dat je moet kijken naar de retroacta. Je moet dan kijken naar de mensen die acht, tien, twintig jaar geleden zijn ingestapt en je moet die mensen allemaal meenemen en allemaal betalen. Als we dat doen, is de maatregel onuitvoerbaar. Dat is wat Pascal Smet heeft ervaren, want toen was het idee dat ze twintig jaar anciënniteit wilden geven. Dat gaat niet. In een rechtstaat – je kunt dat nu willen of niet willen – zijn we daar nu eenmaal aan gebonden.

We hebben dus het maximum opgezocht. Wat is het maximum? Dat is die acht, die tien jaar voor de knelpuntvakken, en daarbovenop nog die tien jaar nuttige ervaring voor de praktische en technische vakken. Dat lukt, en dat is inderdaad hetgeen waarmee we nu mensen aantrekken, maar nogmaals, met geld alleen gaan we het niet doen. Het gaat ook over andere zaken, over de planlast, over de goede voorbereiding, over een opleiding die daarbij aansluit, over ervoor zorgen dat de kinderen die in die klas zitten, Nederlands kunnen, over het bekijken van de benoeming om sneller zekerheid te krijgen, wat ook de zijinstromers nu krijgen. Dat is het pakket maatregelen die nodig zijn om mensen te overtuigen. Het is daarnaar dat ik verwees. Men moet naar dat pakket kijken, en niet naar die ene of die andere maatregel. Het is het geheel. Daar hebben we in de commissie ook al over gesproken, denk ik. Er is echter uiteraard voorzien in die middelen.

De voorzitter: Mevrouw Rutten heeft het woord.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Voorzitter, voor het verslag, de collega tracht mij woorden in de mond te leggen. Collega, u suggereert dat ik dingen insinueer. Helemaal niet, maar ik ga het u ook niet gunnen om hier nog een half uurtje een debat te voeren over de brede eerste graad. Dat is een semantische discussie. Ik ben er zeker van dat wij daarover behoorlijk van mening verschillen, maar u hoeft dus niet in mijn plaats te denken. Dat doe ik zelf wel.

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Mijnheer Daniëls, u antwoordt niet op de kern van de vraag. Als we naar een wegwerken van het lerarentekort gaan, stel dat we vanaf het begin meer hadden ingezet op die opleidingen, meer hadden gezet op het lerarenplatform ... Dat is immers niet de enige maatregel die ik aanhaal. Ik zeg: vergoed de masters als masters, zorg dat het lerarenplatform goed werkt, dat mensen in het begin van hun loopbaan niet zitten te sukkelen tussen al die statuten die ze daar hebben, met dalingen qua inkomen en dergelijke. Stel dat we dat hadden gedaan, en er was geen lerarentekort, dan hadden we ook lonen

moeten betalen voor die mensen en voor de opgelopen anciënniteit. Dat is net het hele punt. Het onderwijsveld zegt zelf ook dat we daar op termijn toch gaan landen. Op zich heeft de Raad van State natuurlijk gelijk: men kan niet zomaar ineens zeggen dat men iemand nu twintig jaar extra gaat geven en 800 euro meer, en dat iemand die daar een half jaar zit, dat niet krijgt. Neen, maar op termijn gaan we toch daar landen.

Ik verwijt u niet dat het niet simpel is en zo. Ik zeg ook dat het niet simpel is. Wat ik u wel verwijt, is dat u zegt dat dit een oplossing is. Het is maar een kleine oplossing, want de meerderheid van de mensen die willen intreden, zijn veertigers, en die zijn niet geholpen met die tien jaar anciënniteit. Niet ik zeg dat. Dat zegt de chef van de grootste koepel in Vlaanderen. Dus, zeg dat gewoon en leg het uit, ook aan uw collega's: we gaan nog meer middelen moeten uittrekken.

Mevrouw Rutten, ik verwees niet naar Estland. U verwees ernaar. Iedereen weet dat Estland op dat punt totaal verschillend is. Ja, natuurlijk financieel, maar vanaf 12 jaar de keuze opleggen dat iemand bakker of ingenieur gaat worden, dat is duur. Wij zijn daar pedagogisch gezien niet voor. Wij zijn voor het Estse systeem, voor het Finse systeem, maar u komt hier zeggen dat die het allemaal met minder geld doen. Als u a zegt, mag u ook b zeggen. *(Applaus van Jos D'Haese)*

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Collega De Witte, het probleem van het lerarentekort is niet dat er geen budget is om leerkrachten aan te nemen, maar dat de scholen de kandidaten niet vinden om de plaatsen waar budget voor is – in die lonen is voorzien – in te vullen. Uw stelling dat we ineens veel budget te kort zullen hebben als we ze allemaal invullen, klopt dus niet.

Wat de zijinstroom betreft, men kan die maatregel op twee manieren bekijken. Die maakt deel uit van een pakket van maatregelen om het lerarentekort op te lossen. Dat is dus zeker niet de zaligmakende oplossing, maar het is wel een element ervan. Als ze instappen, hadden ze in het oude systeem 0 jaar anciënniteit, en in het nieuwe systeem hebben ze tien jaar. Dat scheelt voor die mensen 400 euro per maand. Ik denk dat we het er alle twee over eens zijn dat dat een mooi bedrag is. Je kan ook kijken naar uw uitgangspunt: ze hadden al twintig jaar anciënniteit en hebben nu nog maar tien jaar. Dat is echter eigenlijk geen eerlijke vergelijking, want we doen een opschaling. In het vorige scenario vielen ze terug van twintig jaar op nul jaar anciënniteit. In uw berekening hadden ze 800 euro minder.

In het nieuwe systeem hebben ze 400 euro minder, wat nog altijd een engagement is dat je moet nemen, een stap die je moet willen zetten. Niemand verplicht hen daartoe, voor de duidelijkheid. Maar het is toch evident dat je, door van 0 euro naar 400 euro te gaan, een stimulans geeft, een barrière probeert weg te werken om mensen ervan te overtuigen om in te stromen. Ik snap niet goed waarom u daar zo op blijft hameren, terwijl die invalshoek toch vrij evident is, namelijk dat 400 euro geven toch aantrekkelijker is dan 0 euro geven.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik heb er bij de bespreking van Onderwijsdecreet XXXI ook voor gepleit om die anciënniteit op te kunnen trekken en wel hierom. Het lijkt mij interessant dat ze in het onderwijs veertigers en vijftigers kunnen krijgen die uit de chemiesector komen, uit de bancaire sector, uit de administratie, zeker in deze arbeidsmarkt waarbij steeds meer mensen – dat zien we overal – niet meer voor het leven kiezen voor een bepaalde job, maar jobhoppen gedurende hun loopbaan, wat ik heel normaal vind. Wel, die mensen moet je een gelijkwaardig loon kunnen geven. Ik zeg niet dat dat precies hetzelfde moet zijn, maar

je gaat hen toch niet vergoeden als een dertigjarige die ook in het onderwijs staat. Een vijftigjarige vergoeden als een dertigjarige die zeven of acht jaar lesgeeft, dat vind ik echt niet normaal. We moeten echt meer en beter kunnen. En ik ben ervan overtuigd dat we dat ook zullen doen als het geld er is. Onderwijsdecreet XXXII zal op dat vlak ook wat vooruitgang bieden. Ik ben alvast benieuwd en ik zal het mee bepleiten.

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Mijnheer Coel, ik wil heel kort reageren. Je vergelijkt vanuit de realiteit. Ik zeg het nog eens: Lieven Boeve zegt dat de meerderheid die wil komen, veertigers zijn. En wat zij nu meemaken, is een loonverlies van om en bij de 400 euro. Voor velen is dat een grote drempel. Zég dat toch gewoon. Zeg gewoon: "Inderdaad, we hebben een stap gezet, maar voor velen is de stap die we hebben gezet, niet groot genoeg. En dat is een ernstig probleem voor de verdere oplossing van het lerarentekort." Als minister Weyts dat op tafel legt, als hij dat eerlijk zegt in de pers en op tafel van de Vlaamse Regering legt, ja, dan moeten we verder zoeken naar budgetten. Gaat dat morgen al? Nee, niemand zegt dat dat morgen moet gaan. Maar nu wordt er gedaan alsof dit een oplossing is, terwijl dit, zoals de heer Danen het juist beschrijft, voor vele mensen geen oplossing is. Momenteel is de loonkloof nog altijd veel te groot.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Als iemand alleen naar het onderwijs wil komen om hetzelfde loon te houden ... U knikt zelf van nee. Dat is inderdaad de hoofdreden niet. Want dan ben je op zoek naar een andere job. Ik kijk ook naar de jobinvulling, naar wat je gaat doen. Ik kijk ook naar die aanvangsbegeleiding. Want u zegt de hele tijd dat we niet mogen kijken naar één maatregel, maar u blijft wel enkel kamperen op dat geld. U moet natuurlijk wel kijken naar de totaliteit van de job: het team waarin je terecht komt, werken met jonge mensen. Ik begrijp dat de heer Boeve dat naar voren brengt, dat dat een van de vragen is die hij heeft. Het lijkt mij ook een terechte vraag, dat heb ik daarnet ook gezegd.

Maar zoals daarnet ook al is gezegd, moet men ook aan de kant van de werkgevers – en dat is niet het parlement, dat is niet de regering, dat is niet de minister, maar dat zijn de lokale scholen – over sommige zaken durven na te denken. Als nieuwe leerkrachten starten, dan moet je er als school over durven na te denken of je die wel de moeilijkste klas geeft. Dat kunnen wij niet in een decreet schrijven, want definieer dat maar eens in decreet: "De beginnende leerkracht mag niet de moeilijkste klas hebben." Dat zou een heel speciaal debat worden. Maar dat is natuurlijk wel werkgeverschap. Ook daarover moet je nadenken. Als leerkrachten iets willen kopiëren, zouden ze geen 34 formulieren moeten invullen. Ik verwijs ook naar wat ik deze week nog heb aangetoond. Een leerkracht zei mij: "Koen, ik moet deze papieren allemaal klaar hebben voor de inspectie." Ik heb die lijst doorgenomen. Van de 19 formulieren die hij volgens zijn directie moest hebben voor de inspectie, bleef er 1 over. 1. Ik heb gewoon op de lijst van Onderwijs Vlaanderen gekeken welke documenten er nodig waren. Al de rest werd op die leerkracht afgevuurd als 'te moeten', maar niet door ons, niet door de regering. Daarom roep ik de heer Boeve en de werkgevers ertoe op om daar samen met ons naar te kijken.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Minister, voorzitter, collega's, vandaag hebben al een aantal collega's zich nogal blootgegeven over onderwijs. Ik zal dat niet doen, maar als laatste in de rij wil ik een pleidooi houden voor een sterke pedagogische ambitie in ons onderwijs. Dat moet ons kompas zijn, collega's, wanneer we het hebben over de toekomst van ons onderwijs.

Die pedagogische ambitie kan wat ons betreft alleen maar vorm krijgen wanneer onze leerkrachten, schoolteams, directies en schoolbesturen zelf ook aan het stuur kunnen staan, wanneer ze voldoende vrijheid en autonomie krijgen om hun koers te varen zonder natuurlijk de vanzelfsprekende maatschappelijke verantwoording uit het oog te verliezen. Die pedagogische ambitie kan alleen maar vorm krijgen in onze scholen waar ook het pedagogisch moment ligt. Het is dan ook goed, minister, dat de Vlaamse Regering onlangs ook een conceptnota over de herwaardering van de leraren goedkeurde. Daar staan broodnodige acties in op korte en middellange termijn, want, collega's, pedagogische ambitie zonder voldoende leerkrachten, dat is als het ware een contradictio in terminis.

Het is ook goed dat de middelen waar scholen recht op hebben, flexibeler kunnen worden ingezet, bijvoorbeeld voor bijkomende ondersteuning in de klas. Maar wat er volgens ons nog op de werkplank ligt, is een breed gedragen langetermijnvisie en langetermijnaanpak waarbij alle onderwijssectoren vanuit een soort gedeelde sense of urgency al hun durf en creativiteit aan de dag leggen. Voor onze fractie moet die langetermijnvisie er eigenlijk voor zorgen dat het zwaartepunt van het hr-management van scholen steeds meer op het lokale niveau ligt, op het niveau van de school en het schoolbestuur. Daarom is ons pleidooi ook om die schooldirecteurs en schoolbesturen te versterken.

Het codewoord is dus ambitie, pedagogische ambitie, zeker ook voor die leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Vandaar dat het goed is dat we investeren in dat leersteunkader en dat, zoals daarnet al is gezegd, de grenzen tussen het gewone onderwijs en het buitengewoon onderwijs verder vervagen, waarbij we als het ware naar een open continuüm gaan waar de deuren tussen beide samen met de klinken zijn verdwenen. En daarom is het ook goed dat we zeer snel en kortdaat het leerlingenvervoer voor het buitengewoon onderwijs optimaliseren.

Collega's, die pedagogische ambitie is er wat ons betreft ook in het hoger onderwijs, het deeltijds kunstonderwijs (DKO), het volwassenenonderwijs en de CLB's, die allemaal zijn geïmpacteerd door corona. Corona heeft ons trouwens allen uitgedaagd, maar ik wil toch heel specifiek nog even een grote dank u wel zeggen aan iedereen in het onderwijs die een tandje heeft bijgestoken.

Namens de CD&V-fractie uit ik ook graag mijn appreciatie ten aanzien van de inspanningen die de Vlaamse overheid leverde om de Vlaamse onderwijsmiddelen op peil te houden en gestaag te laten stijgen, zowel binnen de reguliere financiering als voor de relancemiddelen. Ook de extra cao-middelen zijn een belangrijke stap voor directeurs, kinderverzorging en de uren beleids ondersteuning.

Maar laat ons toch ook aandachtig en waakzaam zijn voor het steeds terugkerende verhaal dat ons onderwijs te duur zou zijn, dat we een te groot deel van ons bruto binnenlands product (bbp) besteden aan ons basis- en secundair onderwijs, en dat het nu wel frappant zou zijn dat we niet tot beste van de klas zouden behoren op internationaal vergelijkende toetsen, zeker ten aanzien van die landen die minder investeren in het onderwijs. Ik denk dat er daarvoor een aantal redenen zijn.

Ten eerste is 97 procent van ons onderwijs gesubsidieerd en gefinancierd. We hebben leerplicht tot 18 jaar. We zijn wereldkampioenen in de kleuterparticipatie. Collega's, wat onze fractie betreft, zijn dat net de zaken die we moeten koesteren. Laten we er dus vooral voor zorgen dat er één sterk onderwijslandschap is, net door de combinatie van grote vrijheid en grote vrijheid van inrichting. En laten we vooral blijven investeren in ons onderwijs, in de grote pedagogische ambitie en hoge verwachtingen ten aanzien van ieder kind en

iedere jongere. Het is immers in het onderwijslandschap dat ik net schetste, dat leerkrachten, schoolteams, directies en schoolbesturen hun verantwoordelijkheid opnemen. Zij zijn het die die pedagogische ambitie ten aanzien van al onze kinderen en jongeren hoog en waar nodig nog hoger zullen leggen.

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Nu ik als instantminister van Onderwijs naar al die vragen om meer centen geluisterd heb, wil ik nog een kleine opmerking maken – in het kader van de begroting, trouwens – gericht aan de heer Slagmulder. U hebt op een bepaald moment gezegd dat het zo vreemd is dat er nu bespaard wordt op de middelen voor Digisprong. Maar eigenlijk is dat niet het geval. Ik wil aantonen dat wij zeer conservatief en voorzichtig geweest zijn bij het opstellen van onze begroting en ook bij het uitdelen van relancemiddelen. Voor relancemiddelen met betrekking tot digitalisering hebben we geleerd uit het verleden en hebben we ervoor gezorgd dat we, als we nu eenmalige middelen uitgeven, altijd ook 10 procent recurrente middelen opnemen in onze begroting. We doen dat omdat we weten dat je bij digitalisering altijd ongeveer 10 procent nodig hebt voor opvolging, ondersteuning, softwarevernieuwing en dergelijke, om die hardware waarin je eenmalig zwaar investeert, te onderhouden. Je hebt dat natuurlijk pas nodig na verloop van tijd. We hebben die 10 procent daarom gespreid over een langere termijn. Je kunt dat in het begin een beetje laten stijgen. Dat is een opmerking die voor alle beleidsdomeinen geldt, maar die ik nu wil meegeven voor het domein Onderwijs, omdat u ernaar verwees. Eigenlijk is dat gewoon een heel voorzichtige manier van omgaan met digitaliseringsmiddelen, vooral vanuit het besef dat de aankoop van een computer nog iets anders is dan er effectief draaiende software op zetten.

De voorzitter: Kan dit volstaan? (*Instemming*)

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, hiermee zijn we aan het einde gekomen van onze werkzaamheden voor vanmiddag.

We komen om 19.50 uur opnieuw bijeen om onze agenda verder af te handelen.

De vergadering is gesloten.

– *De vergadering wordt gesloten om 19.39 uur.*